

Vuorovaikutusraportti

Vartiosaaren osayleiskaava

Aloitusvaiheen vuorovaikutus, 29.11.2022

Sisällys

1. Vuorovaikutusraportin sisältö	5
1.1. Kaavoituksen eteneminen.....	5
Vireilletulo	5
Aloituskvaihe.....	5
Valmisteluvaihe	6
Ehdotuskvaihe	6
Hyväksyminen.....	6
2. Aloituskvaiheen vuorovaikutus: Kannanotot ja mielipiteet ja vastineet niihin.....	7
2.1. Yhteenveto viranomaisten kannanotoista	7
2.2. Viranomaisten lausunnot ja kannanotot.....	8
2.2.1. Museovirasto	8
2.2.2. Suomen ilmailumuseo.....	8
2.2.3. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, Helsingin kaupunginmuseo.....	8
2.2.4. Sosiaali- ja terveystoimiala.....	11
2.2.5. Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä (HSY).....	11
2.2.6. Uudenmaan liitto.....	11
2.3. Yhteenveto yksityisten henkilöiden mielipiteistä	13
2.4. Yksityisten henkilöiden mielipiteet	13
2.5. Vastineet mielipiteisiin	18
2.6. Yhdistysten mielipiteet	23
2.6.1. Helsingin luonnonsuojeluyhdistys.....	23
2.6.2. Laajasalon pienkiinteistöyhdistys ry.....	27
2.6.3. Vartiosaari-seura ry.....	28
2.6.4. Strömsinlahden Veneilijät ry.....	31
2.6.5. Laajasalo-Degerö Seura r.y.	32
2.6.6. Helsingiläisten loma- ja virkistysyhdistys Helvi.....	34
2.6.7. Vartiosaaren asukasyhdistys ry.....	36
2.6.8. Helsingin seudun Maanystävät ry.....	37
2.6.9. Helvene	39
2.7. Sähköpostitse, puhelimitse ja yksityisissä neuvotteluissa tulleet mielipiteet	41
2.8. Yhteenveto esittely- ja keskustelutilaisuudesta 9.3.2022	47
2.9. Yhteenveto Laajasalopäivän tilaisuudesta.....	48
2.10. Yhteenveto Vartiosaaren asukasyhdistyksen tapaamisesta 2.6.2022	49
2.11. Vartiosaari-seuran tilaisuus Vartiosaarella 12.9.2022	49
2.12. Uusimaa-viikon retki Vartiosaareen 10.5.2022	49

2.13. Kerro kantasi-kysely 11.5.–1.6.2022.....	49
2.13.1. Yhteenveto Kerro Kantasi-kyselystä.....	49
2.14. Mielenpito Kerro kantasi -kyselyn jälkeen.....	51
2.14.1. Helsingin Vartiosaaren asukasyhdistyksen mielenpito.....	51
2.14.2. Tammisalons Merivenekerho ry:n mielenpito.....	53
2.14.3. Helvi ry:n mielenpito.....	54
2.14.4. Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry:n mielenpito.....	56
2.14.5. Vartiosaari-seura ry:n mielenpito.....	57
2.14.6. Vartiosaaren vuokralaiset ry:n mielenpito.....	60
2.15. Viranomaisneuvottelut.....	61
2.16. Muut neuvottelut.....	61

Kannen kuva: Sini Moilanen

1. Vuorovaikutusraportin sisältö

Vuorovaikutusraportissa esitetään yhteenvedot Vartiosaaren osayleiskaavan aloitusvaiheen valmisteluaineistosta saaduista mielipiteistä ja viranomaisten kannanotoista sekä vastineet niihin. Raportissa esitetään myös aloitusvaiheeseen liittyneiden neuvotteluiden keskeiset asiat ja verkossa käydyin Kerro kantasi -kyselyn yhteenvedo.

Jäljennökset kaikista kaavan valmisteluajana saaduista mielipiteistä, kannanotoista ja lausunnoista ovat nähtävissä Helsingin kaupungin kirjaamossa, käyntiosoite: Kaupungintalo, Pohjoisesplanadi 11–13, puhelimitse 09 310 13700 ja sähköpostilla helsinki.kirjaamo@hel.fi.

1.1. Kaavoituksen eteneminen

Vireilletulo

- kaavoitus on tullut vireille vuonna 2022 kaupungin aloitteesta

Aloitusvaihe

- OAS on nähtävillä 1.2.–11.3. 2022, asukastilaisuus 9.3.2022 verkossa.
- Uutta Kaakkois-Helsinkiä -verkkotilaisuudessa 2.3.2022 on esitelty Vartiosaaren osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma.
- Nähtävillä olosta ilmoitettu verkkosivuilla <https://www.hel.fi/suunnitelmat> ja Helsingin Sanomissa ja Itä-Helsingin Uutiset Kaakko-aluepainoksessa
- mahdollisuus esittää mielipiteitä
- Viranomaisneuvottelu on pidetty 8.3.2022
- Viranomaisten kannanottoja saatiin 6 ja muita kirjallisia mielipiteitä 24 kappaletta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja lisäksi 5 kappaletta liittyen Kerro kantasi kyselyyn.
- Myös puhelimen ja sähköpostin välityksellä tullut palaute on otettu mukaan raporttiin.

Valmisteluvaihe

- valmisteluvaiheen aluksi on laadittu maankäyttöluonnoksia alueen virkistyskäytön kehittämisen mahdollisuuksista ja ratkaisuista. Tältä pohjalta laaditaan osayleiskaavaaluonnos.
- Kerro kantasi- kysely virkistyskäytön laajuudesta 11.5. –1.6.2022
- kaavaaluonnos ja muu valmisteluaineisto esitellään lautakunnalle loppuvuodesta 2022
- osayleiskaavaaluonnos ja muu valmisteluaineisto ovat nähtävillä vuoden 2023 alkupuolella
- nähtävilläolosta ilmoitetaan verkkosivuilla <https://www.hel.fi/suunnitelmat> ja Itä-Helsingin Uutiset Kaakko-aluepainoksessa, tarvittaessa järjestetään yleisötilaisuus
- mahdollisuus esittää mielipiteitä, viranomaisilta pyydetään lausunnot
- kaupunkiympäristölautakunnan päätöksistä lähetetään tieto niille mielipiteen jättäneille, jotka ovat mielipiteen yhteydessä erikseen ilmoittaneet sähköposti- tai postiosoitteensa
- viranomaisten lausuntoja ja vastauksia saatiin 6 kpl ja mielipiteitä 29 kappaletta.

Ehdotusvaihe

- kaavaehdotus esitellään kaupunkiympäristölautakunnalle loppuvuodesta 2023
- kaavan valmistelun aikana saatuihin huomautuksiin vastataan vuorovaikutusraportissa, joka löytyy karttapalvelusta <https://kartta.hel.fi/suunnitelmat>
- kaavaehdotuksen julkisesta nähtävilläolosta ilmoitetaan verkkosivuilla <https://www.hel.fi/kaavakuulutukset>
- mahdollisuus tehdä muistutus, viranomaisilta pyydetään lausunnot
- kaupunkiympäristölautakunnan päätöksistä lähetetään tieto niille muistutuksen jättäneille, joiden sähköposti- tai postiosoite ilmenee muistutuksesta
- muistutukset ja lausunnot sekä niihin laaditut vastineet käsitellään lautakunnassa

Hyväksyminen

- kaupunginhallitus käsittelee kaavaehdotuksen
- kaupunginvaltuusto hyväksyy kaavan
- tieto kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä lähetetään niille, jotka ovat sitä kirjallisesti pyytäneet kaavaehdotuksen julkisen nähtävilläolon aikana
- hyväksymistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen
- hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan
- kaava tulee voimaan, jos hyväksymispäätöksestä ei ole valitettu tai valitukset on hylätty.

2. Aloitusvaiheen vuorovai- kutus: Kannanotot ja mieli- piteet ja vastineet niihin

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 1.2.2022.–11.3.2022.

2.1. Yhteenveto viranomaisten kannanotoista

Viranomaisten kannanotot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta kohdistuivat lentokonehangaa-
rin suojeluarvoon, kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttämiseen, suojelumääräysten laatimiseen
yhdessä kaupunginmuseon kanssa, saaren kestävyteen, veneilymahdollisuuksien ja satamien
toimintaedellytysten säilyttämiseen, siltojen vaikutusten selvittämisen tarpeeseen ja arvokkaiden
huviloiden säilyttämiseen. Kannanotoissa tuli esiin myös tarve järjestää edelleenkin kesänvieto-
mahdollisuuksia nuorille kaupungin omissa huviloissa. Vesihuollon osalta kannanotossa tuli esiin
se, että Vartiosaari sijaitsee Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän vesihuollon toi-
minta-alueen ulkopuolella. HSY ei näe tarkoituksenmukaisena yleisen vesihuollon rakentamista
Vartiosaareen.

Osayleiskaavan tavoitteet ovat kannatettavia ja niillä on myös seudullista ja maakunnallista mer-
kitystä. Virkistys- ja luontomatkailupalvelujen kehittäminen ja niiden saavuttaminen kestäväillä lii-
kumismuodoilla lisää koko Helsingin seudun merellistä vetovoimaa ja tasaa muille alueille koh-
distuvaa käyttöpainetta. Näiden toimintojen kehittämisen vaikutukset on arvioitava ja sovitettava
yhteen alueen muiden arvojen kanssa. Myös vaikutukset valtakunnallisesti ja maakunnallisesti
merkittävään kulttuuriympäristöön tulee arvioida ja ottaa huomioon yksityiskohtaisemmassa
suunnittelussa.

Kannanottoja ja lausuntoja saatiin 6 kappaletta. Pelastuslaitoksen kanssa on järjestetty kaksi
neuvottelua, joissa on keskusteltu valmisteluvaiheessa huomioon ottavista asioista, ja todettu
että kaavaluonnoksen mahdollistama virkistyskäyttö voidaan turvata olemassa olevin järjestelyin.
Kannanotot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatiin seuraavilta asiantuntijaviranomaisilta:
Museovirasto, Suomen ilmailumuseo, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala (Kaupunginmuseo), Sosi-
aali- ja terveystoimiala, Helsingin seudun ympäristöpalvelut ja Uudenmaan liitto. Kannanotoissa
esitetyt asiat otetaan huomioon kaavatyössä siten, että laaditaan tarvittavat selvitykset sekä suo-
ritetaan vaikutusten arviointia tarpeen mukaisessa laajuudessa. Lisäksi annetaan tarvittavat kaa-
vamääräykset.

2.2. Viranomaisten lausunnot ja kannanotot

2.2.1. Museovirasto

Museovirasto toteaa lausunnossaan, että museoviraston ja alueellisen vastuumuseon välisen työnjaon mukaisesti Helsingin kaupunginmuseo vastaa neuvotteluihin osallistumisesta ja lausunnon antamisesta.

2.2.2. Suomen ilmailumuseo

Kaupunginmuseo on toimittanut tiedoksi myös Suomen ilmailumuseon sähköpostin, jossa korostetaan Vartiosaaren tilan Kaislikko 2:3 rannassa sijaitsevan, John Nylundin rakennuttaman vesitasolentokoneen hangaarin suojelun merkitystä. Hangaarin nykytilan kattava valokuvaus on tehty tammikuussa 2021 ja kuvat on tallennettu Suomen ilmailumuseon kokoelmiin.

Suomen ilmailumuseon tietojen mukaan muita vastaavia ennen sotia rakennettuja, yksityisiä lentokonesuojia alkuperäisessä asussaan ei ole säilynyt missään muualla maassamme, joten Vartiosaaren hangaarilla on myös valtakunnallista merkitystä.

VASTINE:

Suomen ilmailumuseon kannanotto on otettu huomioon siten, että lentokonehangaari on osoitettu suojelumerkinnällä.

2.2.3. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, Helsingin kaupunginmuseo

Lausunto on laadittu yhteistyössä Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan liikunta-, nuoriso- ja tilapalveluiden kanssa.

Kaupunginmuseo pitää erittäin myönteisenä, että Vartiosaari on päätetty kaavoittaa virkistysalueeksi. Alueen kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon säilymisen edellytysten turvaaminen on osayleiskaavatyön keskeinen tavoite virkistyskäytön ja –palveluiden varmistamisen rinnalla.

Valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö –status (RKY 2009) edellyttää alueen suunnittelussa kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttämistä. Vartiosaaren kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvoja on selvitetty jo aiemmassa kaavavaiheessa. Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvitys ja siihen liittyvä huviloiden inventointi on tehty vuonna 2004. Kulttuuriympäristöselvitys sisältää rakennusten lisäksi saaren huviloihin liittyvän puutarhakulttuurin. Selvityksen perusteella Vartiosaaren koko ranta-alueita osana helsinkiläistä huvilakulttuuria voidaan pitää erittäin merkittävänä. Selvityksen tuloksena on myös selvinnyt, että saaren sisäosien suoalueet muokattiin viljelykäyttöön 1900-luvun alkuvuosikymmeninä.

Kulttuuriympäristöselvitys vahvistaa näkemystä Vartiosaaren kulttuuriympäristöstä kokonaisuutena. Maisema, luonto ja kulttuuriympäristö muodostavat herkkäsuhteisen kokonaisuuden. Saarella on rikas luonto, paljon herkkiä luontokohteita ja oletettavasti rikas linnusto. Näiden säilymisen edellytykset on kyettävä turvaamaan myös jatkossa.

Vartiosaaren maisemaselvitys on laadittu 2009. Sen johtopäätöksissä todetaan Vartiosaarella esiintyvän niin kulttuurihistorialtaan kuin luonnonominaisuuksiltaan erityisen arvokkaita kohteita.

Erityisen merkittävää on, että useat näistä arvokkaista ympäristöistä ja kohteista ovat ainutkertaisia paitsi Helsingissä myös valtakunnallisesti.

Vartiosaaren rakentamista koskeva osayleiskaava kumottiin vuonna 2018. Siinä suojeltaviksi oli määrätty yhteensä noin 50 kulttuurihistoriallisesti arvokasta huvilaa tai huvilaympäristöön kuuluvaa rakennusta tai rakennelmaa kuten rantasaunoja ja talousrakennuksia. Huvilarakennusten lisäksi suojeltaviksi oli osoitettu säilytettäviä saaren huvilapuutarhakulttuuriin olennaisesti kuuluvia puutarhasommitelmia ja -rakenteita. Tämä on hyvä lähtökohta myös nyt tehtävälle osayleiskaavalle.

Kaupunki omistaa saarella useita kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia. Niiden kunnostuksesta ja ylläpidosta tulee huolehtia, jotta niiden säilyminen turvataan. Kaupungin omistamissa huviloissa on nykyisin yleishyödyllistä käyttöä, minkä jatkuminen tulee turvata. Myös mahdolliset uudet virkistykseen ja matkailuun liittyvät käyttötarkoitukset vanhoissa huviloissa ovat mahdollisia suojelun reunaehdot huomioivalla tavalla.

Rantavyöhykkeen, huviloiden pihapiirien ja niihin liittyvien puutarhojen suojelun määrittäminen on tärkeää. Myös saaren sisäosiin liittyvä luonnon arvojen lisäksi myös maisemallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja. Tärkeää on myös, että saarelle esitettävä virkistyskäyttöä palveleva uudisrakentaminen sovitetaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön. Suojelumääräykset tulee määritellä yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta Vartiosaarella on kaksi Muu kulttuuriperintö -kohdetta; 1900-alun kivikummi ja saaren keskiosassa kivilouhos. Ne tulee merkitä asianmukaisesti kaavakarttaan. Vartiosaaren suunniteltuja ensimmäisen maailmansodan linnoitteita ei ole saarella. Aiempi kiinteä muinaisjäänös, röykkiö, on poistettu rekisteristä, koska sitä ei ole löydetty tarkastuksessa. Ilmeisesti alun alkaenkaan kyseessä ei ole ollut röykkiö. Kohteet on tarkastettu kaupunginmuseon toimesta vuonna 2015.

Osayleiskaavan yhdeksi tavoitteeksi mainitaan saavutettavuuden parantaminen kestäväällä tavalla. Vartiosaaren luonto ei kestä hyvin suurten kävijämäärien aiheuttamaa kulutusta. Etenkin kallioiset ja ohuen irtomaakerroksen peittämät korkeammat maastokohdat ovat herkkiä kulumiselle ja kasvillisuuden häviämislle. Kulkemisen ohjauksella ja reittien toteutuksella voidaan estää haitallista kulumista kallioisilla osilla ja metsäisillä alueilla sekä puutarhojen ja pihojen alueilla.

Liikuntapalvelut tuo esiin saaren molemmilla puolilla kulkevat vilkkaat veneväylät, joita käyttävät huviveneiden lisäksi vesireittiliikenteen alukset sekä työalukset. Pohjoispuolisten lahtien venesatamissa ja yksityisissä laitureissa on toistatuhatta venepaikkaa ja satoja purjeveneitä. Merelliseen Helsinkiin kuuluu olennaisesti veneily, jonka edellytyksiä ei tule heikentää. Massiiviset silta- ja siltaratkaisut eivät ole kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen näkökulmasta tavoiteltavia. Alueen saavutettavuutta voi parantaa esim. lautta- ja veneyhteyksiä lisäämällä. Sillan tai siltojen rakentamisen maisemalliset vaikutukset ovat laajat. Siltavaihtoehtojen vaikutukset samoin kuin niiden tuottaman välttämättömän infran vaikutukset Vartiosaaren, Laajasalon ja Ramsinniemen ympäristöön tulee selvittää.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan kaupunginmuseo, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä tilapalvelut pitävät Vartiosaaren osayleiskaavan osallistumis-arviointisuunnitelman tavoitteita kannatettavina.

Kulttuuriympäristön ja maiseman arvot on hyvin selvitetty ja tunnistettu, ja kaavoituksella niitä pyritään vahvistamaan. Alueella sijaitsevien joidenkin arvokkaiden huviloiden säilyminen, mikäli niiden tulevia käyttäjiä tai käyttäjiä ei kyetä ratkaisemaan nopealla aikataululla, herättää kuitenkin huolta.

Kaupungin tulisi toimillaan edistää sitä, että tyhjiillään tai vajaakäytössä mahdollisesti huonossa kunnossa olevat huvilat korjattaisiin ja otettaisiin käyttöön.

Kaupunginmuseolla ja Kuvan toimialan liikunta-, nuoriso- ja tilapalveluilla ei ole osayleiskaavan osallisuus- ja arviointisuunnitelmasta muuta huomautettavaa.

VASTINE:

Kulttuuriympäristön, virkistyskäytön ja luontoarvojen yhteensovittaminen

Vartiosaaren virkistyskäytön laajuutta, saaren kestävyyttä sekä kulttuuriympäristön, virkistyskäytön ja luontoarvojen yhteensovittamista on tutkittu laatimalla viisi eri skenaariota virkistyskäytön laajuudesta sekä arvioimalla eri skenaarioiden vaikutukset. Kaavaluonnos on laadittu nykytilaa parantavien ja säilyttävien skenaarioiden pohjalta. Kulttuuriympäristöarvoista on annettu kaavamääräykset, jotka on laadittu yhdessä kulttuuriympäristöasiantuntijoiden kanssa.

RKY-arvojen vaikutusten arviointi

Kaava on luonteeltaan säilyttävä. Eri skenaarioita arvioitaessa on otettu huomioon valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön arvot etenkin siltavaihtoehtoja ja niiden mahdollistamien toimintojen arvioinnissa.

Kaavamerkinnot

Kaavassa on osoitettu suojeltavat rakennukset kaupunginmuseon edellyttämällä tavalla ja annettu yleismääräys RKY-arvojen ja maisema-arvojen säilyttämisestä.

Kaupungin toimet kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden huviloiden säilyttämisessä

Kaavatyön yhteydessä on järjestetty maastokäyntejä ja neuvotteluita kaupunginmuseon ja kaupunkiympäristön toimialan rakennusvalvonnan, maankäytön kehittämisen ja tilapalveluiden edustajien kanssa. Rakennusvalvonta on laatinut alustavan ohjeen Vartiosaaren rakennushankkeiden lupamenettelystä.

Siltavaihtoehtojen vaikutukset veneilyyn

Vartiosaareen on osoitettu vierasvenesatama-alueet päiväkäyttöä varten. Vartiosaaren pohjoispuolella on vesiväyliä siten, että Ramsinsalmen kautta kulkee 2,4 metrin väylä. Vartiosaaren ja Tammisaloon välistä kulkee 0,9 m syvä väylä kohti Laajasalon kanavaa, jossa on niin ikään 0,9 m syvä väylä ja 3,7 m korkeusrajoitus. Kanava ei myöskään ole kovin leveä. Kulku kanavassa on ohjattu liikennevaloilla vaihtuvasuuntaiseksi, yksisuuntaiseksi väylästä osaksi. Reposalmen kautta kulkee 1,2 m syvä väylä. 1,2 m veneväylän piirissä on noin 200 laituripaikkaa satamissa ja yksityisissä laitureissa. 0,9 m väylän piirissä on yksityisiä venelaitureita, joihin kiinnitetään yleisesti pienveneitä. 2,4 metrin väylän palvelualueelle sijoittuu huomattava määrä venepaikkoja venesatamiin ja laitureihin. Reposalmen silta vaikuttaisi veneilyyn siten, että osa veneistä ei mahtuisi sillan ali. Kulkuyhteyden järjestämiseksi tälle venekannalle Tammisaloon ja Vartiosaaren väliin sijoittuva veneväylä tulisi syventää 0,9 metristä 1,2 metrin syvyiseksi tai sitten sillan tulisi olla avattava. Merkittävästi yli 5 m korkealla alikulkukorkeudella varustettua kiinteää siltaa Reposalmeen ei ole tarkoituksenmukaista tehdä pitkistä maapenkereistä ja sillan kannen kaltevuuksista johtuen. Ramsinsalmen puolelle sijoittuva silta voidaan toteuttaa siten, että 24 m alikulkukorkeus toteutuisi. Kumpikaan silta ei rajoita Laajasalon kanavan kautta kulkevaa vesiliikennettä.

2.2.4. Sosiaali- ja terveystoimiala

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa, että Vartiosaarella on toimialalla vuokrattuna kesämökkejä lastensuojelun lastenkotien lasten ja nuorten virkistyskäyttöön kesäisin. On tärkeää, että Vartiosaari säilyy virkistyskäytössä kaikille kuntalaisille avoimena retkeilykohteena. Lastenkotien lapsille ja nuorille on tärkeää päästä kesäisin virkistäytymään merelliseen luontoympäristöön pois laitospöytäsuhteista ja saada kokemuksia kotikaupunkinsa kaupunkiluonnosta sekä kasvun ja kehittymisen tukea.

VASTINE:

Kaava mahdollistaa lasten ja nuorten kesätoiminnan kehittämisen.

2.2.5. Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä (HSY)

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä esittää kannanottonaan asiasta seuraavaa:

Saareen johtaa tällä hetkellä kaksi yksityistä vesijohtoa (toinen on kesävesijohto), joiden liittokohdat HSY:n vesijohtoon sijaitsevat Laajasalossa. Lisäksi suunnitteilla on yksityinen saareen johtava vesijohto ja paineviemäri.

Vartiosaari sijaitsee Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän vesihuollon toiminta-alueen ulkopuolella. Helsingin vesihuollon kehittämissuunnitelmassa 2021–2030 Vartiosaarta koskee merkintä: ”Helsingin kaupungin järjestämisvelvollisuuden selvittämisen (vesihuoltolaki 6 §) piiriin kuuluvia kohteita. Kohteet, joissa virkistystoimintojen lisääntyessä vesihuollon järjestämistapa on suunniteltava.” HSY ei näe tarkoituksenmukaisena yleisen vesihuollon rakentamista Vartiosaareen. Vesihuolto tulee toteuttaa yksityisin järjestelyin kuten tähänkin asti.

VASTINE:

Vartiosaareen on jatkossa turvattava terveellisen ja hyvälaatuisen veden saanti sekä jätevesihuolto. Ratkaisu on riippuvainen tulevaisuudessa saaren käyttäjämäärästä ja käyttötavasta. Yhdyskuntateknisen huollon tarve tulee tutkia tarkemman asteisen suunnittelun yhteydessä sen mukaisesti, mitä Helsingin Vesihuollon kehittämissuunnitelmassa on määrätty ottaen huomioon terveydelliset ja ympäristölliset kriteerit. Tavoitteena on saada Vartiosaari yhteisen järjestetyn vesihuollon piiriin virkistyskäytön kasvaessa sen mukaan, mitä osayleiskaavassa tullaan esittämään. Asemakaavan laadinnan yhteydessä tullaan laatimaan vesihuollon yleissuunnitelma.

2.2.6. Uudenmaan liitto

Uusimaa-kaava 2050-kokonaisuus eli Helsingin seudun, Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavat tulivat pääosin voimaan 24.9.2021 Helsingin hallinto-oikeuden käsiteltäessä kaavakokonaisuudesta jätetyt valitukset. Hallinto-oikeus hylkäsi pääosan valituksista. Kaavakokonaisuuden täytäntöönpanokielto ei ole enää voimassa hylättyjen valitusten osalta. Helsingin seudun vaihemaakuntakaava (jatkossa maakuntakaava) ohjaa osayleiskaavan laadintaa.

Osayleiskaavan tavoitteet ovat kannatettavia ja niillä on myös seudullista ja maakunnallista merkitystä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma toimii hyvänä pohjana kaavan laadinnalle. Uudenmaan liitto kiinnittää lausunnossaan huomiota eri tavoitteiden yhteensovittamiseen.

Voimassa olevassa Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa Vartiosaari kuuluu kehittämisperiaatemerkinällä osoitettuun taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeeseen. Kehittämisperiaatemerkinä antaa monipuoliset lähtökohdat alueen suunnittelulle yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa. Maakuntakaavassa alueelle on osoitettu lisäksi virkistyskäytön kohdealue -kehittämisperiaatemerkinä sekä kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue -ominaisuusmerkintä, jotka antavat reunaehdoja yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle. Näiden lisäksi maakuntakaavan yleiset suunnittelumääräykset ohjaavat alueen yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Vartiosaarta koskevat maakuntakaavan merkinnät ja määräykset korostavat kestävän ympäristön ja liikkumisen edellytysten kehittämistä, luonnon- ja kulttuuriympäristön arvojen ja ominaispiirteiden turvaamista, ekologisen verkoston ja virkistysyhteyksien kytkeytymistä viherrakenteen laajempaan kokonaisuuteen sekä virkistysmahdollisuuksien turvaamista. Koska osayleiskaava on luonteeltaan alueen arvoja säilyttävä, ovat maakuntakaavan ja osayleiskaavan tavoitteet vahvasti samansuuntaiset.

Vartiosaaren kehittämisessä korostuvat kestävästi saavutettavan virkistyskäytön sekä kulttuuriympäristön ja luonnon arvojen yhteensovittaminen.

Vartiosaari kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun ympäristöön (RKY2009). Vartiosaarella on säilynyt harvinaisen eheä kokonaisuus Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutusta, joka muodostaa merellisen ja vihreän huvila- ja lomanviettokulttuurin keitaan. Saaren kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö ja rakennuskanta on turvattava yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja niiden säilymistä tulee edistää.

Vartiosaari sijoittuu Helsingin seudun viherkehälle. Alueella on seudullista merkitystä osana laajempaa viheryhteyttä, joka ulottuu Laajasalosta Meri-Rastilan kautta Mustavuoren luonnonsuojelualueelle ja edelleen Sipoonkorven kansallispuistoon. Tämän ekologisen ja virkistysellisen yhteyden turvaaminen ja vahvistaminen on erityisen tärkeää tiivistyvässä kaupunkirakenteessa.

Osayleiskaavalla on paitsi paikallisia, myös seudullisia vaikutuksia etenkin virkistyskäytön osalta. Virkistys- ja luontomatkailupalvelujen kehittäminen ja niiden saavuttaminen kestäväillä liikkumismuodoilla lisää koko Helsingin seudun merellistä vetovoimaa ja tasaa muille alueille kohdistuvaa käyttöpainetta. Näiden toimintojen kehittämisen vaikutukset on arvioitava ja sovitettava yhteen alueen muiden arvojen kanssa. Myös vaikutukset valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön tulee arvioida ja ottaa huomioon yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Vartiosaaren keskeinen sijainti, kulttuuriympäristön arvot sekä merellinen ympäristö tarjoavat hyvät lähtökohdat jo nyt vetovoimaisen alueen kehittämiseksi virkistyskäyttöön.

VASTINE:

Vartiosaaren osayleiskaavan tavoitteiden yhteensovittaminen on ollut suunnittelun lähtökohtana ja ratkaisu tukee arvojen säilymistä. Osayleiskaava on luonteeltaan arvoja säilyttävä, joten maakuntakaavan ja osayleiskaavan tavoitteet ovat vahvasti samansuuntaiset.

Vartiosaaren höyrylaivakauden huvilakulttuurin valtakunnalliset ja paikalliset arvot sekä merkitys osana laajaa viheryhteyttä on tunnistettu. Kaavaluonnoksessa on osoitettu rakennetun ympäristön suojelukohteet. Vartiosaaren metsäiset alueet on osoitettu suojelualueiksi ja kaavaluonnos mahdollistaa ekologisen verkoston säilymisen ja virkistysyhteyksien parantamisen. Virkistysalu-

een saavutettavuus kestävillä liikkumismuodoilla on yksi kaavan tavoitteista ja kaavaluonnoksessa osoitettu saaren yhteystarvemerkintä Reposalmessa mahdollistaa kulttuuriympäristö- ja luontoarvojen säilymisen edellytykset.

2.3. Yhteenveto yksityisten henkilöiden mielipiteistä

Yksityisten henkilöiden mielipiteitä saatiin 15 kappaletta.

Mielipiteet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta kohdistuivat siltakysymykseen, autottomuuteen ja joukkoliikenneyhteyden tarpeeseen sekä pyöräilyyn. Mielipiteissä nousi esiin huoli luonto- ja maisema-arvojen säilyttämisestä ja luontoarvojen ja maisemavaikutusten selvittämistarve. Huviloiden ja huvilapuutarhojen ja yhteisöllisen toiminnan edellytysten säilyminen nähtiin tärkeinä. Mielipiteissä tuli esiin myös RKY-arvojen säilyttäminen, Vartiosaaren suojelu rakennussuojelulain perusteella, merellinen strategia ja laki saariston kehityksestä. Turvallisuus, terveellisyys, luontokokemus ja hiljaisuus nähtiin saaren arvoina. Veneilyn edellytysten, nykyisten venereittien säilyminen ja saaren rantautumispaikat nähtiin tärkeinä. Esiin tuli myös kysymys siitä, mitä tarkoittaa pienimuotoinen rakentaminen. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös yksityisten kiinteistöjen pienimuotoiset lisärakentamistarpeet sekä vakituisesti saarella asuvien tarpeet mm. vesihuollon, jätehuollon ja pelastuksen osalta. Yhteistyö asukkaiden kanssa suunnittelun eri vaiheissa nähtiin tärkeänä.

Mielipiteet on otettu huomioon kaavoitustyössä kaavan tavoitteiden mukaisesti.

2.4. Yksityisten henkilöiden mielipiteet

M1

Mielipiteessä todetaan, että saaren tulisi olla autoton ja koiraton. Rannat tulisi jättää luonnontilaan ja huviloiden rantaan tulisi olla polut. Ratikkayhteys on tarpeen, jota iäkäs väestö pääsee saareen. Parkkipaikat olisivat tarpeen mantereen puolella. Luodot voi yhdistää maatäytöillä. Parkkitilaa saadaan täyttämällä merta. Saareen ei saa sijoittaa kesämajoja vaan alueella tulisi olla vuokrattavia kaupunkihuviloita. Huviloita ei pidä vuokrata yhteisöille, vaan ne muutetaan virkistystukikohdiksi tai puretaan.

M2

Mielipiteen mukaan siltoja ei saa rakentaa, jotta luontoarvot säilyvät. Luontoarvojen turvaaminen on ristiriidassa muiden tavoitteiden kanssa. Jotta luontoa voidaan säästää ja ilkeästä ehkäistä, siltoja ei tule rakentaa. Kevyenliikenteen yhteydet Vuosaareen ja kantakaupunkiin ovat jo nyt hyvät, eikä reittien tarvitse olla sujuvia. Kulku saareen on hoidettava vesitse yhteysaluksella tai sähkölautalla. Sähkölautta toimii hyvin.

M3

Suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota linnuston osalta lasisiin rakenteisiin ja valaistuksen määrään.

M4

Mielipiteessä kysytään mitä pienimuotoinen rakentaminen tarkoittaa ja suojeleeko kaava lopullisesti rakentamiselta? Kaavassa tulisi määrittää tarkasti se, miten ja mitä saareen voidaan rakentaa. Mielipiteessä vastustetaan kallioiden räjäyttelyä, metsänkaatoa ja muuta mylläämistä! Mieli-

piteessä vastustetaan siltojen rakentamista RKY-statuksen perusteella. Lisäksi sillat tuovat saareen lieveilmiöitä ja vaikuttavat tarpeeseen ruopata saaren pohjoispuolen väylää, josta syntyy ympäristöhaittoja.

Panokset olisi keskitettävä erilaisten veneliikennemuotojen kehittämiseen. Toiveena on aidosti autoton kaupunginosa. Ei pyöräilybaanaa saaren läpi. Osallistuvan budjetoinnin rahoituksen ja lipputuloin toimiva sähkölautta toimii oikein hyvin.

M5

Mielipiteessä vastustetaan siltoja. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon vakituisesti saarella asuvien edut.

M6

Mielipiteessä todetaan, että kaupunkistrategian kirjaus on hyvä. Huolena on kirjaus pienimuotoisesta rakentamisesta ja silloista. Mielipiteen esittäjä ei kannata siltoja vaan kannattaa vesiyhteyttä. Ilahduttaa, että kaupunkilaisia kuullaan suunnittelussa. Saari ei sovellu pyöräilyyn. Pyöräilybaana on tarpeeton.

Björknäs II huvilan käyttö helsinkiläisten perheiden käytössä on tärkeää. Yhteisöllinen toiminta sopii paremmin joihinkin huviloihin. Yhteisöt tuottavat saareen myös palveluita mm. kahvilapalveluita. Kaislikko ja Aurinkoinen hymy sopivat kaupalliseen käyttöön. Yksityisomisteisten suurten huvilatonttien toive pieni lisärakentaminen sopii saaren henkeen, kun kaavamääräykset ohjaavat rakentamista saaren tunnelmaan sopivaksi. Muu uudisrakentaminen sopisi saaren keskellä olevalle maatalousmaalle. Saaressa on jo kaikki ja se on hyvä paikka helsinkiläisille.

M7

Mielipiteen mukaan kaikki omaehtoinen toiminta on tärkeää kaupallisten palveluiden ohella. Palstaviljely, luonnon antimet, puutarhan kunnostus, kalastus ja mahdollisuus yhteisölliseen toimintaan Björknäs II-huvilassa on tärkeää. Venepaikat mantereella ja rantautumispaikat saaressa ovat myös tärkeitä. Sähkölautta mahdollistaa kulun saareen myrskysäälläkin. Saari on Herttoniemennannan asukkaiden lähimetsä.

Saaren kestävyys tulee ohjata suunnittelua. Alueella on lähivirkistykseen kannalta merkitystä. Saari on hyvä kohde autottomille ja mökittömille. Huvila-alueiden suojeleminen ja alueelle tyypillisen puutarhakulttuurin ennallistaminen on hyvä tavoite.

Saaren saavutettavuus:

- Itäisen rantareitti on jo valmis, siihen ei enää tarvita baanaa Vartiosaaren läpi (reitti ei olisi edes rannalla). Matka Vuosaaresta keskustaan Vartiosaaren läpi olisi pidempi kuin nyt tehty rantareitti.
- Vartiosaaren luonnon ainutlaatuisuus on asia, jonka säilyminen on syytä varmistaa kaikin tavoin, läpikulkuun tarkoitettu baana sekä silta olisivat suuria riskejä.
- Vartiosaaren ainutlaatuinen tervehdyttävä luontokokemus toteutuu pitkin polkuja kävelemällä, en näen pyöräilyä mahdollisena saaren poluilla.
- Vartiosaari-kokemukseen liittyy oleellisesti vesimatka, siirtymäriitti. Sillan myötä se katoaisi.

- Huvilat sijaitsevat rannoilla, niihin pääsee parhaiten vesitse. Myös pelastuslaitos käyttää tarvittaessa vesiteitä. Jätehuoltoa voidaan myös hoitaa vesiteitse, jos sopiva laituri on olemassa. Tästä kaupungilla on kokemusta ja kalustoa olemassa.
- Matalat sillat katkaisevat tärkeitä vesireittejä varsinkin ekologisesti liikkuvilta purjeveneiltä, korkeat ovat kalliita. Molempien rakentamisella on vaikutusta luontoon manteeilla, saarella sekä vesistöissä. Kelirikkoaikana toimiva Uunisaaren sillan tapainen ponttonisilta tuntuisi hyvälle ratkaisulle.
- Helsingin merellinen strategia <https://www.hel.fi/static/kanslia/elo/merellinen-strategia-2030.pdf> toteaa otsikon "2. Merelliset palvelut ovat kaikkien ulottuvilla" alta: Pääsy rannoille ja saariin helpotetaan julkisella liikenteellä tai omaa venettä käyttäen.
- Oman (soutu)veneen käyttö edellyttää kunnossa olevia laitureita saarella ja edullisia venepaikkoja manteeilla, soutuvenepaikkoja on tällä hetkellä liian vähän. Julkinen liikenne venepaikoille ja satamiin on turvattava, pysäkin pitää olla lyhyen kävelymatkan päässä vesitiestä. Esimerkiksi Pyysaaren kohdalla tämä ei enää toteudu, mikä väistämättä lisää yksityisautoilua alueella.
- Vaikka merellinen strategia ei ota kantaa omien veneiden tyyppiin, priorisoin soutuveneet ja kanootit ensisijaisiksi kulkuneuvoiksi Vartiosaaren saapumiseen, koska saari on lähellä mannerta. Moottoriveneellä pääsee pidemmällekin.
- Silta-keskustelussa ovat osallisia ainakin mahdollisen sillan taakse jäävät venekerhot ja taloyhtiöt, joilla on oma venelaituri sekä kaikki reitillä vesiliikennettä harjoittavat yhtiöt.

M8

Vastustaa siltoja. Kulku veneellä ja potkukelkalla. Huviloiden säilyttäminen on tärkeää, koska haaveilu tervehdyttää mieltä.

M9

Mielipiteessä todetaan, että saari on luontokeidas, jolla on erityisesti lähivirkistysmerkitys ja se on kymmenien tuhansien ihmisten saavutettavissa. Saari on osoitettava puhtaasti virkistyskäyttöön, eikä sinne saa rakentaa.

Saareen ei tule rakentaa siltoja. Saari pitää turvassa ongelmilta, jotka aiheutuvat roskaamisesta ja ilkeistä, nuotiopaikoista ja häiriökäyttäytymisestä. Ei pyöräilybaanaa eikä valaistusta.

Halutaan hiljainen ulkoilualue, koska alueella ei ole kaupunkimelua. Saari koetaan turvallisena. Saari on turvallinen ulkoilualue nykyisellään – myös naisille. Valaistusta ei tarvita, koska katvealueet pahentavat pelon tunnetta.

M10

Mielipiteen mukaan hiljaisuus, pimeys ja luonnontilaisuus ja luonnon ja rakennetun ympäristön harmoninen rinnakkaiselo ovat tärkeitä. Kaavoituksen tavoitteet ovat hyvät. Yhteistyö Vartiosaari-seuran kanssa on tärkeää. Ei tule rakentaa siltaa, yhteys tulee hoitaa toimivalla vesiliikenteellä, talvella uitettavalla ponttonisillalla. Vanhat metsät ja harvinaiset luontotyypit tulee suojella.

Saaren pitää pysyä autottomana ja saaren polut ja tiestö pidetään nykyisen kaltaisina. Ei haluta myöskään valaistusta. Kaupungin omistamista rakennuksista pitäisi huolehtia paremmin.

Vihersormen pitää pysyä katkeamattomana, nykyistä luontotietoa tulee käyttää pohjana ja täydentää lähteiden osalta.

M11

Mielipiteessä todetaan, että kaupunkistrategian linjaus on hyvä. Saarta on kehitettävä luonto- ja retkeilykohteena, ei puistona, ei läpikulkureittinä, vaan saarena. Siltayhteys on uhka saaren ominaispiirteiden säilymiselle ja kantokyvylle ja ominaismittakaavalle.

Silta/sillat vaikuttavat venesatamien toimintaan. Silta aiheuttaa tunnin kiertomatkan purjeveneille ja väylien ruoppaustarpeen. Sähkölautta on hyvä ja suosittu ja pitää pyöräilyn aisoissa. Huolto voidaan tehdä vesitse. Kiinteistöille ei tule päästä autolla ja sillat rajoittavat vesiliikennettä.

Saari on luonnon ja rakennetun ympäristön kokonaisuus. Huvilakulttuuriin kuuluvat huvilarakennusten lisäksi puutarhat, huvimajat, istutukset, tenniskentät ja maastossa polveilevat kävelypolut sekä erittäin tärkeänä luonteenpiirteinä laiturit, rantamuurit, uimakopit ja saunat. Yhteysliikenteelle rakennettiin kivi- ja hirsiarikkulaitureita, joista huviloiden yhteydessä on säilynyt useita. Osa säilyneistä yhteysaluslaitureista on edelleen perinteisessä yhteyskäytössä saaren kiinteistöjen yhteyskäytössä. Saaren luonto liittyy saumatta saaren huvilakulttuurin syntyyn ja kehittymiseen, saarelle ominaisiin kesänviettoon, lomailuun ja virkistykseen.

Museovirasto on rakennussuojelulain perusteella hakenut Vartiosaaren suojelua kokonaisuutena.

Lähteiden ja muiden pienvesistöjen suojavyöhykkeiden kartoitus on Vartiosaassa edelleen tekemättä. Vartiosaaren korentokanta on erittäin runsas ja monipuolinen, samoin kuoriais- ja perhoskannat. Nämä Luontodirektiivin liitteen IV lajit ovat samoin kuin maankäytön vaikutukset vesialueiden eläimistöön ja kasvillisuuteen ovat edelleen kartoittamatta. Myös lintudirektiivin 2009/147/EY mukainen selvitys pesivien ja muuttavien lajien osalta on edelleen tekemättä. Alue on myös arvokas lepakkoalue.

On hyvä muistaa, että laki saariston kehityksen edistämisestä (494/1981) on edelleen voimassa. Lain 8 § edellyttää alueiden suunnittelussa suojaamaan 2 §:ssä mainittua saariston maisemakuvaa ja luontoa ympäristöhaitoilta. Valtioneuvoston asetuksen (1296/2011) 2§ mukaan laissa mainittuja saaristokuntaa koskevia säännöksiä sovelletaan luetteloiduissa kunnissa oleviin saariin, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä ja seuraavassa luettelossa on mainittu Helsinki.

Suunnittelussa on otettava huomioon merellisen strategian kirjaukset virkistyskäytön parantamisen lisäksi saaristoluonnon, erityisesti rantojen ja linnuston säilyttämisen osalta. Lisäksi on lisättävä kaikille avoimia laitureita ja kiinnityspaikkoja.

Rakennusten korjaaminen on välttämätöntä samoin kuin virkistyskäyttöä palvelevien rakennusten palauttaminen tuhoutuneiden tilalle. Näitä olisivat Alkon lomamajojen tai pienmökkien rakentaminen.

Mielipiteessä viitataan Kaupunkiympäristölautakunnan pöytäkirjaan 1.3.2022. Ei toivota suurimitakaavaista rakentamista, joka tuhoaisi Vartiosaaren statuksen 1890 - 1950 –lukujen huvilakulttuurin aikakapselina. Siltayhteys olisi todellinen uhka RKY-arvoille ja ominaispiirteille

Vartiosaassa osa kulttuuriperintöön liittyvistä rakennuksista voi kestää lisääntyvää käyttöä, mutta luonto vain hyvin rajatusti.

Vartiosaaren läpi mahdollisesti suunniteltava reitti ei lyhentäisi matkaa Vuosaaresta Vartiosaa-reen. Reitti olisi hiukan pidempi ja mäkiprofiiltaan jyrkempi.

Maisemavaikutukset on selvitettävä.

M12

Mielipiteessä korostetaan luonnonarvoihin perustuvan ja kulttuuriympäristöä hyödyntävän ratkai-sun näkökulmaa. Saaressa korostuu kokemus luonnosta ja saarella käynti tuntuu samalta kuin olisi matkalla. Saaren erilaisuutta tulee korostaa. Pyöräilyn mahdollistaminen saarella ei toisi Helsingin matkailun kannalta ja virkistyksestä mitään uutta. Saarta tulisi kehittää kävellen sa-moiltavana retkikohteena, sillä Laajasalossa on jo riittävästi pyöräteitä ja siltoja. Pyöräilyn sallimi-sen myötä menetettäisiin saaren ainutlaatuisuus ja saaren läpi kulkeva reitti olisi metsäreitti vas-taavasti kuin Helsingin muillakin metsäalueilla. Venematkan saareen voi kokea siirtymänä ja elä-myksenä, joka on tärkeää matkanteossa.

Aurinkosähkölautta on laskennallisesti ympäristöystävällisempi kuin silta. Lautan maksutto-mutta tulee harkita. Saarta tulee kehittää vesiyhteyksiin perustuen niin kuin edellisenkin sadan vuoden aikana. Onnistuneita esimerkkejä virkistyspalvelujen tuottamisesta Helsingin saarissa on lukuisia.

M13

Mielipiteessä toivotaan siltoja ja pyöräily- ja kävely-yhteyttä Laajasalosta Ramsinniemen ja toi-sinpäin.

M14

Mielipiteessä todetaan, että Vartiosaari on Itä-Helsingin luontohelmi ja ollaan huolissaan siitä, että saaren arvot tunnistetaan vasta sitten ne häviävät. Mielipiteessä todetaan, että aiemmin saaren saavutettavuus oli huono, mutta nyt tilanne on parantunut. Nonstop-pina liikennöivä säh-kölautta on ainutlaatuinen, koska sillä ei ole vuoroväliä, vaan se liikkuu aina kun 200 metriä le-veän salmen rannoilla näkyy asiakkaita. Mielipiteessä viitataan Turun Föriin.

Mielipiteessä todetaan, että ilkvallan vaara on ilmeinen, sillä aikaisempina kesinä Laajasalossa Reposalmentien päässä on ollut ilkvallakeskittymä varasteluineen, töhrimisine ja rikkomisineen ja "kymppikallion" pussikaljoittelijoineen. Silta mahdollistaisi häiriökäyttäytymisen siirtymisen saa-reen.

Luontopolku on Stadin ainoa paljasjalkaluontopolku, sillä saari on yllättävän roskaton.

Silta mahdollistaisi myös alkoholistien ja narkomaanien epätoivotun leirytyksen ja ongelmat. Saari tulisi varata pääasiassa päiväkäyttöön, jolloin vältettäisiin yöbiletys, jolle on paikkoja muu-alla Helsingissä.

Huviloihin kohdistuvaa ilkvallaa voitaisiin välttää, jos kulkeminen tapahtuisi kontrolloidusti lau-talla.

Talviaikaista saavutettavuutta voidaan parantaa ponttoni - kävelysillalla marras-huhtikuussa ku-ten Uunisaarella. Nykyisin talviaikaan saareen pääsee pitkospuita pitkin. Ponttonisiltaa puoltaisi se, että salmi on yksi Helsingin vilkkaimpia veneilyväyliä ja ponttonilaitureiden varikko on lähellä Puuskaniemessä Karpinselän toisella puolella.

Vartiosaari on kävelyn kokoinen saari. Matka lauttarannasta eläintallille on 950 metriä ja Pässilahteen 690 metriä. Pyöräilykieltoja on vastaavissa paikoissa Lammassaareen johtavalla reitillä ja Seurasaarella.

Terveysmetsäpolkua, jonka pituus on 2,7 km uhkaa muuttuminen fatbike- krossiradaksi. Tästä on näyttöä talvelta 2021–2022.

Saareen on hyvä lisätä luonnonsuojelualueita.

M15

Toive yksityisen kiinteistön yläpuolisen osan lisärakentamisesta kumotun yleiskaavan mukaisesti. Lisärakennuksen avulla voidaan mahdollistaa alueen aktiivinen käyttö ilman, että huvilan ja ranta-alueen arvoja menetetään.

2.5. Vastineet mielipiteisiin

Siltakysymys, autottomuus ja joukkoliikenneyhteyksien tarve

- Vartiosaari on kävelyn kokoinen saari, toivotaan pyöräilykieltoa ja terveysmetsäpolkua.
- Siltayhteyksiä Reposalmeen ja Ramsinsalmeen toivotaan.
- Siltojen vastustaminen luontoarvojen säilyttämisen ja ilkvallan ja häiriökäyttäytymisen mahdollisuuden perusteella. Ei haluta läpiajosaarta.
- Sillan vastustaminen RKY-arvojen perusteella, silta olisi uhka RKY-arvoille ja ominaispiirteille.
- Sillan vastustaminen, koska itäinen rantareitti on jo valmis ja reitti ei lyhennä matkaa, pyöräily saarella ei toisi Helsinkiin mitään uutta, veneysteys on siirtymäriitti.
- Sillat aiheuttavat haitta veneilylle ja veneväylien ruoppauksen tarvetta.
- Ponttonisiltaa toivotaan talviajaksi.
- Matalat sillat estävät veneliikenteen, venesatamat yksityisten taloyhtiöiden venelaiturit ja vesiliikenneyhteykset.
- Kaikille avoimet laiturit ja kiinnityspaikat.
- Kulku saareen vesitse sähkölautalla ja yhteysaluksilla toimii hyvin.
- Autottomuus ja toive autottomasta saaresta.
- Joukkoliikenneyhteydet lähelle saarta.
- Parkkipaikat mantereen puolella

VASTINE:

Kulkeminen saareen sekä sen laadullinen ja määrällinen ohjaaminen on riippuvaista kulkuyhteyden järjestämistavasta ja toisaalta siitä mitä tavoitteita kulkuyhteyden tulisi palvella. Jos Vartiosaaren luontoarvojen vaaliminen on tärkein tavoite, niin luontevinta olisi rajoittaa saareen pääsyä sekä rajoittaa mm. mahdollisuuksia maastoa kuluttavimpien kulkumuotojen (maastoajoneuvot ja -pyöräily, ratsastus, nastakengät ym.) käyttöön. Mikäli saareen mahdollistetaan kannattavan, ympärivuotisen palvelutarjonnan edellytykset, pitää saareen pääsyä edistää kaikkina vuodenaikoina. Tällöin yksinomaan vesialuksilla tapahtuva yhteystarpeen järjestäminen asettaa rajoituk- sia tavoitteen toteutumiselle. Silta yhteystarpeen muodostajana toteuttaisi tavoitteita varmem- min. Samalla saaren saavutettavuus kaikkien mahdollisten käyttäjien osalta paranisi merkittä- västi. Kulun ohjaamisen edellytykset kuitenkin vaikeutuisivat. Jos lisääntyvän palvelutarjonnan ja kävijämäärän moninaistuminen ja määrällinen huomattava lisääntyminen tapahtuu ja samanai- kaisesti halutaan sekä vaalia luontoarvoja, että maaston kulumista välttää, pitää ristiriitojen rat- kaisemiseen ohjata riittävästi resursseja rakenteisiin ja käytön ohjaamiseen.

Mikäli saareen tehtäisiin silta, pitäisi myös jatkoyhteyksiä huollettaviin kohteisiin parantaa. Kui- tenkin siten, että ne toteutettaisiin mahdollisimman vähäeleisin toimenpitein.

Saaren eri puolille sijoittuva nykyistä suurempi huoltotarve on rajatusti mahdollista tyydyttää myös lauttaliikenteellä. Huoltojärjestely olisi täten järjestettynä olosuhteista riippuvaista, eikä olisi varmuudella järjestettävissä ympärivuotisesti ja osaltaan heikentäisi palvelutarjonnan edellytyk- siä, että asiakasvirtojen saavutettavuutta. Lisäksi lastausta varten pitäisi tehdä rantautumispaik- koihin tarvittavaa infrastruktuuria (laitureita, parkkipaikkoja, lastauspaikkoja, jätehuollon raken- teita, mahdollisesti pieniä varasto- ja huoltotiloja, nostimia jne.). Tältä osin vaikutus ulottuu osayleiskaava-alueen ulkopuolelle.

Mielipiteet sillan tarpeesta jakautuvat selkeästi. Kaavaluonnoksen valmistelussa on arvioitu sillan ja vesiliikennevaihtoehdon vaikutuksia maisemaan, RKY-arvoihin, luontoarvoihin, virkistyskäytön kestävyteen sekä virkistyspalveluihin mielipiteissä esitettyjen perustelujen mukaisesti. Kaava- luonnoksessa saareen osoitetaan yhteystarve, jonka toteuttamistapa ratkaistaan jatkosuunnitte- lussa.

Pyöräily

- Ei pyöräilybaanaa saaren läpi, saari ei sovellu pyöräilyyn

VASTINE:

Kaavaluonnoksessa ei esitetä pyöräilybaanaa saaren läpi. Saaren luontoarvojen on arvioitu heikkenevän, jos saarella sallittaisiin pyöräily myös metsäalueella.

Saari on luontokeidas, saaren kestävyys tulee ohjata suunnittelua, vihersormen tulee säilyä katkeamattomana, pelko luontohelmen katoamisesta ja maisemavaikutuksista

- Kehitettävä luonto- ja retkeilykohteena – ei puistona
- Maiseman säilyttäminen tärkeää
- Saaren erilaisuutta tulee korostaa, saarta ei pidä muuttaa tavalliseksi ulkoilualueeksi
- Rantojen luonnontilaisuuden säilyttäminen
- Kaakkoisen alueen lähimetsä ja luonnon ainutlaatuisuus
- Linnuston huomioon ottaminen

- Luontokartoitukset ovat edelleen tekemättä

VASTINE:

Virkistyskäytön vaikutuksia on arvioitu skenaariotarkastelun avulla. Kaavaluonnoksessa esitetty kaavaratkaisu mahdollistaa Vartiosaaren kehittämisen luonto- ja retkeilykohteena kohtuullisella, saaren luonnon kestokyvyllä sopivalla tavalla sekä saaren luontoarvojen, maiseman ja muiden erityispiirteiden huomioon ottamisen ja turvaamisen.

Kaavatyön lähtötietoina on hyödynnetty Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmän ajantasaisien luontotietojen lisäksi edellisen osayleiskaavan yhteydessä laadittuja selvityksiä. Koska kaava on luonteeltaan säilyttävä ja yleispiirteinen, on tarkoituksenmukaista tehdä osa mielipiteissä mainituista luontoselvityksistä (mm. korento-, kuoriais-, perhos- ja sammakkoselvitykset ja vesialueen eläimistö) tarkempiasteisen suunnittelun yhteydessä. Olemassa olevia selvityksiä täydennettiin mielipiteiden mukaisesti laatimalla Helsingin Vartiosaaren lepakkoselvitys (Metsänen ym., 2022). Lisäksi arvioitiin virkistyskäytön laajuutta kuvaavien vaihtoehtojen vaikutusta linnustoon (Koskimies 2022).

RKY-arvojen huomioon ottaminen

VASTINE:

Kaava on luonteeltaan säilyttävä. Kaavaluonnoksen valmistelun yhteydessä eri skenaarioita arvioidessa on otettu huomioon valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön arvot etenkin siltavaihtoehtoja ja niiden mahdollistamien toimintojen arvioinnissa. Kaavaluonnoksessa on osoitettu suojeltavat rakennukset kaupunginmuseon edellyttämällä tavalla ja annettu yleismääräys RKY-arvojen ja maisema-arvojen säilyttämisestä.

Huviloiden säilyttäminen on tärkeää ja kaupungin omistamista kiinteistöistä pitää huolehtia paremmin. Myös huvilapuutarhat pitää hoitaa.

- Ei kesämajoja vaan vuokrattavat kaupunkihuvilat
- Huviloiden käyttö yhteisöjen käytössä -puolesta ja vastaan
- Yhteisöllisen toiminnan jatkumisen mahdollistaminen huviloissa
- Omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen huviloissa

VASTINE:

Kaavaluonnos mahdollistaa huviloiden monipuolisen käytön ja puutarhojen hoidon. Kaavaluonnoksessa osoitetuilla matkailuun ja virkistyspalveluihin varatuilla alueilla saa rakentaa myös alueen mittakaavaan sopeutuvia majoitusrakennuksia. Kaavaluonnos mahdollistaa myös yhteisöllisen käytön ja omatoimisen toiminnan. Kaupunki ratkaisee huviloiden käyttöä koskevat asiat tulevan asemakaavan, toimitilastrategian ja vuokralaisten ja omistajien kanssa käytävien neuvotteluiden ja vuokrasopimusten pohjalta.

Turvallisuus, terveellisyys ja hiljaisuus

- turvallinen saari – myös naisille, ei tarvita valaistusta
- hiljaisuus on tärkeää
- koirattomuus
- iäkkään väestön pääsy saareen

- tervehdyttävä luontokokemus

VASTINE:

Kaavaluonnoksessa on otettu huomioon turvallisuus, terveellinen ympäristö ja luontoarvojen säilyttäminen. Koirattomuuteen voidaan ottaa kantaa myöhemmin luonnonsuojelualueita koskevissa määräyksissä. Saaren sisäosiin on lähes esteetön reitti, ja silta tai lauttayhteys laitureineen on mahdollista suunnitella niin, että yhteys on esteetön.

Mitä tarkoittaa pienimuotoinen rakentaminen ja suojaako kaava lopullisesti rakentamiselta

VASTINE:

Kaupunkiympäristölautakunnan 1.3.2022 tekemän yleiskaavan toteuttamishjelmaa koskevan päätöksen mukaan hyväksyttiin vastaehdotus: Kasvun paikka -kaupunkistrategian mukaisesti Vartiosaari osoitetaan virkistyskäyttöön. Vartiosaaren laaditaan virkistyskäytön ja pienimuotoisen rakentamisen mahdollistava osayleiskaava. Samalla saaren saavutettavuutta parannetaan ensisijaisesti siltayhteyksin.

Vartiosaari osoitetaan kaupunkistrategian mukaisesti virkistyskäyttöön. Kaavalla ratkaistaan sitovasti alueen pääkäyttötarkoitus eli virkistys. Saareen ei tulla osoittamaan uusia asuinalueita. Siltavaihtoehtojen lisäksi on tutkittu lauttayhteyttä. Yksityiskohtat ovat tarkentuneet osallisten kuulemisen jälkeen valmisteluvaiheen suunnittelussa niin, että pääosa saaresta osoitetaan virkistys- ja luonnonsuojeluun ja nykyiset huvila-alueet osoitetaan loma-asumiseen, matkailu- ja virkistyspalvelujen alueeksi ja yhteisölliseen loma-asumiseen.

Pienimuotoinen rakentaminen tarkoittaa pääkäyttötarkoitukseen, eli virkistykseen, loma-asumiseen ja matkailupalveluihin liittyvää pienimuotoista rakentamista.

Vakituisesti saarella asuvien edut on otettava huomioon

VASTINE:

Valmisteltava osayleiskaava ei muuta vakituisten asukkaiden tilannetta. Kaava ohjaa asemakaavoitusta siten, että huviloiden ja ympäristöjen ylläpidon sekä ympäristöön soveltuvien talousrakennusten ja laitureiden tekeminen olisi mahdollista.

Vesihuolto ja jätehuolto tullaan suunnittelemaan käyttötarpeen mukaan niin, että terveydelliset ja ympäristölliset kriteerit täyttyvät.

Veneilyn turvaaminen, vene- ja rantautumispaikat mantereella ja saarella, soutuvenepaikat

VASTINE:

Kaavaratkaisussa on otettu huomioon myös veneilijöiden tarpeet. Kaava ohjaa Vartiosaaren rantojen kehittämistä niin, että saarella olisi pienveneilijöille ja vesiliikenteelle sopivien laitureiden lisäksi myös soutuveneiden ja melojien rantautumiseen soveltuvia rantoja. Tammissalon ja Laajasalon puoleiset yhteyslaiturit eivät kuulu osayleiskaavan suunnittelualueeseen, eikä niihin voida siksi ottaa kantaa tässä kaavassa.

Yhteistyö seurojen ja asukkaiden kanssa on tärkeää

VASTINE:

Vuorovaikutustilaisuuksissa on tavattu kaupunkilaisia ja mm. Vartiosaari-seuran, Vartiosaaren asukasyhdistyksen ja Helvenen edustajia.

Pelastuksen ja jätehuollon hoitaminen vesitse

VASTINE:

Pelastuslaitoksen kanssa on käyty läpi virkistyskäytön laajuutta koskevat skenaariot ja keskusteltu valmisteluvaiheessa huomioon otettavista asioista. Neuvotteluissa on todettu, että kaavaluonnoksen mahdollistama virkistyskäyttö voidaan turvata olemassa olevin pelastustoimen järjestelyin. Kaavaluonnoksessa saari osoitetaan virkistykseen, suojeluun ja loma-asumiseen sekä pienimuotoiseen matkailuun. Jos yhteys esitetään hoidettavaksi lautalla, ratkaisu mahdollistaa sen, että saarella on kerrallaan rajattu määrä väkeä (esim. Helsinki-päivänä 700 henkeä ja muulloin vähemmän, eli 20-200 henkeä ja lisäksi loma-asukkaat). Tapahtumat ovat väkimäärältään pieniä ja majoitustoiminta pysyy pienimuotoisena minkä takia kevyemmät pelastusjärjestelyt riittävät. Kaavaluonnos mahdollistaa riskien pysymisen pieninä. Pienimuotoinen majoitustoiminta (esim. 20–40 majoituspaikkaa) on mahdollista. Vanhoja huviloita on mahdollista käyttää 1. kerroksen osalta ravintola- ja majoitustiloina. Pienet uudet majoitusyksiköt ovat turvallisempia. Valmistuskeittiöt on turvallisempaa sijoittaa erillisiin rakennuksiin. Vesihuollon parantamisessa tulee ottaa huomioon sammutusta palvelevat palopostit.

Jätehuollon kohdekohtaiseen järjestämiseen vaikuttaa syntyvän jätteen määrä ja laatu. Tähän voi kaavoituksella vaikuttaa vain rajallisesti. Saaren eri puolille sijoittuva nykyistä suurempi huoltotarve on rajatusti mahdollista tyydyttää myös lauttaliikenteellä. Mikäli huoltoratkaisu perustuisi vesiyhteyteen olisi toimijan itsensä vietävä jätteet keräysastioihin. Saareen voidaan järjestää yleistä käyttöä palveleva jätteenkeräys esimerkiksi rantautumispaikoille Reposalmeen. Kiinteistökohtaista keräystä varten todennäköisin ratkaisu olisi koontipiste paikassa, josta jättejakeet voidaan kerätä normaaleilla jäteautoilla. Yleiskaavassa tätä ei ratkaista yksityiskohtaisesti.

Viitataan museoviraston hakemukseen Vartiosaaren suojelusta kokonaisuutena rakennusperintölain perusteella

VASTINE:

Korkein hallinto-oikeus totesi päätöksessään 14.1.2022 KHO:2022:7, että päätös, jolla ELY-keskus (26.9.2016) oli katsonut, ettei rakennusperintölaki sovellu Vartiosaaren suojeluun Museoviraston suojeluesityksessä esitetyllä tavalla, ei ollut lain vastainen.

Museovirasto oli tehnyt ELY-keskukselle esityksen pinta-alaltaan noin 82 hehtaarin suuruisen Helsingin Vartiosaaren suojelemisesta rakennusperintölain nojalla. Suojeluesityksen mukaan Vartiosaari oli rakennettuna alueena rakennusperintölain 3 §:n mukainen suojelukohde, jonka kulttuuriympäristö perustui erityisesti saarelle 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuolella muodostuneeseen huvilakulttuuriin. Vartiosaari sisältyi Museoviraston laatimaan inventointiin Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009) osana kohdetta Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus.

Valmistelussa on otettu tämä tieto huomioon ja suojeluarvot turvataan kaavoituksen keinoin.

Merellinen strategia ja laki saariston kehityksen edistämisestä on otettava huomioon

VASTINE:

Merellinen strategia on ollut lähtökohtana osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitetyille kaavoituksen tavoitteille. Mielpiteessä mainittu laki saariston kehityksen edistämisestä (494/1981) on otettu huomioon. Lain 8 § edellyttää alueiden suunnittelussa suojaamaan 2 §:ssä mainittua saariston maisemakuvaa ja luontoa ympäristöhaitoilta. Kaavaluonnoksen ratkaisu mahdollistaa saariston maisemakuvan ja luonnon säilyttämisen.

Yksityisten tonttien pienimuotoinen lisärakentamistoive

VASTINE:

Osayleiskaava laaditaan ns. yleispiirteisenä aluevarausyleiskaavana, joka ei ohjaa suoraan rakentamista. Kaavaluonnos ohjaa asemakaavoitusta siten, että olisi mahdollista rakentaa täydentäviä talusrakennuksia kuten sauna ja muita piharakennuksia. Kiinteistölle osoitettava lomarakentaminen ratkaistaan myöhemmin asemakaavalla.

Rakentaminen yksityiselle kiinteistölle kumotun yleiskaavan mukaisesti

VASTINE:

Yleiskaava 2016 on kumottu Vartiosaaren osalta kokonaisuudessaan. Alueella on voimassa Yleiskaava 2002 merkintöineen ja määräyksineen. Yleiskaavassa 2002 Vartiosaari on osoitettu selvitysalueeksi, jonka maankäyttö ratkaistaan yleiskaavalla tai osayleiskaavalla. Myös Vartiosaaren rakentamista koskeva osayleiskaava on kumottu vuonna 2018. Kumotussa kaavassa kiinteistön yläpuolinen osa oli osoitettu osittain virkistysalueeksi.

Valmisteilla oleva osayleiskaava valmistellaan Kaupunkistrategian 2021–2024 mukaisesti niin, että Vartiosaari osoitetaan virkistyskäyttöön. Osayleiskaavoituksen tavoitteena on osoittaa Vartiosaari pääasiallisesti virkistyskäyttöön, virkistyskäytön ja -palvelujen mahdollistaminen sekä saaren saavutettavuuden parantaminen kestäväillä tavoilla. Suunnittelussa otetaan huomioon saaren luonnonarvot, maisema, kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö ja rakennuskanta sekä edistetään niiden säilymistä. Tavoitteena on myös mahdollistaa saaren laajan metsäalueen säilyttäminen ja virkistyspalveluiden tarjoaminen kaupunkilaisille ja matkailijoille.

Osayleiskaava laaditaan ns. yleispiirteisenä aluevarausyleiskaavana, joka ei ohjaa suoraan rakentamista. Kaavaluonnos ohjaa asemakaavoitusta siten, että olisi mahdollista rakentaa täydentäviä talusrakennuksia kuten sauna ja muita piharakennuksia. Kiinteistölle osoitettava lomarakentaminen ratkaistaan myöhemmin asemakaavalla.

2.6. Yhdistysten mielipiteet

2.6.1. Helsingin luonnonsuojeluyhdistys

Katsomme käynnistyvän yleiskaavatyön esitettyjen tavoitteiden olevan pääpiirteittäin hyviä. Virkistyskäytön sovittaminen yhteen suunnittelualueen merkittävien luonto- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymisen kanssa vaatii kuitenkin hyvin harkittua ja taustatutkimuksiin huolellisesti perustuvaa suunnittelua, jossa tavoitehorisontin on oltava ajallisesti riittävän kaukana kaikkien eri suunnittelulinjausten kerrannaisvaikutusten hahmottamiseksi.

Luontoympäristö

Vartiosaari on Helsingissä poikkeuksellisen hyvin säilynyt yhdistelmä harvinaisen arvokasta luonto- ja kulttuuriympäristöä, joka Itä-Helsingin kulttuuripuiston vihersormen kautta yhdistyy sini- ja viheryhteyksin Laajasalon itäosien luontoalueille sekä Ramsinniemen ja Meri-Rastilan ulkoilualueen kautta Mustavuoreen ja Sipoonkorpeen asti. Ekologisena yhteytenä se on myös nykyisen Metsä- ja puustoisien verkoston runkoyhteys.

Lintu- ja lepakkoalueena saari on huomattavan tärkeä. Vartiosaaren inventoiduista metsäkuviosta valtaosa kuuluu vuoden 2011 METSO-selvityksen (M22 Vartiosaari) mukaan kahteen ylimpään METSO-kriteeriluokkaan. Suurin osa muista nopeasti kehittyvien luontoarvojen III-luokan

kuvioista on nykyään II-luokkaa ja osa I-luokkaa. Saaren kääpäesiintymät ovat myös merkittäviä, ja alueelta löytyy useita uhanalaisia tai silmälläpidettäviä luontotyyppisiä. Erillisiä luontoselvityksiä tehtiin alueella jonkin verran edellisessä osayleiskaavavaiheessa, mutta niitä on nyt syytä täydentää ja ajanmukaistaa. Laji.fi-palvelun tarkistettuja tietoja tulisi hyödyntää lisäselvitystarpeiden kartoituksessa ja niiden tukena.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys toimittaa nyt samalla suunnittelutyön tueksi ohessa liitteinä luontokartoittaja Olli Mannisen tekemät lajihavainnot Vartiosaaresta vuosilta 2013 ja 2017 (Liitteet 1 ja 2).

Luontoalueiden virkistysystävällinen suojele

Kaikkein tärkeintä tässä suunnitteluvaiheessa on mielestämme se, että saaren luonnon turvaamiseksi Vartiosaaren osayleiskaavan maankäyttöratkaisu on virkistyskäyttöystävällinen suojele, jossa kaikki kahteen eri kokonaisuuteen sisältyvät METSO-kohdealueet (43,15 ha) merkitään kaavassa SL/vl -varauksella. Isomman METSO-kokonaisuuden länsiluoteispäässä on lisäksi melko laaja (1,43 ha) luontotietojärjestelmän arvokas lehtoalue (Vartiosaaren luoteisosan lehto-alue), joka jää pääosin METSO-kohderajauksen ulkopuolelle. Ehdotamme myös lehtoalueen liittämistä METSO-kohdepohjaiseen kaksiosaiseen suojelesitykseen pienenä laajenuksena.

Esitettävä kaavamerkintä sisältää kaksi ajatusta:

Varsinaisen aluevarauksen SL tarkoituksena on se, että alue esitetään sisällytettäväksi seuraavaan Helsingin luonnonsuojelualueohjelmaan sekä myöhemmin lakisääteisesti suojeleavaksi.

Samalla vl-ominaispiirremerkintä tarkoittaa sitä, että kaavaprosessissa ja kaavamääräyksissä mietitään ne keskeiset ratkaisut, joilla suojele ja virkistyskäyttö voidaan molemmat toteuttaa keskeisesti yhdessä.

Luonnonsuojelun ja virkistyskäytön yhteensovittamista on pohdittu viime aikoina muuallakin Helsingissä muutamien uusien laajahkojen luonnonsuojelualueiden perustamisen sekä niiden hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisen yhteydessä, varsinkin niiden alueiden suhteen, joiden ulkoilukäyttö on perinteisesti ollut runsasta ja joissa sen kieltäminen jatkossa lähes kokonaan olisi käytännössä hyvin vaikeaa tai mahdotonta.

Suojelun ja virkistyskäytön soveltava yhdistäminen ei ole ongelmallista luonnon säilymisen kannalta ja sisältää monia haasteita, mutta Vartiosaaren osalta uusi laaja ja yhtenäinen luonnonsuojelualue mahdollistaisi metsäluonnon säilymisen huomattavasti paremmin kuin muutama pieni uusi suojelealue yhdistettynä laajaan täysin rajoittamattomaan ulkoilukäyttöön. Vartiosaaren virkistyskäyttö on toistaiseksi ollut tasaisesti lisääntyvää, mutta silti edelleen moneen muuhun helsinkiläiseen ulkoilualueeseen verrattuna maltillista, ja siksi monimuotoinen luontokin on saanut kehittyä melko rauhassa.

Saarella on selvitettävä ja säilytettävä luonnonvaraisille eläimille lajikohtaisesti tärkeät suojelepaikat ruokailuun, lepoon ja pesimiseen riittävän laajoina tai toimivina. Tämä tulee tehdä ennen muuta suunnittelua. Erityisen tärkeää selvittäminen ja säilyttäminen on saariympäristössä, josta moni laji ei pysty siirtymään muualle.

Kulunohjaus

Vartiosaaren luonto on muuttunut nopeasti lisääntyneen kulun vuoksi. Polut ovat leventyneet, ja uusia polkuja on muodostunut aikaisemmin koskemattomiin metsäalueisiin. Esimerkiksi Pornais-

tenniemessä kuunohjaus on toteutettu kevyen köysiaidan avulla. Aita suojelee ympäröivää terveleppälehtoa kulumiselta. Vartiosaaren pääpolut kulkevat juuri arvokkaiden metsäalueiden läpi. Ne voitaisiin aidata samankaltaisilla aidoilla.

Halumme muistuttaa, että kulunohjaustoimia olisi hyvä tehdä ennakoivasti eikä vasta sitten, kun kuluminen on jo pitkällä. Esimerkiksi Kallahdenniemi oli jo pahasti kulunut, kun edellisvuonna ohjausta toteutettiin paikoin kevyellä köysiaidalla, paikoin matalin puuidoin. Ennakointi on tärkeää, koska sitten, kun ihmiset ovat jo alkaneet käyttää tiettyjä reittejä, niistä pois totutteleminen paljon vaikeampaa.

Kulunohjaus tulisi huomioida myös opasteissa.

Kulttuuriympäristö

Vartiosaari on huvilaympäristönä säilynyt ainutlaatuisena koko kaupunginkin mittakaavassa, ja se on määritelty valtakunnalliseksi merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Keskeinen syy hyvään tilanteeseen on ollut uudis- ja täydennysrakentamisen puuttuminen huvilatonteilla lähes täysin sekä saaren suhteellinen eristyneisyys. Toisaalta osa vanhoista huviloista ei enää ole kovin hyvässä kunnossa.

Osayleiskaavatyön lausuttuna päämääränä oleva virkistyskäyttö ja sen lisääminen alueella asetavat kuitenkin isoja haasteita kulttuuriympäristölle. OAS-selostuksessa todetaan, että alueella mahdollistetaan virkistys-, loma- ja luontomatkailupalvelut ensisijaisesti olemassa olevaa rakennuskantaa hyödyntäen, kestävästi ja ympäristöystävällisesti sekä merellisen strategian mukaisesti. Päämääriä olisi hyvä tarkistaa korostamalla mainittujen palvelujen toiminnan rajoittumista ainoastaan nykyisten rakennusten yhteyteen, ilman täydentävää lisärakentamista. Vartiosaaren nykyinen runsas ja monipuolinen rakennuskanta riittää hyvin monenlaisiin tarpeisiin myös tulevaisuudessa.

Yksi nykyisen Vartiosaaren viihtyisyyden ja erinomaisuuden perusta ulkoilukäytölle on saaren luonne julkisena tai puolijulkisena kokonaisuutena, muutamia yksityisomistuksessa olevia tontteja lukuun ottamatta. Kaupungin hyvä linjaus kieltää useimpien vuokraamiensa huvilatonttien aitaamista on ollut erinomainen ratkaisu maisemallisesti myös kulttuuriympäristöjen suhteen.

Tämä hyvän tilanteen säilyminen ei ole itsestäänselvyys, jos Vartiosaaren kaavailtujen loma- ja matkailupalvelujen yrittäjien annetaan määritellä tonttiansa käyttöä omien taloudellisten intressiensä mukaisesti. Saaren huvilatonttien ja siten samalla myös ranta-alueiden mahdollisen privatisoimisen estäminen tulisi huomioida vakavasti jo nyt yleiskaavataason suunnittelussa, vaikka varsinaiset määräykset asiassa tehtäisiinkin vasta tulevassa asemakaavavaiheessa.

Yhteystarveratkaisut

Erilaisia liikenneyhteyksiä Vartiosaaresta Laajasaloon ja Vuosaareen on tarkoitus selvittää huolella ennen osayleiskaavataason päätöstä mahdollisesta silta- tai vesiliikenne- tai ratkaisusta. Tämä on hyvä ratkaisu. Siltavaihtoehtoa perustellaan joskus saaren huollon ja pelastustoimen tarpeilla, mutta nyt kun Vartiosaaren osoittamisesta virkistyskäyttöön on jo tehty periaatteellinen poliittinen päätös, on syytä harkita vakavasti pitäytymistä erilaisissa kestävässä vesiliikennevaihtoehdoissa.

Parina viime kesänä Reposalmessa toiminut sähkölautta on saanut paljon kiitosta käyttäjiltään ja tämä tai vastaava kehitetty ratkaisu yhdistettynä tihennettyyn säännölliseen vuorovene-yhteyteen palvelisi hyvin myös saaren huoltoa. Vartiosaaren on jo useita vuosia päässyt kesäisin myös vuoroveneellä, joka kulkee Hakaniemen ja Vuosaaren välillä useita kertoja päivässä.

Sähkölautan rinnalle kannattaa harkita omatoimista soutuveneliikennettä. Moni todennäköisesti haluaisi soutaa yhteiskäytössä olevilla soutuveneillä saareen sekä Reposalmesta että Ramsinniemestä. Niiden vuokraukseen ja käyttöön on paljon vaihtoehtoja.

Myös kapulalossia tulee tutkia mahdollisena yhteytenä Vartiosaareen. Kapulalossi on suosittu joen tai salmen ylittämässä muun muassa Oulunsalon Varjakansaareen ja kansallispuistoissa. Tämä liikunnallinen kulkumuoto sopisi Vartiosaaren luonteeseen virkistysalueena. Hyvällä tahdolla ja kekseliäillä ratkaisulla se on sovittavissa muuhun vesiliikenteeseen.

On syytä muistuttaa myös Vartiosaaren hienon luonto- ja kulttuuriympäristökokonaisuuden elämyksellisestä puolesta. Saapuminen veneellä tai lossilla saareen salmen yli on jo sinänsä hieno ja muistiin tallentuva kokemus, vaikka itse merimatka ei kovin pitkä olekaan.

Ilmaston lämmitessä, kun pitkospuut eivät enää mahdollista saaren pääsyä talvella, talviyhteydeksi kannattaa harkita vain kävelyyn tarkoitettua kelluvaa ponttonisiltaa.

Hiljaisuuden säilyttäminen

Vartiosaari on kaupungin selvityksen ja kyselyn mukaan eräs Helsingin hiljaisista kohteista. Moni tulee saarelle nauttimaan juuri siitä. Saaren yleiskaavassa hiljaisuus tulee ottaa yhdeksi jatkosuunnittelun lähtökohdaksi. Tämä ei tarkoita suinkaan äänettömyyttä, vaan kaukaa kantautuvat kaupungin ja veneilyn vaimeat äänet itse asiassa korostavat saaren luonnon äänimaailmaa. Siihen sekoittuvat niin kesälampaiden määkiminen, ulkoilijoiden puheensorina kuin askelten rapina.

Vartiosaareen kannattaa ehdottomasti tehdä suunnitelma äänimaailmasta, joka painottaa hiljaisuuden ja rauhallisuuden kokemusta. Helsingin saarilla se olisi ainutlaatuinen. Näin voitaisiin välttää muun muassa säännöllisesti luontoon leviävää voimakasta musiikkia, jonka lähteenä saattaa olla esimerkiksi juhlatilaksi vuokrattava huvila. Ilmiö on tuttu Uutelassa. Myös mahdollisen uuden yleisen laiturin sijoittelussa kannattaa huomioida sieltä kantautuvat moottoriveneiden äänet. Vesiskootterien toimipiste ei todennäköisesti sovi hiljaisuuden kuvaan lainkaan. Myös laaja mökkikylä huoltoliikenteineen söisi hiljaista äänimaailmaa.

Lopuksi

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys kannattaa Vartiosaaren kehittämistä sen omien vahvuuksien eli merkittävien luonto- ja kulttuuriympäristöarvojen vaalimisen pohjalta. Esimerkiksi Seurasaaressa, Suomenlinnalla tai Vallisaarella on omat hyvin tunnistetut ansionsa merellisinä virkistyskohteina, mutta myös lukuisia erittäin suuren suosion tuomia ongelmia, joiden vuoksi niiden esimerkkejä seuraten ei olemukseltaan hyvin toisenlaisen Vartiosaaren suunnittelussa ole viisasta edetä. Vartiosaaren virkistyskäytön kehittämisen tavoitteena on toivottavasti jatkossakin alueen rauhallisuus maisemallisesti ja luonnoltaan ainutlaatuisessa merellisessä ympäristössä.

Mielipiteeseen kuuluu kaksi liitettä, jotka koskevat Vartiosaaren lajihavaintoja.

VASTINE:

Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen mielipiteen mukaisesti Vartiosaaren virkistyskäytön laajuutta ja saaren luonnon kestävyyttä on tutkittu viidessä eri skenaariossa, joissa on tutkittu myös saaren yhteysvaihtoehtoja. Saaren luontoarvot ja arvo osana metsäistä verkostoa on otettu huomioon kaavaluonnoksessa osoittamalla koko saaren alue ympäristön säilyttämistä koskevalla merkinnällä /s. Lisäksi on osoitettu kolme uutta luonnonsuojelualuetta keskeisimmille metsäalueille merkinnällä SL/vr. Mielipiteessä esille tuotu luoteinen lehtoalue on myös otettu huomioon.

Luonnonsuojelualueet on mielipiteen mukaisesti osoitettu merkinnällä SL/vr (Luonnonsuojelulain perusteella suojeltavaksi tarkoitettu alue, jolla on erityinen virkistyskäyttömerkitys. Alueelle saa

rakentaa virkistyskäytön edellyttämät ulkoilureitit ja palvelut ottaen huomioon alueen luontoarvot. Alueella kulkua tulee ohjata siten, että luontoarvot eivät vaarannu. Alueella saa suorittaa toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen suojeluarvon säilyttämiseksi ja parantamiseksi sekä ulkoilureittien turvallisuuden ylläpitämiseksi.).

Lajikohtaista suojelua on pohdittu mm. linnustoa koskevassa selvityksessä ja lajien elinympäristöjen säilyttäminen on otettu huomioon virkistyskäytön laajuutta ja kestävyyttä arvioitaessa. Tavoitteena on, että lajikohtainen suojelu tapahtuu osana laajoja suojelualueita ja muilla alueilla yhteensovittaen virkistysalueen toimintoja suojeluarvot huomioon ottaen. Kulunohjauksen tarve on tunnistettu kaavatyössä, mutta käytännön toimenpiteet kuten aitaamisen tarve harkitaan myöhemmin suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa.

Luontoarvojen ja kulttuuriympäristöarvojen yhteensovittaminen on keskeinen tavoite. Kaava mahdollistaa pienimuotoista rakentamista nykyisten kiinteistöjen alueella. Virkistysalueen palvelut ja mahdollinen elinkeinotoiminta on tarkoitus sovittaa osaksi kulttuuriympäristöä.

Yhteystarveratkaisuja selvitettäessä on otettu mielipiteessä esiin tuodut perustelut kestäville liikennetarkeisuuille. Kaavaluonnoksessa Reposalmeen on osoitettu yhteystarve, joka mahdollistaa lautan tai sillan. Mahdollisen talviaikainen kulkuyhteys tulee selvittää jatkossa tarkemmassa suunnittelussa.

Hiljaisuus ja rauhallisuus on otettu huomioon tarkasteltaessa virkistyskäytön laajuutta koskevissa skenaarioissa sekä kaavaluonnoksen valmistelussa.

2.6.2. Laajasalon pienkiinteistöyhdistys ry

Vartiosaaren kaavoittaminen virkistys- ja suojelualueeksi on erittäin kannatettavaa. Seuraavat seikat on otettava lähtökohdiksi:

1. Kaikki rakentamissuunnitelma-ajatukset on heti aluksi hylättävä ainutlaatuisten luonto- ja virkistysarvojen sekä kulttuurihistoriallisten arvojen vuoksi. Vartiosaari on ainutlaatuinen virkistysalue itäisten kaupunginosien keskellä.
2. Helsingin tiivistyessä on äärimmäisen tärkeää, että seudullisesti tärkeät, vapaat, rakentamattomat viheralueet, mm. Laajasalon itärannat, Vartiosaari ja Ramsinniemi säilyvät vapaina saaritorantoina, saarina ja viheralueina koko Helsingin metropolialueen kasvavan asukasmäärän yhteisessä käytössä. Asukasmäärien kasvaessa paine merenrantojen virkistysalueille kasvaa. On ekologisesti tärkeää, että seudun asukkailla on luonnonmukaiset virkistysalueet seudun sisällä.
3. Vapaa merenkulku on ehdottomasti turvattava. Meriväyliä ei saa tukkia silloilla, väylät venesatamista ulos merelle tulee säilyä vapaina. Suojaisissa sisälahtien venesatamissa on tuhansia purjeventeitä.
4. Yhteydet Vartiosaareen tulee hoitaa vesijoukkoliikenteellä sekä yleisessä käytössä olevin laiturein. Merimatka saareen on oleellinen elämänsä kuljettaessa saareen. Sillat ovat vahingollisia ja turhia.
5. Suunnittelussa tulee ottaa täysin uusi moderni hiilivapaa ja ekologinen linjaus. Saareen ei tule tehdä vesi- ja viemäriverkostoa, se tuhoaisi luonnonmukaisuuden ja aiheuttaisi kaikenlaista korvaamatonta vahinkoa. Kaikki tarvittava uusi infrastruktuuri ja rakentaminen tulee keskittää Vartiosaaren satamiin kelloville alustoille, joilta sitten vedetään vesi- ja viemäriiitännät Laajasaloon ja

Tammisaloon päin. Näin Vartiosaaren ainutlaatuinen luonto säilyy. Nykyisten huviloiden käyttö tulee perustua paikalliseen veden hankintaan ja jätteiden käsittelyyn. Myös energiantuotannon tulee olla paikallista.

6. Helsingin kaavoituksessa on aika luoda uutta toivoa asukkaille kehittämällä Vartiosaaresta tulevaisuuden virkistys- ja suojelualue, joka on malliesimerkki uudesta kaikin puolin paremmasta ajasta ja ajattelusta.

VASTINE:

Vartiosaaren ainutlaatuisuus ja merkitys virkistysalueena sekä vapaa merenkulku on otettu valmistelussa huomioon. Tarkempaa kunnallisteknistä suunnittelua tehdään asemakaavavaiheessa.

Vartiosaari osoitetaan virkistysalueeksi kaupunkistrategian mukaisesti, eikä sinne suunnitella uutta asuinrakentamista. Alue suunnitellaan seudullisen viheralueen ja merenrantojen virkistyskäytön ehdoilla. Veneilyn edellytykset otetaan huomioon ja vesijoukkoliikenne suunnitellaan käyttötarpeen mukaisesti. Vesihuolto ja jätehuolto tullaan suunnittelemaan käyttötarpeen mukaan niin, että terveydelliset ja ympäristölliset kriteerit täyttyvät. Kaikessa rakentamisessa pyritään säästämään saaren ainutlaatuista luontokokonaisuutta ja siihen kajoamista. Tarkempi vesihuollon suunnittelu ja sen ratkaisut laaditaan asemakaavan laatimisen yhteydessä kuitenkin noudattaen osayleiskaavan suunnitteluperiaatteita mitoituksen ja luontoarvojen osalta.

2.6.3. Vartiosaari-seura ry

Vartiosaari-seura esittää Vartiosaaren kehittämistä saaren valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön säilyttämiseksi huvilasaaren, palstaviljelyalueen, kaikille avoimen virkistysalueen ja suojellun luontoalueen yhdistelmänä, jonne liikenne hoidetaan toimivalla vesiliikenteellä, vierasvenelaitureilla sekä veneilykauden ulkopuolella tarvittaessa ponttonisillalla.

Vartiosaari on kokonaisuus, jossa yhdistyvät harvinaisella tavalla monimuotoinen luonnonympäristö sekä rakennettu kulttuuriympäristö. Koska Vartiosaaren ei ole rakennettu siltaa, on kulttuuriympäristön ja rikkaan luonnon rauhallinen rinnakkaiselo saanut kehittyä rauhassa yli sata vuotta. Sopivan käytön sekä luonnon ja rakennusten hienovaraisen hoidon tuloksena on tämä poikkeuksellisen arvokas kokonaisuus myös säilynyt sukupolvien ajan lähellä suurkaupungin keskustaa.

Saari on kokonaisuudessaan Valtioneuvoston vahvistama valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö osana Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutusta (RKY 2009). Vartiosaaren huvila-alue koostuu rantoja kiertävästä pääosin 1900-luvun alun kesäkotijä ja huvila-asutuksesta sekä saaren sisäosien vanhasta pienimuotoisesta maatalousalueesta. Koko saari on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Ympäristöministeriön RKY-ohjeen YM3/533/2009 mukaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt edustavat maamme kehitysvaiheita ja ovat historian kuvastajia. Kyse on sekä perinteen säilyttämisestä että alueiden kehittämisestä niiden ominaisluonnetta ja erityispiirteitä vahvistavalla ja niihin sopeutuvalla tavalla. On tärkeää, ettei näillä alueilla tapahdu muutoksia tai rakentamista, joka on olennaisesti ristiriidassa niiden kulttuuriympäristöarvojen kanssa. Tavoitteena on valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen rakenteen, kylä- ja kaupunkikuvan sekä alueilla jo olevien rakennusten ja ympäristön säilymisen turvaaminen sekä mahdollisen täydennysrakentamisen ja muiden muutosten sopeuttaminen kulttuuriympäristön ominaisluonteeseen ja erityispiirteisiin. Kaikilla kaavatasoilla on tärkeää huolehtia siitä, että ratkaisut eivät ole ristiriidassa.

dassa valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen ominaisuusluonteen ja erityispiirteiden kanssa. Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen rakenne, kylä- ja kaupunkikuva pyritään turvaamaan sekä säilyttämään alueilla jo olevia rakennuksia ja ympäristöjä. Lisäksi tavoitteena on mahdollisen täydennysrakentamisen ja muiden muutosten sopeuttaminen kulttuuriympäristön ominaisuusteeseen ja erityispiirteisiin.

Mainittakoon vielä, että emme kannata läpikulkureitin tekemistä saareen. Sellaiseen ei ole tarvetta, sillä se ei lyhentäisi matka-aikoja kaupungin sisällä ja merellisyydessä se lisäksi häviäisi jo olemassa oleville toimiville reiteille mm. Herttoniemenrannassa, Tammisalossa ja Strömsissä. Lisäksi nykyinen reitistö, maisema-arvot ja saaren maastonmuodot eivät sellaisen mahdollistamista tue, ei myöskään alueen vesiliikenne.

Museovirasto päätti erityisistunnossaan 17.12.2015 esittää Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Vartiosaaren suojelemista rakennusperintölain (498/2010) nojalla ja kohteen asettamista vaarantamiskieltoon päätöksen valmistelun ajaksi. Asian käsittely on kesken ympäristöministeriössä. Virasto esitti suojeluesityksensä perustaksi mm. seuraavia argumentteja: "Vartiosaarella on kokonaisuudessaan lain rakennusperinnön suojelemisesta 8 §:n tarkoittamaa valtakunnallista merkitystä. Vartiosaari täyttää Euroopan rakennustaiteellisen perinnön suojelua koskevan yleissopimuksen rakennustaiteellisen perinnön määritelmän kaikkien 1 artiklan kohtien mukaisesti (kulttuurimuistomerkit, rakennuskokonaisuudet ja ulkoilmakohteet). Yleissopimus Euroopan rakennustaiteellisen perinnön suojelusta käsittää laajasti rakennetut ympäristöt ja Vartiosaari täyttää myös tämän sopimuksen asettamat ehdot. Suomi on sitoutunut noudattamaan 1.2.1992 kansallisesti voimaan tullutta sopimusta (SopS10/1992, säädösviite 37/1992) ja ryhtymään lakisääteisiin toimenpiteisiin rakennustaiteellisen perinnön suojelemiseksi sen ollessa esimerkiksi huomattavan muutoksen uhkaama. Eurooppalaisessa maisemayleissopimuksessa "maisema" tarkoittaa aluetta sellaisena kuin ihmiset sen mieltävät, ja jonka ominaisuudet johtuvat luonnon ja/tai ihmisen toiminnasta ja vuorovaikutuksesta. Suomi on sitoutunut noudattamaan myös tätä 1.2.2006 kansallisesti voimaan tullutta sopimusta ja sitoutunut mm. tunnustamaan lainsäädännössään maisemat olennaiseksi osaksi ihmisten ympäristöä, yhteisen kulttuuri- ja luonnonperinnön monimuotoisuuden ilmentymäksi ja identiteettinsä perustaksi, laatimaan ja toteuttamaan maisemansuojeluun, -hoitoon ja -suunnitteluun tähtäävää maisemapolitiikkaa sekä sisällyttämään maisemanäkökohdat alue- ja kaupunkisuunnittelupolitiikkaansa. Edellä mainitut kansainväliset sitoumukset linjaavat suojelutarpeiden määrittelyä erityisesti Vartiosaaren kaltaisissa kohteissa. Suojelutarve kohdistuu koko Vartiosaaren valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön alueeseen mukaan luettuina luonnonympäristö, siihen ihmisen vaikutuksesta sovitettu rakennettu ympäristö rakennuksineen, rakennelmineen, kulkuyhteyksineen, viljelyaloinen ja istutuksineen ja istuttamalla muodostettuine alueineen merkitystä rakennushistorian, rakennustaiteen, rakennustekniikan, erityisten ympäristöarvojen sekä kohteen käytön tai siihen liittyvien tapahtumien kannalta."

Maakuntakaavamääräysten mukaan aluevarausmerkintä osoittaa pääasiallisen maankäytön, mutta yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon myös ominaisuusmerkinnät suunnittelumääräyksineen. Vartiosaarella ei ole aluevarausmerkintöjä, ominaisuusmerkintänä RKY:n edellyttämä Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue -merkintä sekä Virkistyskäytön kohdealue -merkintä. Ominaispiirteiden säilyttämisveloitteen osalta seura korostaa RKY-inventoinnin Helsingin höyrylaivareittien kesäasutus -nimeen kiteytettyjä ominaisuuksia: kyse on vesiliikenteen varaan muodostuneesta huvila-asutuksesta.

Vartiosaari-seura viittaa seuran laadituttaman osayleiskaavaehdotuksen kaavoitusperiaatteisiin vuodelta 2013, linkki: Vartiosaari.indd

Ehdotuksen mukaan mm:

"Vanhat, arvokkaat huvilat suojellaan ja kaavoitetaan joko ympärivuotiseen käyttöön tai loma-asunnoiksi kullekin kohteelle parhaiten soveltuvalla tavalla. Huviloille laaditaan rakennustapa- ja korjausohjeet, jotta rakennusten yhtenäinen ilme saadaan säilytettyä. Myös huviloiden vanhat puutarhat ja piharakenteet tulee kunnostaa, jotta niitä voidaan hyödyntää kaupunkikuvan rikastuttajina."

"Kaupungin omistamat alueet kaavoitetaan ulkoilu- ja virkistysalueiksi. Ulkoilualueeksi merkittävälle Sunnanvikin alueelle osoitetaan tilat majoitukseen ja uimarannalle. Viljelypalstoille varataan lisää tilaa saaren keskiosan peltoaukiolta."

"Saareen suunnitellaan uusi puutarha- ja huvilakulttuuria esittelevä polku, joka kiertää tärkeimmät kaupungin omistamat arkkitehtuuri- ja puutarhataidekohteet, kuten Sunnanvik, Janneberg ja Tirrebo."

"Saareen järjestetään säännöllinen julkinen yhteysliikenne ja liikennöintiä jatketaan pidemmälle syksyyn."

"Siltaa saareen ei rakenneta, sillä se toisi mukanaan autoja, moottori- ja polkupyöriä, jolloin myös tiestö olisi rakennettava vastaamaan liikenteen asettamia vaatimuksia. Silta häiritsisi myös Reposalmen ja Jatasalmen vilkasta veneliikennettä. Saaren maastonmuotojen takia paras liikku- mismuoto alueella on kävely, ja saarellinen luonne on jo sinänsä suojeltava virkistysarvo."

Vuoden 2016 Vartiosaaren osayleiskaava ja yleiskaava Vartiosaaren osalta kaatuivat siihen, että kaavatyölle asetettuja ja selvityksissä todettuja reunaehtoja ei noudatettu. Tämä johtui sekä valmistelun virheistä että poliittisesta ohjauksesta. Seura toivoo, että tällä kertaa kaavatyön aluksi todennetaan Vartiosaaren kehittämistä koskevat juridiset reunaehdot ja kaavatyö rajataan noudattamaan niitä. Tämä koskee luonto- ja kulttuuriympäristöä koskevia selvityksiä, suojelutarpeita, viheryhteystarpeita, luonnon pirstaloitumisen estämistä sekä varautumista ilmastomuutokseen mm. merenpinnan kohoamisen osalta.

Seura muistuttaa, että Vartiosaaren lukuisia lähteitä ei edelleenkään ole kartoitettu vesilain edellyttämällä tavalla (luonnonlähteiden suojavyöhykkeet, lisäksi Vartiosaari on ollut tunnettu lähteistään jo 1800-luvulla) ja esim. kääpäselvitys on erittäin puutteellinen perustuessaan vain parin tunnin kartoitukseen saarella (lajikirjo todetusti laajempi kuin kartoituksessa). Samoin sammal- lajeista ei ole riittävää selvitystä.

Seura suosittaa Zonation-analyyysitietojen hyödyntämistä osana suojelualueiden määrittämistä.

1997 kaatuneen osayleiskaavaehdotuksen tonttikohtaisesti laaditut tehokkuudet 0,03-0,09 ovat kannatettavia: ne varmistavat ominaispiirteiden säilymisen. Seura suosittaa korjaus- ja palautta- van rakentamisen sallimista. Seura toivoo, että mahdollinen uudisrakentaminen priorisoidaan koskemaan julkisia virkistyspalveluja ja matkailua.

Paraikaa on meneillään erillisiä Vartiosaaren virkistyskäyttöön vaikuttavia toimenpiteitä. Toi- saalla kaupunki on rakentamassa kahdelle käyttämälleen huvilalle, palstoille ja ulkoilijoille uutta vesijohtoa ja saarella nykyisellään toiminnassa olevan, mm. kaupungin omistavia huviloita pal- velevan, verkon jatkumosta kaupunki ei huolehdi. Tässä osayleiskaavaprosessissa turvataan saaren virkistyskäyttö ja toivomme takaamaan samalla kesävedentoimituksen jatkossakin ja tois- taiseksi nykyisellään kunnes kaavoitus on saatu valmiiksi ja sen myötä vedentarpeet selkenevät.

VASTINE:

Vartiosaari-seuran mielipide hyvin säilyneen kulttuuriympäristö- ja luontokokonaisuuden suojelutavoitteiden yhteensovittamisesta on otettu työssä huomioon siten, että kaavaluonnos mahdollistaa Vartiosaaren höyrylaiva-ajan huvilakulttuurin säilyttämisen, maiseman säilymisen ja virkistyskäytön laajentamisen kestäväällä tavalla. Vartiosaaren virkistyskäytön laajuutta ja kestävyyttä tutkittiin skenaariotyössä. Laajinta virkistyskäyttöä esittävässä skenaariossa oli esitetty kaksi siltaa ja saaren läpi kulkeva ulkoilutie. Tämän skenaarion vaikutukset saaren ominaispiirteille arvioitiin olevan suuria. Eri yhteysvaihtoehtojen vaikutuksia on tutkittu ja kaavaluonnosvaiheessa yhteystarve Reposalmessa osoitetaan yhteystarvemerkinällä, joka mahdollistaa lautan tai sillan.

Vartiosaari-seura on mielipiteessään viitannut Museoviraston Vartiosaarta koskevaan suojeluesitykseen vuodelta 2015. Suojeluesityksen argumentit on otettu osayleiskaavatyössä huomioon. Korkein hallinto-oikeus totesi päätöksessään 14.1.2022 KHO:2022:7, että päätös, jolla ELY-keskus (26.9.2016) oli katsonut, ettei rakennusperintölaki sovellu Vartiosaaren suojeluun Museoviraston suojeluesityksessä esitetyllä tavalla, ei ollut lain vastainen.

Vartiosaari-seura viittaa mielipiteessään myös maakuntakaavan Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue -merkintään sekä Virkistyskäytön kohdealue -merkintään. Ominaispiirteiden säilyttämismääräysten osalta seura korostaa RKY-inventoinnin Helsingin höyrylaivareittien kesäasutus -perusteluiden kiteytettyjä ominaisuuksia: kyse on vesiliikenteen varaan muodostuneesta huvila-asutuksesta. Kaavan valmisteluvaiheessa on tutkittu yhteysvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia ja päädytty osoittamaan Reposalmeen yleiskaavatasoista yhteystarve-merkintää, joka mahdollistaa lautan tai sillan.

Vartiosaaren kehittämistä koskevat juridiset reunaehdot on otettu huomioon kaavan valmistelussa Vartiosaari-Seuran mielipiteen mukaisesti. Tämä koskee luonto- ja kulttuuriympäristöä koskevia selvityksiä, suojelutarpeita, viheryhteystarpeita, luonnon pirstaloitumisen estämistä sekä varautumista ilmastonmuutokseen mm. merenpinnan kohoamisen osalta.

Luontoselvityksiä on täydennetty linnuston ja lepakoiden osalta. Koska kaavaluonnos on luonteeltaan säilyttävä, on katsottu, että saaren lähteet, käävät ja sammalet voidaan selvittää tarkempiasteisessa suunnittelussa. Zonation-analyysi tunnistaa luontoarvokeskittymät. Kaavaluonnoksessa on osoitettu suurin osa metsäverkoston kannalta tärkeästä, laajasta ja yhtenäisestä kokonaisuudesta suojeltavaksi. Myös saarta ympäröivällä vesialueella on suojeluarvoja, jotka on otettu huomioon. Vesihuoltoa koskevista ratkaisuista on käyty neuvotteluita kaupungin Rakenukset ja yleiset alueet -palvelun edustajien kanssa.

HSY:n ja jäsenkuntien vesihuollon kehittämissuunnitelmassa 2021–2030 Vartiosaari ei sisällä pitkän aikavälin vesihuollon järjestämisen laajentamiskohteisiin. Helsingin vesihuollon kehittämissuunnitelman liitteessä nro 3, joka koskee Helsingin vesihuollon kehittämistä, Vartiosaari on merkitty alueeksi, jossa vesihuollon järjestämistapa on suunniteltava virkistyskäytön lisääntyessä. Tavoitteena on saada Vartiosaari yhteisen järjestetyn vesihuollon piiriin.

2.6.4. Strömsinlahden Veneilijät ry

Olemme lukeneet Vartiosaaren kehittämis- ja liikennöintisuunnitelmista ja haluaisimme tuoda tiedoksenne venekerhomme Strömsinlahden veneilijät ry:n mielipiteen suunnitelmia koskien.

Kannatamme saaren säilyttämistä virkistyskäytössä. Saaren saavutettavuuteen liittyvät silta-suunnitelmat sen sijaan aiheuttavat meissä suurta huolta.

Pelkäämme kotisatamamme purjeveneiden jäävän siltojen taakse loukkoon, jos sillat ovat matalia. Jos sillat ovat korkeita, tulevat vastaan esteettiset arvot. On todella vaikea nähdä, että suunnitelluille paikoille tulevat sillat olisivat luontoon hyvin sulautuvia. Lisäksi niiden rakentaminen on valtavan kallista.

Mielestämme saaren saavutettavuus saadaan edullisesti ja luontoa säästävasti järjestettyä sähkötoimisilla losseilla. Sellaisen käytöstä on hyviä kokemuksia viime kesältä, ja se ratkaisu pitäisi saarenkin edelleen todellisena saarena. Toivomme, että huolemme otetaan vakavasti.

VASTINE:

Veneilyn mahdollisuudet ja venesatamien toimintaedellytykset on otettu suunnittelussa huomioon. Vartiosaaren virkistyskäytön laajuutta koskevissa skenaarioissa ja skenaarioiden vaikutusarvioinnissa veneily, venereitit ja päiväkäyttöön tarkoitettut satamat on otettu huomioon. Kaavaluonnoksessa Vartiosaaren yhteys on osoitettu yhteystarve-merkinnällä, joka mahdollistaa Reposalmeen lautan tai sillan. Asiasta on järjestetty veneilijöitä edustavan Helveneen kanssa neuvottelu.

2.6.5. Laajasalo-Degerö Seura r.y.

Laajasalo-Degerö Seura ry on tyytyväinen 2021–25 Kaupunkistrategian kirjaukseen, jossa Vartiosaari osoitetaan virkistyskäyttöön. Olemme myös ilahuneita siihen liittyvän uuden osayleiskaavan valmistelun nopeasta aloituksesta.

Laajasalon väestömäärä kasvaa nopeasti. Tiivis asutus tarvitsee riittävän suuret ja laadukkaat lähivirkistysalueet, millä edistetään alueen asukkaiden viihtyvyyttä ja terveyttä. Samalla edistetään kaupungin ilmastotavoitteiden saavuttamista vähentämällä asukkaiden tarvetta lähteä autolla etsimään luontoelämyksiä kauempaa. Tärkeää tässä yhteydessä on myös tunnistaa erilaisen viher- ja virkistysalueiden erilainen merkitys. Avoimet kartanopuistot ja pienet asuntokorttelien keskelle jätetyt kaupunkimetsätilkut ovat virkistyskäyttöarvoltaan hyvin erilaisia kuin esimerkiksi Vartiosaassa säilyneet laajat yhtenäiset saaristometsäalueet.

Näemme Vartiosaaren osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan kirjatut tavoitteet erittäin hyvinä ja kannatettavina. Ne ovat selkeästi tunnistaneet Vartiosaaren erityispiirteet ja huomioineet sen, minkä vuoksi Vartiosaari on määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristökohteeksi. Se ei ole sitä pelkästään Itäisen saaristonhuvilakulttuurista kertovien vanhojen rakennusten vuoksi, mutta myös niitä ympäröivän metsäluonnon, saaren korkeilta kallioilta aukeavien merimaisemien, vanhojen puutarhojen, peltojen, kärryteiden, metsäpolkujen ja jääkauden jättämien geologisten kohteiden muodostaman kokonaisuuden vuoksi, millä se tarjoaa kaupunkilaisille alle 100 hehtaarin alueella ainutlaatuisen monipuolisen aikamatkan kymmenien, satojen ja jopa tuhansien vuosien taakse. Saaren tuottamat elämykselliset virkistysarvot ja sen erityisluonne syntyvät toisin sanoen suurelta osin siitä, mitä se on jo tällä hetkellä. Sen vuoksi on myös ensiarvoisen tärkeää, että kaavavalmistelun tavoitteiden mukaisesti ”Vartiosaaren metsän ja muiden luontoarvojen säilyminen turvataan” ja että ”alueella mahdollistetaan virkistys-, loma- ja luontomatkailupalvelut ensisijaisesti olemassa olevaa rakennuskantaa hyödyntäen”. Sama pätee alueen muuhun infrastruktuuriin kuten teihin ja polkuihin.

Mitä tulee alueen saavutettavuuteen, niin osayleiskaavan valmistelun tavoitteisiin on kirjattu, että se tulee mahdollistaa ”kestävillä liikkumismuodoilla”. Olemme samaa mieltä, mutta tätä tulisi vielä tarkentaa sillä, että saaren saavutettavuutta parantavia vaihtoehtoja arvioitaessa huomioidaan myös niiden kustannukset kaupungille sekä ne elämykselliset ja matkailulliset lisäarvot saassa vierailuille, joita saareen vesiteitse siirtymisellä saadaan. Tästä on hyviä kokemuksia

jo parin vuoden ajalta esimerkiksi osallistuvan budjetoinnin äänestyksessä menestyneestä Reposalmen aurinkosähkölautasta, joka täyttää myös kestävä liikumisen kriteerit. Siltavaihtoehtoa arvioitaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota saaren ympärivuorokautisesta vapaasta saavutettavuudesta koituviin riskeihin saaren luonnolle ja huviloille

Yllä mainittuihin seikkoihin liittyen näemme varsin ennenaikaiseksi kaupunkiympäristölautakunnan 01.03.2022 kokouksessaan hyväksymän kaupunkistrategian toteuttamisohjelmaan liittyvän päätösesityksen, jossa saaren saavutettavuutta ehdotetaan parannettavaksi ensisijaisesti siltayhteyksin. Mitään selvityksiähän edellä mainituista seikoista verrattuna esimerkiksi erilaisiin vesiliikennevaihtoehtoihin ei ole vielä tehty. Lähtökohtansaaren saavutettavuusselvityksille olisi myös tehtävä arvio niistä kävijämääristä, joita Vartiosaari kestää ilman, että siitä koituu hallitsematonta riskiä saaren luonto- ja virkistyskäyttöarvojen säilyttämiselle.

Mitä tulee pelastustoimen edellytysten turvaamiseen saaren kävijämäärän kasvaessa, sillat eivät yksinään takaa pelastusajoneuvojen esteetöntä pääsyä saaren eri osiin, vaan se vaatisi myös erittäin raskaan tieverkoston rakentamisen sekä saareen keskiosiin että sen rannoilla sijaitseville huviloille topografisesti varsin haastavassa maastossa. Tätä ei voi mitenkään pitää osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitettyjen saaren virkistyskäytön kehittämisen tavoitteiden mukaisena, koska se käytännössä tuhoaisi saaren merkittävimmät kulttuuriympäristö- ja luontoarvot. Pelastuslaitoksella on käytössään jo nyt varsin nopeat ja laadukkaat alukset, joilla pääsy kaikkiin tarvittaviin kohteisiin Vartiosaaressa onnistuu vesiteitse huomattavasti helpommin ja todennäköisesti myös nopeammin kuin maitse olisi mahdollista. Alusten kyydissä kulkee myös maastokäyttöön sopivampi kalusto kuten mönkijät.

Osana virkistyskäytön kehittämistä, julkisuudessa on esitetty ehdotuksia myös pyöräilybaanan rakentamisesta Vartiosaaren läpi Vuosaaresta Laajasaloon siihen kuuluvine siltoineen. Tätä yksiselitteisesti vastustamme. Sillan ja siihen liittyvän pyöräilybaananrakentaminen olisi erityisentuhoisa saaren koillisosan ainutlaatuiselle luonto- ja maisemaympäristölle. Saaren kulttuuriympäristö- ja luontoarvot parhaiten säilyttävä liikumisluoto Vartiosaaressa on kävely. Pyöräilysaareissa tulisi mielestämme kieltää kokonaan samoin kuin on toimittu Seurasaareissa, missä pyöräily on sallittu ainoastaan saareissa työskentelevälle henkilökunnalle.

Muuten kannatamme saaren virkistyspalvelujen kehittämistä. Uima- ja grillipaikat, sauna- ja majoituspalvelut, Puu/WCeet, juomavesi, kanoottien ja muiden pienveneiden rantautumispaikat ja vuokrausmahdollisuudet, saarikahvilat, näyttelytilat, lasten- ja nuorten leirimahdollisuudet, paltaviljely, opastetut luontoretket jne. ovat esimerkkejä palveluista, joita näkisimme saareissa mielellään kehitettävän pitäen samalla mielessä saaren erityispiirteet ja luontoarvot. Esimerkiksi mahdollisissa majoituspalveluissa tulisi olemassa olevien rakennusten lisäksi hyödyntää mahdollisimman keveitä luontoa säästäviä ratkaisuja, kuten siirrettäviä kevytrakenteisia mökkejä, riippumattotelttoja jne.

Vartiosaaren vanhoissa huviloissa on kaupungin vuokralaisina tällä hetkellä useita yhdistyksiä, jotka tekevät erittäin tärkeää sosiaalista työtä. Näistä esimerkkejä ovat mm. VVA ja MieTo ry. Näemme vastaavanlaisen toiminnan jatkumisen mahdollistamisen erittäin tärkeänä Vartiosaaressa myös tulevaisuudessa. Vaikka uusi osayleiskaava ei ymmärtääksemme ota suoraan kantaa huviloiden tulevaan omistukseen tai hallintamalleihin, toivomme, että niiden nykyisen käytön sosiaaliset aspektit voidaan ottaa huomioon huviloiden käyttötarkoituksia määriteltäessä ja siten mahdollistaa näitä tavoitteita tukevien yhdistysten toiminnan jatkuminen saarella myös tulevaisuudessa.

VASTINE:

Mielipiteessä todetaan, että kaavoituksen tavoitteet ovat hyviä. Etenkin saaren kulkuyhteyden järjestämistä kestäväällä tavalla korostetaan. Virkistyskäytön laajuutta koskevien skenaarioiden vaikutusarviointiin on kuulunut yhteysvaihtoehtojen vaikutusten ja kustannusten tarkastelu. Kaupunkiympäristölautakunnan 1.3.2022 kirjauksen mukaisesti on tutkittu siltavaihtoehtoja, niiden vaikutuksia ja kustannuksia sekä muita yhteysvaihtoehtoja. Tarkastelussa kestäväksi ja kustannustehokkaaksi arvioitu lauttayhteys on ollut mukana selvityksessä. Selvityksen yhteydessä järjestettiin myös pelastustoimintaa koskevat neuvottelut, joissa todettiin, että virkistyskäytön pysyessä rajallisena pelastustoiminta ei edellytä sillan rakentamista. Skenaariotarkasteluissa tehtiin myös saavutettavuus selvitys, jonka perusteella sillat parantaisivat saaren saavutettavuutta pyöräillen, mutta siltojen ja saaren läpi rakennettava ulkoilutien aiheuttamat haitat ja korkeat kustannukset puoltavat saaren pitämistä pääosin vesitse ja kävelen saavutettavana. Kaavaluonnos mahdollistaa mielipiteessä mainittujen virkistyspalveluiden ja luontoa säästävien majoitusratkaisujen kehittämisen. Kaava mahdollistaa myös mielipiteessä mainittujen yhteisöllisten ja sosiaalisten toimintojen säilymisen, mutta huviloiden omistuksen ja hallinnan käytännön ratkaisut riippuvat kaupungin muista päätöksistä. Kaupunki ratkaisee huviloiden käyttöä koskevat asiat tulevan asemakaavan, toimitilastrategian ja vuokralaisten ja omistajien kanssa käytävien neuvotteluiden ja vuokrasopimusten pohjalta.

Raportin aiemmissa kohdissa on vastattu osaan (mm. pelastus- ja kulkuyhteyden järjestämisen vaikutukset) mielipiteessä esitettyihin seikkoihin.

2.6.6. Helsinkiläisten loma- ja virkistysyhdistys Helvi

Vuonna 2015 perustetun Helsinkiläisten loma- ja virkistysyhdistyksen (Helvi ry) tavoitteena on tarjota yhteisöllisiä luonnonläheisiä kesänviettomahdollisuuksia myös niille kaupunkilaisille, joilla ei ole halua tai varaa lähteä kesän viettoon muualle. Tähän tarkoitukseen yhdistys vuokraa kaupungilta Vartiosaarensasijaitsevaa Björknäs II huvilaa. Vuokra-aikana yhdistys on huolehtinut myös huvilan kriittisistä korjauksista ja yleisestä kunnossapidosta, minkä vuoksi huvila ja sen puutarha on tällä hetkellä huomattavasti paremmassa kunnossa kuin mitä se oli vuokrasopimusta solmittaessa. Vartiosaaren vanhoissa huviloissa on kaupungin vuokralaisina myös useita muita yhdistyksiä, jotka tekevät omalla sarallaan erittäin tärkeää sosiaalista työtä. Näistä esimerkkeinä mm. VVA ja MieTo ry. Näemme vastaavanlaisen toiminnan jatkumisen mahdollistamisen erittäin tärkeänä Vartiosaarella myös tulevaisuudessa.

Yllä oleva huomioiden olemme tyytyväisyydellä todenneet, että Vartiosaaren uuden osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitetyt tavoitteet ovat hyvin linjassa yllä mainittujen yhdistyksen tavoitteiden kanssa erityisesti seuraavien kohtien osalta:

- Alueella mahdollistetaan virkistys-, loma- ja luontomatkailupalvelut ensisijaisesti olemassa olevaa rakennuskantaa hyödyntäen, kestävästi ja ympäristöystävällisesti sekä merellisen strategian mukaisesti.
- Kaavalla mahdollistetaan olevien rakennusten käyttö monipuoliseen yksityiseen, yhteisölliseen, sosiaaliseen ja merellisten elinkeinojen toimintaan.
- Huvila-alueet suojellaan ja edistetään rakennusperinnön suojelua ja alueelle tyypillisen puutarhakulttuurin ennallistamista.

Vaikka uusi osayleiskaava ei ymmärtääksemme suoraan ota kantaa huviloiden tulevaan omistukseen tai hallintamalleihin, toivomme, että niiden nykyisen käytön sosiaaliset aspektit voitaisiin

ottaa huomion huviloiden käyttötarkoituksia määriteltäessä ja siten mahdollistaa näitä tavoitteita tukevien yhdistysten toiminnan jatkuminen saarella myös tulevaisuudessa. Toivomme myös, että nykyisiä vuokralaisyhteisöjä ja omistajia kuultaisiin kaavoitusprosessissa paremmin ja myös saaren virkistyskäyttöä kehitettäessä. Saarella on paljon aktiivisia jokavuotisia kävijöitä, joiden kokemukset ja ideat saaresta ja sen virkistyskäytön mahdollisuuksista olisi hyvä ottaa huomioon.

Seuraavaksi suunnitelmasta esiin nousevia asioita, joista olemme yhdistyksenä huolissamme:

Kokemuksemme mukaan Vartiosaaren viehätys on sen luonnossa ja hiljaisuudessa, saarella on paljon luontoarvoja. Saarella on paljon kulttuurihistoriallisia arvoja, kuten vanhoissa huviloissa ja niiden perinnepuutarhoissa, kuin myös saaren vanhoissa ja historiallisissa poluissa. Mahdollinen siltarakennelma sekä virkistyskäytön myötä tuleva infrastruktuuri ja isommat tiet saattavat jopa vaikuttaa yllä mainittuihin arvoihin heikentävästi. (esimerkkinä tämän tyyppistä virkistäytymisestä, samoin kuin saaren polkujen historiaa on kuvattu Mia Kunnaskarin gradussa. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65248/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201908163852.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.)

- Toivomme, että suunnitelmassa laajennettaisiin mainittuja palveluita ”virkistäytyminen, lomailu ja palstaviljely sekä niitä tukevat palvelut”. Nyt elinkeinopalvelut korostuvat mielestämme liikaa.
- ”Kaavalla mahdollistetaan olevien rakennusten käyttö monipuoliseen yksityiseen, yhteisölliseen, sosiaaliseen ja merellisten elinkeinojen toimintaan”.
- Tässäkin on elinkeinotoiminta vahvasti esillä. Lauseke voisi esimerkiksi olla mieluummin ”yksityiseen, yhteisölliseen, sosiaaliseen virkistäytymiseen ja lomailuun sekä merellisten elinkeinojen toimintaan.”
- ” Huvila-alueet suojellaan ja edistetään rakennusperinnön suojelua ja alueelle tyypillisen puutarhakulttuurin ennallistamista → ”tätä me yhdistyksenä toteutamme jo parhaillaan ja olemme tästä lauseesta erittäin mielissämme.

-”Alueen virkistyspalveluiden saavutettavuus mahdollistetaan kestäväillä liikkumismuodoilla” → Ratkaisulla turvataan ympärillä olevien vesireittien säilyminen myös reittiliikenteen ja purjeveneiden vaatimusten mukaisina.

- Edistetään saareen pääsyä kesäisin ensisijaisesti vesitse ekologisilla liikkumistavoilla samalla liittäen saareen tuloon siirtymäkokemus osaksi virkistymistä.

-” Vartiosaaren metsän ja muiden luontoarvojen säilyminen turvataan”. →Mielestämme siltarakennelma ja sen mahdollistama lisääntyvä pyöräily on ristiriidassa suojeluarvojen kanssa. Pyöräily lisää saaren luonnon kulutusta ja vaatii myös parempia tierakenteita.

- Toivoisimme myös tarkempaa termien määrittelyä suunnittelussa. Esimerkiksi mitä tavoitellaan virkistyskäytöllä tai sen lisäämisellä? Millaisia elinkeinopalveluita suunnitelmassa ajatellaan? Näihin saimme osittain vastauksia yleisötilaisuudessa 9.3. mutta osittain jäi vielä epävarmuuksia käsitteiden tulkinnassa ja ymmärtämisessä. Olemme yhdistyksenä kiinnostuneita Vartiosaaren kehittämisestä ja valmiita olemaan aktiivisesti mukana, ja tarjoudumme avuksi kokoamaan vartiosaarelaisia yhteisöjä mukaan prosessiin. Toivotammekin suunnittelijat ja päättävät poliitikot ilomielin tutustumaan saaren yhteisöihin ja toimintaan, etenkin Helviry:n yhteisölliseen toimintaan.

taan, talkoisiin sekä historialliseen puutarhaan! Olisimme myös kiinnostuneita tapaamaan suunnittelijaa kasvotusten ja kertomaan toiminnastamme ja kannanotostamme, mikäli tähän tulee tilaisuus.

VASTINE:

Vartiosaaren osayleiskaavaa laaditaan kaupunkistrategian kirjauksen mukaisesti: Vartiosaari osoitetaan virkistyskäyttöön. Virkistyskäytön laajuutta on tutkittu viiden eri skenaarion avulla. Vaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon mm. saaren ominaispiirteiden säilyttäminen, saavutettavuuden parantaminen ja saaren kestävyys. Skenaariovaihtoehdot VE2 ja VE3 mahdollistaisivat laajat ympärivuotiset palvelut, kun taas V0+ ja VE1 mahdollistaisivat pienimuotoisen, lähinnä kesäkäyttöön perustuvan kehittämisen. Kaavaluonnos mahdollistaa yhdistyksen mainitseman toiminnat mutta myös sellaisten merellisten virkistyspalveluiden kehittämisen, jotka on mahdollista soviittaa saaren arvokkaaseen kulttuuriympäristöön, maisemaan ja luontoon. Vuorovaikutusta on järjestetty verkossa ja paikan päällä maastossa niin, että on voitu kuulla eri toimijoiden mielipiteitä. Pyöräilyn, siltojen ja mm. yhteisöllisyyden osalta viitataan edellä Laajasalo-Degerö-seuran mielipiteeseen annettuun vastineeseen sekä raportin aiempiin muihin kohtiin, joissa teemaa on käsitelty.

2.6.7. Vartiosaaren asukasyhdistys ry

Vartiosaaren asukasyhdistys ry on Vartiosaaren asukkaiden ja kesäasukkaiden yhdistys. Yhdistyksen jäsenenä on yli 90 % Vartiosaaren yksityisistä kiinteistön omistajista. Lisäksi yhdistyksen jäseniksi voivat hakea myös muut alueen asukkaat.

Asukasyhdistyksen hallitus kiittää hyvästä yhteistyöstä ja mahdollisuudesta tuoda esille kiinteistönomistajien ja muiden Vartiosaaren asukkaiden toiveita, kun Vartiosaaren osayleiskaavan valmistelu alkaa. Vartiosaaren asukasyhdistys esittää kannanottonaan seuraavaa:

1. Osayleiskaavaehdotuksen taustaselvityksessä tulee selkeästi mainita, että saaren kiinteistöt ovat pääosin olleet vapaa-ajan asuntona sekä se, että rantakiinteistöistä noin puolet on yksityisessä omistuksessa. Esitämme, että osayleiskaavan tekstissä tulee selkeästi mainita, että saari kaavoitetaan pääosin virkistyskäyttöön ja vapaa-ajan asunnoiksi (nykyisin tekstissä ei mainita vapaa-ajan asunnoista mitään).
2. Esitämme, että osayleiskaavan tekstissä mainitaan yksityisille tonteille mahdollisuus kohtuullisessa määrin RKY -merkintää kunnioittavaan lisärakentamiseen huomioiden se, että myös ympärivuotinen käyttö on mahdollista.
3. Yksityisiä tontteja ei tule osoittaa miltään osin yleiseen virkistyskäyttöön. Yksityisille tonteille ei tule sijoittaa yleisiä kulku- tai virkistyskäytäviä tai polkuja. Saaren pinta-alasta pääosa on kaupungin omassa omistuksessa ja virkistyskäyttö on helpolla toteutettavissa kaupungin omistamalla maa-alueella.
4. Sellaisissa tilanteissa, että kulku saarelta kiinteistölle edellyttäisi joko vesitse kulkua tai kulkua yksityisen kiinteistön kautta, on kulkureitti osoitettava siten, että se kulkee tontin/tonttien rajaa pitkin. Tätä kulkuyhteyttä ei kuitenkaan pidä sijoittaa rantoja pitkin.
5. Saarikiinteistöihin liittyy yleisesti mahdollisuus saada veneyhteyttä varten venepaikka manteele. Nyt sellaista ei ole osoitettu. Näitä mahdollisia paikkoja manteele olisivat osoitteessa Reposalmentie 1 sijaitseva yhteyslaituri, sekä Tammisalossa Airoranta ja Tammisalonpuiston

kohdalla sijaitseva yhteyslaituri. Ne ovat olleet historiallisesti jo pitkään sellaisia kohtia, joissa on ollut yhteyslaituri ja yhteys saareen.

6. Osayleiskaavaehdotuksen kartassa on sijoitettu venesatama Pässilahden lounaiskulmaan. Kyseisessä kohdassa on pitkä matala ja mutainen rantakaista ja maa on yksityisomistuksessa. Luontevampi paikka venesatamalle on Pässilahden kaakkoiskulmassa, jossa on jo olemassa oleva mm. palstaviljelijöiden käytössä oleva laituri.

7. Mikäli yhteinen piha-alue koostuu yksityisomistuksesta ja vuokramaasta yksityisomistajalla on, kulttuuriperinteen jatkamiseksi, oikeus jatkaa vuokrasopimusta tai lunastaa vuokraamansa maa itselleen.

8. Kasvavan virkistyskäytön lisääntyvä jätteiden huolto on huomioitava.

VASTINE:

Kaavaselostuksessa on mainittu saaren nykytilan kohdalla vapaa-ajan asuminen, eikä yksityisiä kiinteistöjä osoiteta yleiseen virkistyskäyttöön.

Osayleiskaava ottaa huomioon pienimuotoisen lisärakentamistapeen, jota tutkitaan tarkemmin asemakaavavaiheessa. Lisäksi on neuvoteltu rakennusvalvonnan kanssa sellaisten rakennushankkeiden lupaprosesseista, jotka alkavat ennen vahvistettua asemakaavaa. Koska alueella ei ole tällä hetkellä asemakaavaa luvat haetaan suunnittelutarveratkaisuihin. Suunnittelutarveratkaisu tarvitaan, kun halutaan laajentaa nykyisiä rakennuksia, korvata nykyinen rakennus uudella tai rakentaa uusi rakennus suunnittelutarvealueella. Suunnittelutarvealueella rakentamista varten tarvitaan myönteisen suunnittelutarveratkaisun lisäksi rakennuslupa ja mahdollisesti joissain tapauksissa myös poikkeamispäätös. Suunnittelutarveratkaisusta on aina neuvoteltava etukäteen rakennusvalvonnan ja asemakaavoituksen kanssa. Rakennuslupaa vaativille toimille haetaan suunnittelutarveratkaisua. Suunnittelutarveratkaisua haetaan sähköisesti Lupapisteen kautta <https://www.lupapiste.fi>.

Kiinteistöjen kulkuyhteydet/tieoikeudet määritellään kiinteistön muodostamisen yhteydessä tai asemakaavoitusvaiheessa. Kaikilla vanhoilla kiinteistöillä ei ole kulkuyhteyksiä. Kulkuyhteys voidaan muodostaa yksityistietoimituksessa. Kiinteistörekisterissä on lähtökohtaisesti kulkuyhteys rasiitteena.

Tammisalons ja Laajasalons puoleisia yhteyslaitureita ei osoiteta osayleiskaavassa, koska ne eivät kuulu suunnittelualueeseen.

Päiväsatamaksi tarkoitettun Pässilahden venesataman paikkaa on tarkistettu mielipiteen pohjalta. Vuokrasopimusten jatkaminen ja jätehuollon järjestäminen ratkaistaan kaupungin muilla päätöksillä.

2.6.8. Helsingin seudun Maanystävät ry

Kannatamme Vartiosaaren suunnittelemissa virkistysalueeksi. Vartiosaaressa on arvokasta luontoa, se on kulttuurihistoriallisesti tärkeä hyvin säilyneenä osana Helsingin höyrylaivareittien huvila-asutusta ja se on helsinkiläisille tärkeä virkistysalue.

Luonnon- ja kulttuuriympäristön suojelu

Vartiosaaren suunnittelun lähtökohtana tulee olla luonnonympäristön ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden mahdollisimman laaja säilyminen. Saaren arvokkaimmille metsä- ja kallioalueille on perustettava luonnonsuojelualueita. Luonnonsuojelualueiden perustaminen olisi myös kaupunkistrategian tavoitteiden mukaista. Muuallakin tulee pidättäytyä laajoista puunkaadoista. Lahopuun määrää tulee pyrkiä lisäämään metsissä. Vartiosaari on liitettävä suunniteltuun Helsingin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Vartiosaaren kautta kulkee seudullinen viheryhteys. Riittävä ekologinen käytävä eri eläinlajeille on säilytettävä. Alueella esiintyy lukuisia eläin-, kasvi- ja sienilajeja, joille nykyinen käytävä on elinehto. Saarella on Suomen ainoa tunnettu rantaruttojuurisesiintymä ja harvinaislaatuinen kotkansiipilehto, joiden säilyminen tulee varmistaa. Säilyneet huvilat ja arvokkaimmat muut rakennukset on suojeltava asemakaavalla. Myös muinaishautojen ja muiden kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden säilyminen on turvattava. Puutarhojen ennallistaminen on tehtävä ilman laajamittaista puiden kaatoa. Uutta merkittävää rakentamista ei tule sallia. Uusia rakennuksia tulee korkeintaan toteuttaa tuhoutuneiden rakennusten tilalle.

Liikenneyhteydet

Reposalmen yli voisi harkita kevyttä ja kapeaa, vain jalankulkijoille ja pyöräilijöille, tarkoitettua siltaa. Siltasuunnitelmassa kaavailtu 8 m leveä raskas betonisilta on kuitenkin liian massiivinen. Huoltoliikenne tulee jatkossakin hoitaa tavalla, joka ei vaadi moottoriajoneuvojen ajamisen sallimista Vartiosaarella. Relevantti vaihtoehto sillalle on hoitaa saaren liikenne jatkossakin sähkökäyttöisellä lautalla Reposalmen ja/tai Jatansalmen yli. Lautan lisäksi voisi talvikäyttöön harkita ponttonisiltaa. Kiinteä silta olisi kuitenkin lauttaa parempi vaihtoehto esteettömyyden kannalta.

Ramsinsalmen siltaa ei tule toteuttaa. Silta olisi massiivinen ja muuttaisi maisemaa huomattavasti. Silta ja siihen johtavat tiet uhkaisivat myös Ramsinniemen herkkää luontoa. Ramsinsalmen sillalle on vaikea nähdä merkittäviä liikenteellisiä perusteluja sillä se parantaisi Vartiosaaren saavutettavuutta lähinnä vain Vuosaaresta. Sillan alustava kustannusennuste on siltasuunnitelman mukaan vuoden 2012 hintatasossa n. 13 milj. euroa (alv 0%), mikä on todella paljon niin vähäisestä liikenteellisestä hyödystä. Vartiosaaren saavutettavuutta Vuosaaresta voitaisiin sillan sijasta parantaa kutsuvenepalvelulla.

Vartiosaaren ei tule toteuttaa raitiotietä tai moottoriajoneuvoliikenteelle tarkoitettuja teitä. Myöskään baanatasoista pyöräily- ja kävelytietä ei pidä rakentaa, sillä se muuttaisi saarenmaisemia liikaa ja sen alta tuhoutuisi arvokkaita biotooppeja. Baana Vartiosaarella olisi ensisijaisesti tarkoitettu läpiajoliikenteeseen, joten se on liikenteellisesti turha ilman Ramsinsalmen siltaa.

VASTINE:

Vartiosaaren suunnittelun tavoitteena on luonnonympäristön ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden säilyttäminen. Kaavaluonnoksessa saareen on osoitettu luonnonsuojelualueita ja kaavassa on kulttuuriympäristöjä koskevia suojelumääräyksiä mielipiteessä mainittujen argumenttien mukaisesti. Saareen ei osoiteta uutta merkittävää rakentamista. Kaavaluonnos ei myöskään ota kantaa saaren liittämistä kansalliseen kaupunkipuistoon, mutta kaava mahdollistaa kansallisen kaupunkipuiston kriteerien mukaisten arvojen säilyttämisen.

Raportin aiemmissa kohdissa on vastattu osaan mielipiteessä esitettyihin seikkoihin.

Reposalmen sillan rakentaminen kevytrakenteisena on arvioitu mahdolliseksi, koska sillapaikan olosuhteet ovat liian vaativat sillan kestävyydellä. Lisäksi jalankulkuakin varten sillalle on tarvetta vähintään välttävälle talvihoidolle. Sillan oma- ja hyötykuorma ovat sen verran suuri, että

rakenteiden tulee olla riittävän tukevia betoni tai teräsrakenteisia. Sillan hyötyleveys vastaavan kaltaisilla yhteyksillä on tavanomaisesti noin 6m.

2.6.9. Helvene

Helvene, jonka vuosittaisen kokoonpanon valitsee helsinkiläisten venekerhojen kommodorikokous, toimii venekerhojen edustajana Helsingin kaupungin suuntaan venekerhojen ja veneilijöiden yhteisissä asioissa.

1.Vartiosaaren osayleiskaava ja alueen kehittämistavoitteet

Kaikissa Helsingin nykyisissä strategioissa painotetaan kaupungin merellisyyttä. Tämä onkin Helsingin keskeisiä vetovoimatekijöitä. Tämän imagon ylläpitäminen ei kuitenkaan tapahdu ilman konkreettisia tekoja. Veneilylle ja venekerhoille pitää luoda ja ylläpitää toiminnan edellyttämä infrastruktuuri. Kyse ei saa olla nykyisten toiminnallisten edellytysten heikentäminen, vaan eri osaluokkien tasapainoinen säilyttäminen ja kehittäminen. Siihen kuuluvat mm. venekerhojen satamat ja veneiden talvipaikat. Ilman näitä perusedellytyksiä eivät veneilijät ja venekerhot kykene harjoittamaan toimintaansa eikä siten myöskään merellisyyteen kuuluvaa veneilyä Helsingissä ole.

Kaupunki on päättänyt kehittää Vartiosaarta pääasiallisesti virkistyskäyttöön ja mahdollistamaan virkistyskäytön ja -palvelujen kehittämisen sekä saaren saavutettavuuden parantamisen kestäville tavoille, Kaupunkistrategiassa 2021–2024. Veneilijät tukevat tätä yhteistä päämäärää.

Helvene kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei nyt ole kysymys vain Vartiosaarta koskevasta suunnittelusta, vaan mahdollisilla rakennettavilla silloilla on erittäin huomattava vaikutus myös Vartiosaaren pohjoispuolella sijaitseviin runsaaseen noin kymmeneen venekerhoon ja niiden noin 1.800 veneen mahdollisuuteen päästä kotisatamastaan merelle. Alueella on noin 1.000 veneen talvipaikat. Lisäksi tämä Vartiosaaren pohjoisten merialueiden sulkemisella silloilla, suljetaan seuraavienkin sukupolvien vapaa liikkuminen kyseisillä merialueilla ja tuhotaan hiljaisen sekä arvokkaan luonnon käyttö lopullisesti.

Vartiosaaren kehitystyössä Helvene haluaa nostaa esille veneilyn ja sen tarvitsemat reitit sekä siihen liittyvät palvelut.

2.Veneilyn edellytysten turvaaminen osayleiskaavan suunnittelutyössä

2.1.Esteetön kulku mahdollisten siltojen alta

Vesi- ja ranta alueella, joka on Vartiosaaren pohjoispuolella, sijaitsee yli kymmenen venekerhoa ja näiden kotisatamat. Sen lisäksi on satoja rantakiinteistöjä, joissa on venelaitureita ja veneitä. Veneet, joita on yhteensä noin 1.800, jakautuvat moottoriveneisiin ja purjeveneisiin. Alue käsittää Laajasalon itärannat, Tammisalonsaaren, Rauhuvuoren, Marjaniemen ja Vartiokylänlahden alueita.

Veneilijöiden ja venekerhojen kannalta on ensiarvoisen tärkeätä, että kaikille näille veneille säilytetään ja turvataan vapaa reitti merelle. Tämä tarkoittaa sitä, että vähintään toisen mahdollisen rakennettavan sillan (Ramsinsalmi) alituskorkeus on vähintään 22 m, jotta purjeveneet pääsevät sen alta merelle.

Helvene toteaa, että korkeudeltaan tällainen silta Vartiosaaren mahdollistaisi venekerhotoiminnan jatkossakin Vartiosaaren saarten pohjoispuolisissa venekerhoissa.

Toisaalta siltojen rakentamisvaihtoehtoa harkittaessa on otettava huomioon, että siltavaihtoehdot aina tulevat väistämättä vaarantamaan ja mahdollisesti jopa pilaamaan Vartiosaaren herkän luonnon, kun ihmisten vierailumäärät todennäköisesti lisääntyisivät Vartiosaassa. Vartiosaaren silloittamisvaikutus siten osaltaan vaarantaisi Ramsinniemen luonnonsuojelualueen ja sitä ympäröivien metsäalueiden sekä Laajasalon Reposalmen rantaluonnon luontoarvot.

Toinen seikka, joka pitää ottaa huomioon, jos siltoja rakennetaan, on merireitti Tammisalons eteläpuolelta Jatasalmen läpi itään ja edelleen Vartiosaaren pohjoispuolitse Ramsinsalmen läpi. Tälle reitille pitää luoda väylä merelle, jonka kulkusyväys on vähintään 2.4 m. Ainakin Jatasalmen kohdalla joudutaan nykyistä väylää ruoppaamaan syvemmäksi, sillä siinä kulkusyväys on paikoittain vain noin 1.2 m.

Helvene korostaa, että osayleiskaavan Vartiosaareen liittyvät muutokset ja siltojen rakennuspäätökset eivät saa johtaa siihen, että veneilijöiden ja venekerhojen toiminta jouduttaisiin kokonaan lopettamaan tai sitä oleellisella tavalla kaventamaan pysyvällä tavalla.

2.2.Vaihtoehdot silloille Vartiosaareen

Siltojen rakentaminen ei ole ainoa ratkaisumalli Vartiosaaren kulkuyhteyksien kehittämisessä. Helsingin ja Espoon tuntumassa on paljon kiinnostavia saaria, joista moni on ulkoilukäytössä. Niistä moneen pääsee reittialuksella. Vaihtoehtoja löytyy niin lapsiperheille, luonnon ystävälle, auringonpalvojalle ym. saaristotunnelmasta nauttimiseen.

Nykyinen kulku Vartiosaareen on hoidettu sähkökäyttöisellä yhteysveneellä ja yksityisillä pienveneillä. Yhteysvenekuljetus on ollut varsin suosittu ja se on toiminut hyvin kokeilujakson aikana.

Jos ja kun vierailijamäärät Vartiosaareen kasvavat, voitaisiin ottaa kalliiden siltaratkaisuiden sijaan käyttöön sähkökäyttöiset pienemmät tai suuremmat lossit. Tällöin saataisiin samalla hoidettua huoltoliikenne ja pelastustoimen liikennetarpeet. Vierailijaperheiden lapset voisivat ottaa lautalle mukaansa myös polkupyöränsä päiväretkillensä. Lossiaikataulut voitaisiin linkittää paikallisiin bussiaikatauluihin ajatellen matkustajien mukavuutta. Lossiratkaisu soveltuisi sekä Reposalmen että Ramsinsalmen yhteysliikenteeseen ja olisi siltavaihtoehtoja huomattavasti kustannustehokkaampi ja maisemallisesti sopivampi ratkaisu.

Yleisesti voidaan todeta, että sähkölautan etu on, ettei se kuormita ympäristöä eikä maisemaa, ja on ympäristöä ajatellen siltoja kestävämpi ratkaisu.

Veneilykauden jälkeen voisi Vartiosaareen asentaa talviajaksi samanlaisen edullisen ponttonisillan jalankulkuyhteydeksi kuin Uunisaareen rakennetaan nykyisin.

Helvene haluaa myös kiinnittää huomiota siihen, että nykyinen saarella vieraileva kävijämäärä vuodessa on jo varsin huomattava. Saaren herkkä ja ainutlaatuinen luonto ei kestä kuinka suuria ihmismääriä tahansa. Tämä näkökohta olisi Helveneen käsityksen mukaan tärkeä ja otettava huomioon arvioitaessa ja suunniteltaessa erilaisia kulkuyhteyksimahdollisuuksia Vartiosaaren virkistyskäytön lisäämisessä.

Helvene toteaa, että vaihtoehto silloille merkitsisi myös sitä, että moni Vartiosaassa vierailija voisi nauttia pienestä merimatkasta saarikohteeseen mennessä. Tämä tekisi vierailusta kävijöille houkuttelevamman ja autenttisemmän käyntikohteen. Samalla vierailijat/kävijät olisivat paremmin valvottavissa ja voitaisiin välttyä todennäköisesti paremmin erilaiselta ilkeiltä. Saaren ainutlaatuinen luonto säästyisi näin varmasti paremmin.

3.Vierasvenelaiturit

Helvene esittää, että Vartiosaaren suunnittelussa otettaisiin myös vierasvenelaitureiden rakentaminen pienveneilijöiden päivävierailuja varten. Toinen laiturit olisi sijaita Vartiosaaren itäpuolella ja toinen saaren länsipäässä. Vierasvenelaiturit olisivat osa merellistä Helsinkiä. Vierasvenelaitureiden lisäksi voisi hankkia kumpaankin kapeaan salmeen myös suotuveneitä kaikkien kaupunkilaisten käyttöön esimerkiksi sitä varten kehitetyn aplikaation avulla.

4.Yhteenveto

Helvene katsoo, että Vartiosaaren osayleiskaavasunnittelulla on erittäin laaja-alaiset vaikutukset myös saaren pohjoispuolella olevien runsaan kymmenen venekerhon ja niiden noin 1.800:n veneen käyttömahdollisuudelle. Henkilötasolla kysymys on yli 10.000 ihmisen elämään vaikuttavasta ratkaisusta. Venekerhoilta ja niiden jäseniltä ei siten saa matalien siltojen rakentamisella sulkea vapaata pääsyä merelle.

Helvene esittääkin, että Helvenelle ja venekerhoille olisi mahdollista osallistua osayleiskaavan valmistelijoiden kanssa keskusteluun, jossa käsiteltäisiin yhdessä tätä lausuntoa ja tarkemmin niitä mahdollisuuksia, jotka turvaisivat nykyisten, jo pitkän perinteen omaavien venekerhojen ja niiden jäsenten toimintamahdollisuudet myös osayleiskaavan hyväksymisen jälkeen.

VASTINE:

Helveneen mielipiteessä esiin nostetut merellinen strategia, Vartiosaaren kaavaratkaisun laaja kytkös veneilymahdollisuuksiin ja venesatamien toimintamahdollisuuksiin, vapaa pääsy merelle, Vartiosaaren ainutlaatuisuus ja sekä huoli saaren kestävydestä on otettu kaavatyössä huomioon. Kaavaluonnokseen on Reposalmen kohdalle osoitettu yhteystarve, joka mahdollistaa lautan tai sillan. Jos jatkosuunnittelussa päädytään sillan rakentamiseen, tulee veneilyn tarpeet ottaa huomioon. Helveneen edustajien kanssa on järjestetty Teams-neuvottelu, jossa käytiin läpi venekerhojen ja veneilyn toimintaedellytyksiä sekä tarkistettiin yhdessä Vartiosaaren mahdollisten päiväsataminen paikat.

Raportin aiemmissa kohdissa on vastattu osaan mielipiteessä esitettyihin seikkoihin.

2.7. Sähköpostitse, puhelimitse ja yksityisissä neuvotteluissa tulleet mielipiteet

As Oy Kielokallio

Vartiosaassa sijaitsevan kiinteistön puolesta kommentoimme seuraavaa:

Kannatamme suunnitelmia saaren osoittamisesta pääosin virkistyskäyttöön. Suunnittelussa tulee huomioida olemassa olevat kiinteistöt, eikä heikentää niiden asemaa. Tämä tulee koskea niin kaupungin omistamia kuin yksityisiäkin kiinteistöjä. Tuleva virkistyskäyttö, varsinkin jos se on nykyistä laajempaa, tulee selkeästi reitittää ja mahdollisuuksien mukaan rajata. Näin taataan luonnon kestävä käyttö sekä kiinteistöjen yksityisyys.

Saareen kulku nykykäytöllä on riittävä vene- ja lauttayhteyksin. Mikäli saaren käyttöaste nousee, tulee harkita siltayhteyttä. Kaavoituksen edetessä pitäisi myös edistää yhtenäistä kunnallistekniikkaa kaikille saaren kiinteistöille.

Kaavoituksen tulisi edesauttaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kokonaisuuksien eheyttämistä ja entistämistä. Tähän liittyy saumattomasti saaren herkän luonnon suojelu.

Kaikkia kaupungin omistamia ranta-alueita ei tule osoittaa yleiseen virkistyskäyttöön, vaan siinäkin ohjata käyttö alueille, joissa olemassa olevien kiinteistöjen nykytilannetta ei heikennetä ja joissa käyttö yleensäkin on perusteltua joko maastollisesti tai sijainnin puolesta.

Kiinteistötasolla kaavan tulisi mahdollistaa nykyistä rakennuskantaa palveleva rakentaminen, kuten esim. talous- ja varastorakennukset, pihasauna yms. Kaavan tulisi mahdollistaa ja sallia yksittäisten kiinteistöjen ja/tai useampien kiinteistöjen yhteiset hankkeet itsenäisen kunnallistekniikkainfran hankkimiseen sekä rakentamiseen (esim. maalämpö, porakaivo).

Kaavoituksen tulisi edesauttaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kokonaisuuksien eheyttämistä ja entistämistä myös kiinteistötasolla. Monet saaren kiinteistöt ovat ajan saatossa ”pirstaloituneet” ja näiden kokonaisuuksien eheyttämistä tulisi voimakkaasti edistää. Mielestämme tässä kaupungin tulisi olla aloitteellinen ja aktiivinen.

VASTINE:

Olemassa olevien kiinteistöjen asemaa ei heikennetä kaavalla. Virkistyskäytön painopisteet ovat saaren sisääntulokohdassa, Pässilahden ympäristössä ja peltoaukean alueella. Kaava osoittaa pääulkoilureitit ja muu kulunohjaus suunnitellaan asemakaavoituksen ja muun tarkemman suunnittelun yhteydessä.

Lähtökohtaisesti kiinteistön vesihuollosta vastaa kiinteistönomistaja. Vain vesihuoltolaitosten toiminta-alueilla vesihuollon toteuttaminen on laitoksen vastuulla.

Kaava määrää saaren kulttuuriympäristö- ja luontoarvojen säilyttämisestä eikä kaikkia ranta-alueita osoiteta aktiiviseen virkistyskäyttöön.

Kiinteistötasolla kaava ohjaa asemakaavoitusta siten, että huviloiden ja ympäristöjen ylläpidon sekä ympäristöön soveltuvien talousrakennusten ja laitureiden tekeminen olisi mahdollista. Saaren kiinteistöjen eheyttämistä voidaan tutkia asemakaavoitusvaiheessa ja kaupungin kiinteistöasiantuntijoiden kanssa käytävissä neuvotteluissa.

Merikuvaajat ry

Jannebergin huvila voisi sijaintinsa puolesta on Vartiosaaren ”portti merelle” ja tavallaan suo mahdollisuuksia saariston vesialueiden monipuolisen käytön mahdollisuuksien esiin nostamiseen. Maisemaltaan ainutlaatuisena ja merestä mäelle nousevana piha-alueena se tarjoaa huikeat ja turvalliset mahdollisuudet myös Vartiosaaren rantaelämästä nauttimiseen.

Vartiosaaren virkistyskäytön kehittämiseksi voitaisiin järjestää Jannebergin ranta-alueella muun muassa soutuvenevuokrausta picnicoreineen, rantakalojen onginnan mahdollisuuksia ja kalastusopetusta, rantakalasta ruuaksi -kursseja, merilintujen bongausta sekä merivalokuvauksen opetusta ja pienimuotoisia merivalokuvauksen teemanäyttelyitä.

Haluaisimme myös järjestää vuosittain Vartiosaaren rantojen siivoustopahtuman, johon liittyisi myös roskien kierrätykseen ja vesistöjen puhtaana pitämiseen koulututusta.

Vartiosaaren muiden toimijoiden kanssa virkistyskäytön kehittämiseen voisi luoda vuosittaisen prosessin, jossa kävijöiltä kerättyjen palautteiden ja ideoiden perusteella toimintaa kehitetään ja mahdollisesti liitetään muiden luontokohteiden kehittämiseen. Esimerkiksi Helsingin Juhlaviikot tai Valokuvamuseon toimintaan liittyviä kaupunkikulttuuritapahtumia voisi olla myös Vartiosaaressa. Veden läheisyys ja yksinkertaiset elämykset ovat ihmisten mieleen. Yhdistyksellä on myös kokemusta kehityshankkeista ja palvelukonsepteista.

VASTINE:

Mielipiteen johdosta Jannebergin huvila on osoitettu yhteisöllisen loma-asumisen, yhteisöllisen toiminnan sekä kulttuurin alueeksi, jolla ympäristö säilytetään. Kaavaluonnos mahdollistaa Jannebergin huvilan kehittämisen mielipiteessä esitettyjen ajatusten mukaisesti.

Lomatuki ry – Sunnanvikin alueen kehittäminen

Olemme vuokranneet kaupungilta Sunnanvikin kartanon, Rantasaunan ja Rusthollin yläkerran. Vuosi sitten luovuiimme Puustelli-nimisestä huvilasta sisäilmaongelmien vuoksi. Yhdistyksen jäseniä ovat kaikki akavalaisiin liittoihin kuuluvat Helsingin kaupungin työntekijät. Tilojamme käyttää pari tuhatta ihmistä kauden aikana, joka alkaa vappuna ja päättyy viikolla 42 (syyslo-maviikko). Käyttöaste ajalla kesä-elokuu on liki 100 % ja viikonloput ovat täyteen varattuja koko kauden ajan. Keväisin ja syksyisin tiloissamme järjestetään myös lukuisia kaupungin työyhteisöjen tyhy- ja virkistyspäiviä.

Lomatuki ry:n hallituksen puolesta haluamme tuoda esiin muutamia huolia saaren uuteen kaavaan liittyen.

Emme kannata kevyenliikenteensillan rakentamista saareen, koska sen myötä ilkeältä, häiriökäyttäytyminen ja luontoa liikaa kuluttava haitallinen liikenne (esim. maastopyöräily) lisääntyisi saarella väijäämättä. Sen sijaan kannatamme vesibussiliikenteen vuorojen lisäämistä Vartiosaareen (esimerkkiä voisi ottaa Tukholmasta) ja aurinkolautan liikennöinnin jatkamista (kaupungin tukemana?).

Saaren jätehuolto ja käymälät ovat surkealla tolalla. Meillä on omat lukitut jäteastiat saarella, joita valitettavasti retkeilijätkin käyttävät ujuttaen irtoroskia kannen alta puolittain tai jättämällä jätteensä roskisten viereen. Siivo on usein kammottava! Yhdistyksemme maksaa Haavi-jätepalvelulle isot summat vuosittain ja vapaaehtoiset toimijamme siivoavat retkeilijöiden sotkuja. Meillä on omat kompostoitavat käymälät (4 kpl), jotka ovat lukittu. Saarella käyvät retkeilijät käyttävät vanhaa rivihuussia Sunnanvikin kartanon läheisyydessä, joka ei todellakaan ole millään tavalla ympäristösäännösten mukainen.

Vuokraamamme rakennukset rapistuvat, koska kaupunki on laiminlyönyt korjaus- ja ylläpitovelvoitetaan vuosia. Sunnanvikin kartanon ja Rantasaunan katot ovat huonossa kunnossa, Sunnanvikin pihalta puuttuvat salaojat ja hulevedet valuvat kellariin, Rantasaunan hirsissä on lahoa jne. Viime keväänä Sunnanvikin kartanon kellari oli veden vallassa. Kymppin ja Staran piti aloittaa salaojaremontti siellä jo viime vuonna, mutta mitään ei ole tapahtunut. Kellariin on taas alkanut valua hulevesiä. Vuosi sitten luopumassamme Puustellissa on vakavia sisäilmaongelmia. Mikäli kaupunki jatkaa tätä omistamiensa kiinteistöjen laiminlyöntiä, Vartiosaaren arvokas huvilamiljöö on uhattuna.

VASTINE:

Saareen on osoitettu Reposalmen kohdalle yhteistarve, joka mahdollistaa lautan tai sillan. Ratkaisu tarkentuu jatkosuunnittelussa. Kaavaluonnos mahdollistaa myös muun vesiliikenteen lisäämisen. Jätehuolto ja kiinteistön hoito ovat kiinteistön haltijan vastuulla. Kaava mahdollistaa Vartiosaaren toimivien ja riittävien virkistyspalveluiden järjestämisen.

Yksityisen henkilön huomioita liittyen kaavan selvityksiin ja kumottujen yleiskaavojen valmisteluun liittyneistä puutteista

Sähköpostitse on lähetetty tiedoksi HAO:n hyväksymät valitukset sittemmin kumotuista yleiskaavasta 2016 ja Vartiosaaren osayleiskaavasta. Sähköpostissa on tuotu esiin seuraavat selvittävät asiat: Lepakkostatus tulisi varmentaa Luomuksella tai SYKE:llä, puuttuvat luontoselvitykset,

kolmantena laki saariston kehityksen edistämisestä 2–3 §:t (Helsinki on saaristo-osakunta) Ja neljäntenä hiljaiset alueet.

Lisäksi on keskusteltu myös saaren pohjoisosan luonnonsuojelualueiksi katsottavista Vartiosaaren ja Tervaluodon välisestä kannaksesta ja pohjoisen reunan kosteikon sammakkojen runsaasti käyttämien lisääntymislammikoiden [http://www.vartiosaari.fi/uudet_sivut/uncategorized/kevaistavipinaa-sammakkolammella/ja lehtoalueen suojelusta sekä kotkansiiipilehdosta saaren eteläpuolella](http://www.vartiosaari.fi/uudet_sivut/uncategorized/kevaistavipinaa-sammakkolammella/ja_lehtoalueen_suojelusta_seka_kotkansiiipilehdosta_saaren_etelapuo-).

Sähköpostin liitteinä olevissa sittemmin kumoutuneita kaavoja koskeneissa valituksissa on todettu, että Vartiosaaren liikenne perustuu RKY-kuvauksen perusteella vesiliikenteeseen. Lisäksi kiinnitetään huomiota saariston maisemakuvaan, saaristokuntalakiin ja kumotun kaavan ratkaisun lainvastaisuuteen. Myös maiseman, kulttuuriympäristö- ja luontoselvityksiin ja hiljaisiin alueisiin ja ekologisiin yhteyksiin kiinnitetään huomiota. Luontoarvoista esiin on tuotu lepakoiden lisäksi korennot ja kuoriaiset, sammal- ja jäkäläesiintymät, käävät, metsätyypikuvaukset sekä lähteet. Myös lepakoiden herkkyys pienillekin muutoksille esim. valaistukselle on todettu. Näitä koskevat selvitykset ovat edelleen myös tekemättä. Mukaan on myös liitetty Ely-keskuksen lausunto, jossa todetaan kumottujen kaavojen lepakkoselvityksen ja vaikutusarvioinnin puutteet.

Siltakysymys, vesiliikenneselvityksen puute edellisissä kaavavaiheissa

Myös kaavan esitystarkkuus ja vuorovaikutuksen riittävyys tulevat esiin liitteenä toimitetuissa aineistoissa. Siltakysymys ja siihen liittyvät veneilyyn kohdistuvat haitat ovat olleet esillä jo kumotun kaavan vuorovaikutuksessa. Tuossa vaiheessa on tehty myös Vartiosaaren vaihtoehtokaava, joka painottaa saaren virkistyskäyttöä. Museovirasto on ottanut kantaa saaren sillattomuuden puolesta. Samoin on katsottu, että vesiliikennevaihtoehtoja ei oltu selvitetty tarpeeksi. Valituksissa on viitattu Vartiosaaren liikennejärjestelmän suunnitteluperiaate” -selvitykseen (19.11.2013), jossa viitataan vesiliikenteen osalta Straficin 24.20.2013 päivättyyn vesiliikenneselvitysmuistioon. Lisäksi on viitattu Vartiosaaren liikennejärjestelmä -selvitykseen 24.11.2015.

Aineistossa on todettu myös vesiliikenneselvityksen puute. Koko Helsingin kattavaa veneliikenneselvitystä, jonka osana Vartiosaaren vesiliikenneyhteyksiä olisi tutkittu, ei ole käsittääkseen tehty osayleiskaavavalmistelun viiden vuoden aikana, tai sitä ei ainakaan ole tuotu julkisuuteen.

Vesiliikennettä ei ole erityisesti saaren avaamisessa virkistysvaihtoehdossa laajalle yleisölle koko prosessin aikana arvioitu tasavertaisena vaihtoehtona silloille. Vesiliikennettä ei ollut liikennesuunnittelijan mukaan tutkittu lainkaan vielä kesäkuussa 2013, vaikka sen tärkeää merkitystä Vartiosaaren kehittämiseksi ja avaamiselle yleisölle oli painotettu vuorovaikutuksen jokaisessa vaiheessa monelta eri taholta.

VASTINE:

Luontoselvityksiä on täydennetty linnuston ja lepakoiden osalta. Koska kaavaluonnos on luonteeltaan säilyttävä, on katsottu, että saaren lähteet, käävät, kuoriaiset, sammalet ja sammakot ja edellytykset niiden elinolosuhteiden säilymiselle voidaan selvittää tarkempiasteisessa suunnittelussa. Kaavaluonnoksessa on osoitettu suurin osa metsäverkoston kannalta tärkeästä, laajasta ja yhtenäisestä metsäkokonaisuudesta suojeltavaksi luontotietojärjestelmän tietojen perusteella. Myös kotkansiipilehto on osoitettu suojeltavaksi. Suojeltavien alueiden rajausta on mahdollista tarkentaa kaavoitusprosessin edetessä ja jatkosuunnittelussa.

Kaavaluonnoksen mukaan pääyhteys saareen järjestetään joko vesiliikenneyhteyteen tai siltayhteyteen perustuen. Yhteysvaihtoehtojen vaikutuksia on arvioitu raportin aiemmissa kohdissa. Kaavaluonnos ottaa huomioon lain saariston kehityksen edistämisestä niin että luonnoksessa

esitetty saaren virkistyskäytön laajuus ja yhteysvaihtoehto mahdollistavat liikkumismahdollisuuden sekä saaren luonnon ja maisemakuvan säilyttämisen.

Tämä osayleiskaava on oma prosessinsa, joka ei ota kantaa aiempien kumoutuneiden päätösten perusteluihin sinänsä. Sen sijaan ratkaisu pohjautuu voimassa oleviin kaavoihin ratkaisuiden ja perusteluiden osalta. Mielipiteessä esiin tuodut asiat on pyritty ottamaan valmistelussa ja vaikutusten arvioinnissa huomioon.

Matkailupalvelujen kehittäminen

Kiinteistön omistajat ovat kiinnostuneita mahdollisuudesta kehittää matkailupalveluja omistamalaan kiinteistöllä sekä laajemmaltikin saarella. Myös ympärivuotinen toiminta on mahdollista, vaikka siltaa ei olisikaan.

VASTINE:

Mielipide on otettu huomioon siten, että kaavaluonnoksessa osoitetaan yksi yksityinen ja kaupungin omistamia kiinteistöjä matkailu- ja virkistyskäyttöön kyseiseen toimintaan soveltuvissa paikoissa saaren länsiosassa.

Loma-asumisen ja vesihuollon kehittäminen yksityisellä kiinteistöllä

Toivotaan, että nykyinen loma-asuminen ja mahdollisesti ympärivuotinenkin loma-asuminen mahdollistetaan kaavalla. Toivotaan myös, että yksityisiä tontteja ei kaavoiteta virkistysalueen alle. Virkistysreittejä ei haluta myöskään yksityisille rannoille ja kiinteistöille. Vartiosaaren virkistyspalveluita on mahdollista kehittää, mutta Vartiosaaren uniikki ja idyllinen luonne tulee säilyttää. Saaren läpi kulkevaa liikennettä ei kannateta. Saaren kestävyys on mietittävä virkistyskäytön kehittämisessä. Merellisyys on tärkeä osa Vartiosaarta. Laiturit, mahdolliset uimarannat tai rannalla olevat palvelut (ravintolat, rantalentopallo, leikkipuistot) ovat enemmän kuin tervetulleita, kunhan toteutus sopii Vartiosaaren idyllisyyteen.

Esille tulee myös saavutettavuus - kysymys, joka on varmasti yksi kuumimmista perunoista: Taloudellisesti tai ekologisesti ajatellen silta ei ole sen kannattavampi tai kestävämpi kuin esimerkiksi lauttayhteys, joka tällä hetkellä toimii sähköllä. Pelastustekniset sekä siisteys- ja jäteasiat varmasti pystytään ratkaisemaan ilman siltaa. Olisi aivan upeaa, jos voitaisiin suunnittelussa pitää avoin mieli eri vaihtoehdoille saavutettavuuden osalta. Asukastilaisuudessa tuntui, että jonkinlaisia ennakoasetelmia siltaan kallistumisen suhteen oltaisiin jo tehty. Voihan saavutettavuutta parantaa todella paljon ilman siltaa ja merimatka on yksi niistä asioista, jotka tuovat maagisen tunnelman saareen. Esimerkiksi Seurasaaresta tällainen fiilis puuttuu.

Tällä hetkellä kaupungilla on käynnissä myös uuden vesijärjestelyn luominen, ja kaupunki onkin tuomassa itselleen vettä omalla putkella ja jättämässä saarelaiset "oman onnensa nojaan". Eikö tämä pitäisi tehdä yhdessä kaavasunnittelun kanssa?

VASTINE:

Osayleiskaavaluonnos mahdollistaa loma-asumisen. Yksityisiä kiinteistöjä ei osoiteta yleisiksi virkistysalueiksi eikä reittejä osoiteta yksityisille rannoille. Virkistyskäytön laajuutta ja kestävyyttä on selvitetty viiden eri skenaarion avulla ja kaavaluonnoksen pohjaksi on esitetty saaren arvot parhaiten säilyttävää ratkaisua.

HSY:n ja jäsenkuntien vesihuollon kehittämissuunnitelmassa 2021–2030 Vartiosaari ei sisällä pitkän aikavälin vesihuollon järjestämisen laajentamiskohteisiin. Helsingin vesihuollon kehittämissuunnitelman liitteessä nro 3 Vartiosaari on merkitty alueeksi, jossa vesihuollon järjestämistapa on suunniteltava virkistyskäytön lisääntyessä. Tavoitteena on saada Vartiosaari yhteisen

järjestetyn vesihuollon piiriin. Lähtökohtaisesti kiinteistön vesihuollosta vastaa kiinteistönomistaja. Vain vesihuoltolaitosten toiminta-alueilla vesihuollon toteuttaminen on laitoksen vastuulla. Vesihuoltoa koskevat suunnitelmat on tarkoituksenmukaista tehdä asemakaavoitusvaiheessa.

Mitä tarkoittaa yleispiirteinen aluevarausosayleiskaava?

Mielipiteessä toivotaan, että vuorovaikutuksessa selvennetään mitä tarkoittaa yleispiirteinen aluevarausosayleiskaava, joka ei suoraan ohjaa rakentamista. Samalla muistutetaan, että Vartiosaari on suosittu ulkoilukohde myös talvella, jolloin sinne pääsee jäätä pitkin.

VASTINE:

Yleispiirteisyys ja se, että kaava ei suoraan ohjaa rakentamista, tarkoittaa sitä, osayleiskaavan jälkeen tarvitaan vielä asemakaava, jolla voidaan ohjata tarkemmin virkistyskäytön ja suojeltavien huvila-alueiden ja rakennusten käyttöä ja kehittämistä.

Kommentteja Vartiosaaren osayleiskaavan pohjaksi

Sähköpostilla tulleissa mielipiteissä todetaan, että jotta Vartiosaari voi olla yhä useamman kaupunkilaisen virkistyskäytössä, sen infrastruktuurin täytyy toimia: saareen pitää päästä, siellä pitää voida kulkea ja oleskella. Nykyinen infrastruktuuri ei riitä esimerkiksi matkailupalvelujen kehittämiseen. Myös talousvesi ja jätehuolto on varmistettava. Saarella olisi hyvä olla saari-isäntä. Osbu-hankkeen avulla saatu lautta on nostanut saaren kävijämäärän muutamasta sadasta 10 000 kävijään. Saarella toimivat aktiivit toivovat, että kaupunki turvaa esim. pop up -kahvilan luonteisten palvelujen toimintaedellytykset.

Mielipiteissä korostetaan toimivan vuoroveneyhteyden tarvetta ja rantautumispaikkoja veneille ja kanootteille. Venepaikkoja tarvitaan myös mantereen puolelle. Siltaa vastustetaan vilkkaan veneväylän, ilkvallan ja mahdollisen häiriökäyttötymisen johdosta. Lisäksi ehdotetaan ponttonisiltaa. Polut pitää laittaa kuntoon, mutta valaistusta ei kaivata.

Palvelujen osalta kaivataan päiväretkikohteita, kahviloita ja ravintoloita, uimarantoja, piknik-alueita esim. nykyiselle tallille, mutta tulipaikkoja ei pidä sallia. Toisaalta pitempiaikaisen saarivierailun mahdollistavat viljelypalstat sekä huviloiden ja huvilapuutarhojen säilyttäminen. Yhdistystoiminnalle tulisi jatkossakin luoda mahdollisuuksia. Yhdistykset tarjoavat majoituspalveluja jäsenilleen ja myös muille. Harrastusmahdollisuuksia ovat sienestäminen, melonta ja uudet ja vanhat aktiviteetit. Saarelle sopisivat myös luontokoulu tai luontokeskus, taidekasvatus, puutyö ja peruskorjauskurssit, saunat, liikunta ja liikuntakurssit, välinevuokraus, majoitus riippumattoteltoissa, luistinradat ja hiihto, juhlat ja näyttelyt, lintutorni, lammashaka ja geologiapolku. Saarella pyöräilyä tulisi rajoittaa. Retkimeloojia varten tarvitaan palveluita.

Luonnon virkistyskäyttömahdollisuus on tärkeää samoin kuin kasvien, kääpien, lepakoiden ja lintujen elinolojen turvaaminen.

Lisäksi mielipiteeseen on liitetty aineistoja koskien arvokkaita huviloita ja Vartiosaaren retkeilykartta.

VASTINE:

Mielipiteissä esitetyt asiat on otettu osaksi skenaario- ja kaavaluonnosvaiheen suunnittelua. Osayleiskaavaluonnos mahdollistaa saaren retkeily- ja matkailupalveluiden parantamisen ja saaren saavutettavuuden parantamisen vesitse.

Karttoja koskeva palaute

Vartiosaaren Helsingin kaupungin opaskartassa ja saarella olevissa opastauluissa on tontin poikki menevä ulkoilupolku, joka tulee poistaa kartasta. Lisäksi toivotaan yhteyden ottoa yksityisen kiinteistön osalta.

VASTINE:

Opastaulun korjaustarve on toimitettu saaren ylläpidosta vastaavalle Staran edustajalle ja asia on luvattu korjata. Helsingin kaupungin opaskartassa näkyy kiinteistölle johtava polku.

Henkilökohtaiset tapaamiset

Asiaan liittyen on tullut muutamia pyyntöjä henkilökohtaisista tapaamisista. Tapaamisia on järjestetty Teamsin välityksellä ja asukastilaisuuksien yhteydessä. Keskusteluissa on tullut esiin saaren virkistyspalvelujen kehittäminen, siltakysymys, saaren rauhallisuuden säilyttäminen, vesihuolto- kysymykset, yksityisten kiinteistöjen säilyminen vapaa-ajan käytössä ja mahdollinen lisärakentaminen ja ympärivuotisen vapaa-ajan asumisen mahdollistaminen. Lisäksi on neuvoteltu kiinteistön kehittämisestä matkailukäyttöön. Mielenpiteet on otettu huomioon kaavan valmistelussa kaavan tavoitteiden mukaisesti.

Puhelut

Puheluissa on keskusteltu seuraavista teemoista ja mielenpiteet on otettu huomioon skenaarioiden ja kaavaluonnoksen valmistelussa:

- Saaren virkistyspalveluiden kehittäminen nykyisten toimijoiden ideoiden pohjalta.
- Puutarhojen ennallistaminen
- Saaren pohjoispuolen venesatamien ja purje- ja muun veneilyn edellytysten turvaaminen
- Kiinteistönomistajan mielestä osallistumis- ja arviointisuunnitelman kannessa oleva satamamerkintä on epärealistinen. Pässilahti on matala, eikä soveltuisi satamakäyttöön. Kiinteistönomistaja toivoo loma-asumista tukevaa kaavamerkintää.
- Kiinteistönomistaja ei ymmärrä skenaariokuvissa esitettyä loma-asumista ja virkistyskäyttöä. Kiinteistölle halutaan merkintä, joka turvaa vapaa-ajan asumisen eikä mitään muuta. Vesihuoltokysymys on ollut myös ajankohtainen. Huolissaan ollaan yksityisten kiinteistöjen vesihuollon lisäksi myös siitä, että kaupungin omistamien vuokralla olevien vuokralaisten sitoutuminen vesihuollon uudelleenjärjestelyihin on liian kallista.
- Kiinteistönomistaja on huolissaan vesihuollon järjestämisestä ja toiveena on, että kaava mahdollistaa talousrakennuksen, johon voi sijoittaa pesutilat erilleen suojeltavasta rakennuksesta. Tämä mahdollistaisi ympärivuotisen vapaa-ajan asumisen. Myös maalämpötekniikka, porakaivo sekä kiinteistöjen rajojen uudelleen järjestelyt ja lisämaa kiinnostavat. Kaupungin omistamien kapeiden rantakaistaleiden osoittaminen yleiseen virkistyskäyttöön on naapureiden kannalta huono asia.

2.8. Yhteenveto esittely- ja keskustelutilaisuudesta 9.3.2022

Vartiosaaren osayleiskaavan aloitusvaiheen asukastilaisuus järjestettiin verkkotilaisuutena Teamsissä 9.3.2022. Tilaisuuteen osallistui noin 80 henkilöä ja lisäksi mukana oli kaupungin eri palveluiden edustajia.

Kaavoituksen tavoitteita pidettiin yleensä ottaen hyvinä. Puheenvuoroissa tuli esiin siltakysymys. Osa osallistujista kannatti siltojen ja pyöräily- ja kävelyreitien rakentamista niin, että saari yhdistäisi Vuosaaren ja Helsingin keskustan. Reitti tulisi kuitenkin suunnitella siten, että puustoa ei tarvitse kaataa turhaan. Monessa puheenvuorossa ja chatissa siltoja pidettiin turhina ja kalliina ja ne muuttaisivat täysin saaren luonteen ja maiseman. Maisemavaikutukset tuleekin tutkia erityisen hyvin. Sillat eivät myöskään ratkaisisi saaren huoltoa ja pelastusta, sillä saarella ei ole tieverkkoa. Nykyisin pelastustoimen vaste on kokemusten mukaan hyvä saarella. Myös ponttonisilta nähtiin yhtenä selvitettävänä vaihtoehtona. Siltojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös veneilijöiden tarpeet. Sähkölautta nähtiin ekologisena ja kustannustehokkaana ratkaisuna.

Tilaisuuden chatissa pohdittiin siltavaihtoehtoja puolesta ja vastaan sekä pyöräilyn ja liikkumisen ohjaamista. Polkuja pidettiin hyvinä. Keskustelussa nousi huoli huviloiden ja luonnon säilymisestä. Käyttämäärien selvittämistä pidettiin tärkeänä.

Kaupunkiympäristölautakunnan linjaus Vartiosaaren virkistys- ja pienimuotoisen rakentamisen mahdollistamisesta ja saavutettavuuden parantamisesta ensisijaisesti siltayhteydellä yleiskaavan toteuttamisohjelman päätöksen 1.3.2022 yhteydessä koettiin ennen aikaisena. Kaavan tavoitetta kestävästä liikkumismuodoista pidettiin hyvänä ja toivottiin, että myös muita ratkaisuja selvitetään. Korostettiin, että myös veneily on kestävä liikkumismuoto.

Saarella on liikkumisen ohjaustarvetta. Saareen pääsyä tulee ohjata, mutta kaikkiin saaren paikkoihin ei pääse. Laajasalon puolen tilanne on jo hyvin pitkälle suunniteltu. Selvityksissä sillalle tulee olemaan erilaisia alavaihtoehtoja. Ponttonisillan virtaus- ja jääolosuhteet tutkitaan. Virkistyskäyttö ja kiinteistöt otetaan huomioon. Yksityiskohtaisiin asioihin ei tässä vaiheessa oteta kantaa.

Keskustelussa nousi esiin huoli huviloiden säilymisestä ja kysyttiin kiinteistöjen korjaamis- ja uudisrakentamismahdollisuuksista. Vastauksena todettiin, että kaava ei ohjaa suoraan rakentamista, eikä sillä ratkaista yksittäisten tonttien kysymyksiä. Kysymys jää ratkaistavaksi asemakaavoituksessa.

2.9. Yhteenveto Laajasalopäivän tilaisuudesta

Tilaisuudessa 14.5.2022 klo 10–14 oli mahdollisuus tutustua viiteen erilaiseen virkistyskäytön laajuutta koskevaan luonnostelmaan, jotka olivat saman aikaisesti nähtävillä myös verkossa osoitteessa [Kerrokantasi.hel.fi](https://kerrokantasi.hel.fi). Tilaisuudessa kävi kymmenkunta kiinteistönomistajaa ja lisäksi muita kiinnostuneita.

Osa kiinteistönomistajista oli huolestuneita luonnostelmissa olleista merkinnöistä, joissa yksityisten huviloiden käyttöksi oli merkkien selityksessä kirjoitettu: ”Höyrylaiva-ajan huvila-alue pihapiireineen. Yksityinen. Suojeltava ympäristö. Loma-asuminen, virkistyskäyttö, matkailu”. Loma-asumisen katsottiin olevan väärä termi vapaa-ajan asunnosta ja pelättiin sen yhdessä virkistyskäytön kanssa johtavan siihen, että yksityisille tonteille ohjataan yleistä virkistyskäyttöä ja rannoilla hengailua. Myös matkailu nähtiin turhana, koska jo nyt huviloita voi vuokrata.

Silta-asiasta oli mielipiteitä puolesta ja vastaan. Sillan nähtiin johtavan rauhattomuuteen ja talvikausiin murtoihin. Toisaalta sillan nähtiin parantavan saaren saavutettavuutta.

Vesihuoltoasia nähtiin kynnyskysymyksenä saaren kehittämisessä. Kaikkeen toimintaan liittyvä puhdas, ja ei-suolainen vesi, jota tarvitaan talouteen ja arvokkaiden puutarhojen kasteluun.

Laituripaikan huono kunto Pässilahdessa huolestutti yhtä saaren kiinteistönomistajaa.

2.10. Yhteenveto Vartiosaaren asukasyhdistyksen tapaamisesta 2.6.2022

Vartiosaaren asukasyhdistyksen aloitteesta järjestettiin Laajasalon kirkossa keskustelutilaisuus, jossa keskusteltiin yksityisten kiinteistöjen edustajien kanssa kaavan tavoitteista ja kiinteistöjen käytöstä. Esille tuli toive, että yksityiset kiinteistöt merkitään kaavassa kokonaisuudessaan loma-asumiseen (vapaa-ajan asumiseen). Myös akuutti vesihuoltokysymys ja luontoarvot puhututtivat. Paikalla oli noin 10 henkilöä.

2.11. Vartiosaari-seuran tilaisuus Vartiosaarella 12.9.2022

Vartiosaari-seura järjesti Sunnanvikin huvilalla esittelytilaisuuden, jossa esiteltiin nykyistä virkistyskäyttöä ja osayleiskaavoitusta ja keskusteltiin virkistyskäytön tulevaisuudesta Vartiosaarella. Toimintaansa esittelivät Vartiosaari-seura, Reposalmen lautturit, Vailla vakituista asuntoa ry ja Art studio in Vuosaari. Lisäksi keskusteltiin kaavoitustilanteesta ja virkistyskäytön skenaarioista. Läsnä oli myös lautakunnan ja valtuuston edustajia.

2.12. Uusimaa-viikon retki Vartiosaareen 10.5.2022

Osana Uusimaa-viikon tapahtumaa kerrottiin Vartiosaaren kaavoitustilanteesta ja innostettiin osallistujia vastaamaan 11.5.2022 alkaneeseen Kerro-kantasi kyselyyn. Tilaisuudessa tuli useita kysymyksiä saaren vesihuollosta, huviloiden käytöstä ja puutarhojen kunnostamisesta. Lisäksi keskusteltiin saaren historiasta ja luontoarvoista. Keskustelussa tuli esiin myös siltakysymys, josta oli ollut keskustelua sosiaalisessa mediassa.

2.13. Kerro kantasi-kysely 11.5.–1.6.2022

Vartiosaaren virkistyskäytön laajuutta tutkittiin viidessä luonnostelmassa, jotka ovat nähtävillä Kerro kantasi kyselyn linkissä <https://kerrokantasi.hel.fi/vartiosaaren-virkistyskaytto?lang=fi>. Vaihtoehdot on nimetty kyselyssä VE0, VE0+, VE1, VE2 ja VE3.

Vaihtoehdot eroavat lähinnä saaren saavutettavuuden osalta, eli varaudutaanko siltavaihtoehtoihin vai kuljetaanko saareen jatkossakin vesitse. Lisäksi vaihtoehdoissa on pohdittu saaren kulun ohjausta, palveluita, arvokkaiden huviloiden käyttöä ja säilymisedellytyksiä, sekä luonnonsuojelutarpeita.

Verkkokyselyyn vastasi 1004 henkilöä. Lisäksi saatiin 5 kirjallista palautetta yhdistyksiltä.

2.13.1. Yhteenveto Kerro Kantasi-kyselystä

Vartiosaaren osayleiskaavan Kerro kantasi -kyselyllä kerättiin mielipiteitä Vartiosaaren virkistyskäytön kehittämisen laajuudesta. Kyselyn pohjaksi oli laadittu viisi skenaarioehdotusta. Laaditut skenaariot eroavat toisistaan merkittävimmin virkistyskäytön laajuuden sekä saavutettavuuden toteutuksen osalta: VE0 ja VE0+ toimivat lauttayhteyden tukeutuvina pienimuotoisia virkistyspalveluja tarjoavina skenaarioina, ja skenaariot VE1, VE2 ja VE3 taas tarjoavat monipuolisempaa

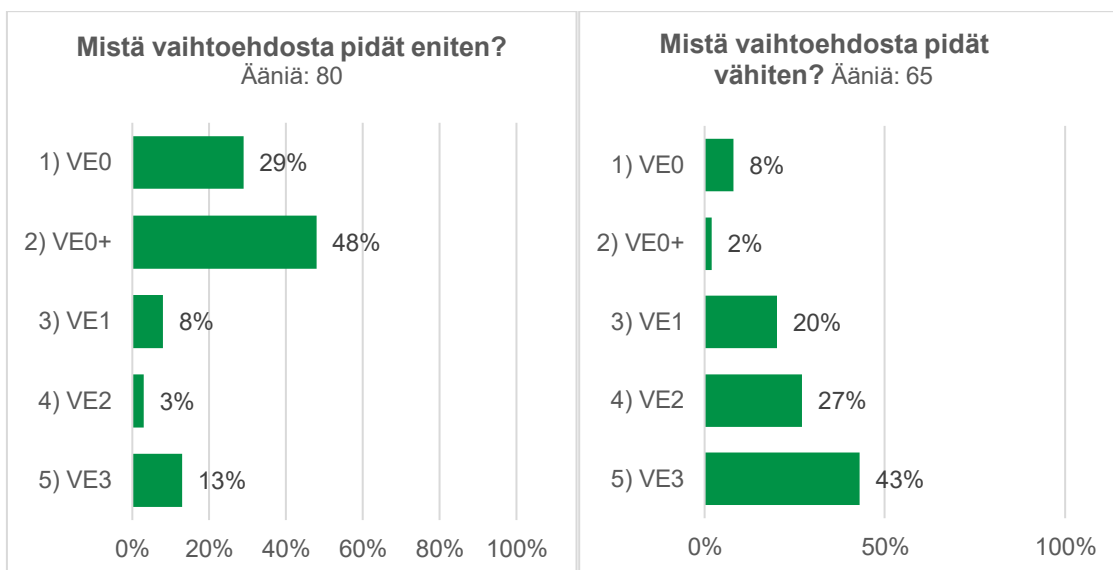
palvelutoimintaa ja painottavat siltaa tai siltoja saavutettavuuden mahdollistajana. Kyselyn myötä pyrittiin kartoittamaan mielipiteitä ja toiveita erityisesti saaren saavutettavuuteen, kulunohjaukseen, palveluihin, huviloiden käyttöön ja säilymisedellytyksiin, sekä luonnonsuojelutarpeisiin liittyen. Kyselyn lopuksi oli myös mahdollisuus äänestää kannatettavinta ja vähiten kannatettavaa skenaarioita. Kysely keräsi yhteensä 1004 kommenttia.

Erityisesti kysymys sillasta jakaa mielipiteitä. Siltaa vastustavia kannanottoja oli enemmän. Siltaa puoltavat vastaajat perustelevat mielipidettään sosiaalisista näkökulmista, mm. yhdenvertaisuuden kannalta, tällä viitaten laajemman ihmisryhmän saavutettavuuden edistämiseen sekä esteettömyyteen ja maksuttomuuteen. Siltaa vastustavat henkilöt taas perustelevat kantansa ekologisista näkökulmista, kuten luonnon monimuotoisuuden ja Vartiosaaren luonnontilaisten piirteiden säilymisen kannalta. Toisaalta myös siltaa vastustavat korostivat Vartiosaaren nykyisten virkistystä mahdollistavien piirteiden, kuten koskemattoman luonnon ja luonnonrauhan, vaikutuksia henkiseen hyvinvointiin, joka voidaan välillisesti nähdä sosiaalista kestävyyttä edistävänä tekijänä.

Saavutettavuuteen liittyvistä eriävistä kannanotoista huolimatta mielipiteet huviloiden käyttötarkoituksista, Vartiosaassa liikkumisesta ja yleisesti koko Vartiosaaren sisäisestä virkistyskäytön ja matkailupalvelujen laajuudesta ovat samansuuntaisia muutamista poikkeavista mielipiteistä huolimatta. Vartiosaareen toivotaan pääpiirteittäin pienimuotoisia julkiseen käyttöön tarkoitettuja retkeilypalveluja, ja niiden toivotaan linjautuvan saaren luonnon- ja kulttuuriehtojen mukaisesti. Vartiosaaren luonto nähdään ainutlaatuisena henkireikänä saaren nykyisille käyttäjille, ja tämän ominaisuuden toivotaan säilytettävän myös mahdollisille uusille käyttäjille sekä tuleville sukupolville vuosikymmenten päähän.

Kyselytuloksien osalta on huomioitava, että vastauksia on voinut jättää anonymisti eikä kommentoinnin määrää rajoitettu. Näin ollen vastaustuloksien kokonaiskuvan muotoutumiseen on voinut vaikuttaa yksittäisten henkilöiden kanta, mikäli ovat kommentoineet mielipiteensä useampaan otteeseen.

Pidetyimpiä skenaarioita kartoittavassa kyselyssä eniten ääniä saanut ja näin suosituimmaksi skenaarioksi osoittautui lauttayhteyteen perustuva VE0+ kerryttäessään 48 % äänistä. Skenaario VE0 korostui toiseksi suotuisampana vaihtoehtona 29 % kannatuksella. Vastustetuimmat skenaariot olivat vaihtoehtoisesti kahteen siltayhteyteen perustuva VE3 kerryttäessään 43 % äänistä ja Reposalmen siltaan perustuva VE2 kerryttäessä 27 % äänistä. Skenaarion VE1 suosio oli myös alhaista kerryttäessään 20 % äänistä vähiten pidettyä skenaariota kartoittavassa äänestyksessä.

Vartiosaaren Kerro Kantasi-kysely: Pidetyimpiä skenaarioita kartoittavan kyselyn tulokset.

2.14. Mielipiteet Kerro kantasi -kyselyn jälkeen

2.14.1. Helsingin Vartiosaaren asukasyhdistyksen mielipide

Virkistyskäyttövaihtoehtojen tultua yleisesti kommentoitavaksi sovittiin Vartiosaaren osayleiskaavaa laativan projektiryhmän kanssa, että Vartiosaaren asukasyhdistys ry esittää Helsingin kaupungille kirjallisen mielipiteen koskien Vartiosaaren virkistysvaihtoehtoja ja yksityisiä tontteja koskevia merkintöjä.

Vartiosaaren asukasyhdistys ry on Vartiosaaren vapaa-ajan kiinteistöjen omistajien vuonna 2011 perustama yhdistys. Yhdistyksessä on nykyisin 76 jäsentä edustaen yli 90 prosenttia saaren yksityisistä vapaa-ajan kiinteistöistä. Yksityisille vapaa-ajan kiinteistöille oli loma-asuntokäyttötarkoituksen lisäksi osoitettu virkistyskäyttö ja matkailu -käyttötarkoitusta koskeva merkintä. Vartiosaaren asukasyhdistyksen mielestä kaupungilla ei ole perusteltua tarvetta tai syytä osoittaa virkistyskäyttöä yksityisille vapaa-ajan kiinteistöille eikä yksityisiä kiinteistöjä tulisi osoittaa virkistyskäyttöön millään osin.

Perustelut

Helsingin kaupunki omistaa Vartiosaaren pinta-alasta noin 90 prosenttia. Helsingin kaupunki omistaa kaikki Vartiosaaren luontoarvoiltaan arvokkaat metsiköt, luonnonvaraiset kalliot, lehdot ja niittyaukeat, jotka ovat luontoarvoiltaan ja monipuolisuudeltaan erityisen arvokkaita ja hyvin säilyneitä. Alun perin yksityisten saarelaisten ja luontoystävien talkootöinä aikaansaama luontopolku on esimerkki toimivasta luontoa kunnioittavasta tavasta edistää virkistyskäyttöä Vartiosaaressa. Polku houkuttelee kävijän kulkemaan hyvin säilyneen luonnon keskellä kuitenkin sitä olennaisesti häiritsemättä. Sienestys, marjastus ja muu luonnon helmassa oleilu Vartiosaaressa on arvokas elämys kaikille niille kaupunkilaisille, jotka sitä arvostavat. Saari on ollut toimivasti virkistyskäytössä kaupungin alueilla jo pitkään. On kannatettavaa, että tilanne säilyisi samana myös osayleiskaavoituksen myötä. Helsingin kaupungin omien maa-alueiden osoittaminen virkistyskäyttöön on asukasyhdistyksen mielestä hyvä ajatus.

Helsingin kaupunki omistaa myös valtaosan Vartiosaaren vanhoista rakennuksista. Helsingin kaupungin rakennukset ja maa-alueet ovatkin olleet virkistys- ja lähimatkailukäytössä käytännössä koko sen ajan, kun kiinteistöt ovat olleet kaupunginomistuksessa. Kaupungin omistamat rakennukset ovat olleet vuokrattuina erilaisille paikallisille yhdistyksille, jotka ovat toiminnallaan mahdollistaneet laajalle joukolle kaupunkilaisia luonto- ja huvilaelämyksiä jo yli 45 vuoden ajan. Vartiosaaren asukasyhdistyksen mielestä olisi hienoa, jos Vartiosaari säilyisi tästä näkökulmasta melko lailla samanlaisena myös tulevaisuudessa.

Yksityisessä omistuksessa on noin 10 prosenttia Vartiosaaren pinta-alasta jakautuen noin 25 eri loma-asuinkiinteistöön eri puolilla saarta. Yksityiset tontit sijaitsevat pääosin rannan läheisyydessä ja vievät vain pienen osan koko saaren rantaviivasta. Yksityisten kiinteistöjen rakennusten käyttötarkoitus kaupungin omassa rekisterissä on jo pitkään ollut loma-asuminen. Muutama rakennus on ollut vakituksessa asuinkäytössä. Yksityisten omistamat rakennukset ovat säännönmukaisesti hyvin ylläpidettyjä ja hyvin säilyneitä. Vartiosaaren asukasyhdistys ry esittää mielipiteenään, että tilanne säilytetään ennallaan.

Yksityisten loma-asumisen kiinteistöjen osoittamiseen virkistyskäyttöön ei ole perusteltua tarvetta. Helsingin kaupunki omistaa saaren pinta alasta 90 prosenttia mukaan lukien kaikki luonnonmukaiset arvokkaat metsät, lehdot ja luonnonmukaiset niittyaukeat, sekä valtaosan saaren rantaviivasta ja rakennuskannasta.

Yksityisten huviloiden ja vapaa-ajan rakennusten omistajien näkökulmasta niiden osoittaminen virkistyskäyttöön olisi selkeä huononnuksellinen tilanteeseen nähden eikä se ole perusteltua kaupungin näkökulmasta. Se ei ole perusteltua myöskään rakennetun ympäristön säilyttämisen näkökulmasta, sillä yksityisesti omistetut rakennukset ovat säilyneet hyvin ja ovat hyvin ylläpidettyjä.

Matkailukaavamerkintä yksityisillä tonteilla

Lisäksi kaupungin suunnitelmissa on esitetty matkailukaavamerkintää yksityisille vapaa-ajan kiinteistöille. Asukasyhdistyksen hallituksen mielestä tämä ei ole perusteltua kaupungin maankäytön edistämistarpeiden näkökulmasta. Helsingin kaupunki omistaa valtaosan Vartiosaaren rakennuskannasta ja sillä on itsellään jo nykyisin kiireellistä kunnostusta kaipaavia kiinteistöjä, jotka voivat kunnostettuna ja korjattuina soveltua matkailupalveluiden, kuten ulkopuolisille tarjottavan yöpymispalvelun tarjoamiseen. Lisäksi Helsingin kaupunki omistaa itse käytännössä kokonaan saaren sisäosan maa-alueet. Sisäosan maa-alueelle on ehkä mahdollista sijoittaa RKY-suojelumerkintää ja luontoarvojen säilyttämisen näkökulmia riittävästi huomioivia uudisrakennuksia, jotka palvelevat matkailutoimintaa. Näin ollen saaren yksityisten tonttien osoittaminen matkailutoimintaa palvelemaan käyttöön ei kaupungin tarpeiden näkökulmasta ole perusteltua.

Yksityisen vapaa-ajan kiinteistön omistajan näkökulmasta matkailukaavamerkintä ei tuo käytännössä mitään olennaista etua tai lisäarvoa nykytilanteeseen verrattuna. Loma-asunnon tavoin ulkopuoliselle on jo nykyiselläänkin sallittua. Se on sallittua myös siinä tilanteessa, että kiinteistö on jatkossa osoitettu pelkästään loma-asunnoksi.

Lopuksi:

Vartiosaaren asukasyhdistys kiittää kaupungin edustajia hyvästä asenteesta ja hyvistä keskusteluista. Toivomme kohteliaimmin enemmän selkeyttä ja yksiselitteisyyttä osayleiskaavamerkintöihin. Tässä vaiheessa haluaisimme keskustelua siitä, olisiko kaiken kaikkiaan selkeämpää osoittaa yksityiset kiinteistöt yksiselitteisesti loma-asuntokäyttöön.

VASTINE:

Mielipiteen johdosta yhdistyksen edustajan kanssa on keskusteltu ja selvennetty skenaariotyön merkitystä virkistyskäytön laajuuden selvittämisessä. Kaavaluonnoksessa yksityiset kiinteistöt on osoitettu vapaa-ajan käyttöön ja pääsääntöisesti loma-asuntoalueiksi RA/s, joilla ympäristö säilytetään. Alueella on säilytettävä suojelumerkinnöillä osoitetut rakennukset sekä vaalittava ja ennallistettava huvilakulttuurin erityispiirteisiin liittyvää rakennuskantaa, puutarhamaista ympäristöä ja maisemaa.

2.14.2. Tammisalon Merivenekerho ry:n mielipide

Helsingissä toimivana venekerhona olemme olleet ylpeinä lisäämässä ja luomassa omalta osaltamme Helsingin strategian mukaista merellisyyttä. Olemme venekerhona onnellisessa asemassa saavuttaessamme oikean saariston lähes suoraan laituriltamme. Kerhomme tavoitteena on ollut kaikin keinoin taata tasapuolinen ja helppo tapa lähestyä veneilyä turvallisessa sekä innostavassa seurassa. Näitä kerhomme palveluita olemme kehittäneet läheisessä yhteistyössä Helsingin Kaupungin eri tahojen kanssa, viime aikoina luonnollisesti eniten Merellisten Palveluiden.

Vartiosaaren osayleiskaava sekä Vartiosaaren suunniteltu virkistysalue on luonnollisesti ollut lähellä kaikkien jäseniemme ajatuksia. Suhtautuminen on ollut lähtökohtaisesti positiivista, koska tämä ainutlaatuinen saaristokohde tulisi olla helpommin saavutettavissa, mutta siis edelleen saarena ja osana historiallista saaristoa.

Venekerhomme on aiemmin osallistunut osayleiskaavan kommentoimiseen Helveneen kanssa / kautta, mutta haluaa nyt vielä erikseen tuoda lausunnon tietoonne ja ottaa kantaa myös lausunnon jälkeen yleisen kyselyn pohjaksi esitettyihin vaihtoehtoihin.

2. Venekerhon toiminnan edellytysten turvaaminen

Vartiosaaren osayleiskaavassa vaihtoehtoisina malleina olevista on useammassa esitetty siltojen rakentamista. Veneilijöiden ja venekerhojen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että kaikille Vartiosaaren pohjoispuolella sijaitseville veneille (1800 kpl) säilytetään ja turvataan vapaa reitti merelle. Tämä siis tarkoittaisi todella mittavia rakennuskustannuksia purjeveneiden vaatiessa 22 metrin alituskorkeuden. Näiden investointien tarpeellisuudelle emme näe konkreettisia syitä Vartiosaaren virkistysalueen saavutettavuuden parantamisen osalta, mutta pahimmassa tapauksessa saaren virkistysalue tulisi menettämään sen oleellisimman, eli virkistävän vaikutuksensa. Tammisalon Merivenekerhon osalta siltojen toteutuminen olisi pahimmassa tapauksessa lähes kuolinisku, mikäli Reposalmen siltaa ei toteutettaisi nostosiltana ja/tai Jatasalmea ruopattaisi merkittävästi purjeveneiden esteettömän liikkuvuuden takaamiseksi. Isommilla matkaveneillä myös täysin samat haasteet ja nämä yhdessä johtaisivat varmuudella mittavaan jäsenmäärän laskuun sekä taloudellisiin vaikeuksiin.

3. Vaihtoehtoista kannatettavin

Ottaen huomioon kaavalla ratkaistavan saaren pääkäyttötarkoituksen, eli virkistyskäytön ja ottaen huomioon luonnon kestävyys sekä muut kokonaisvaikutukset, on vaihtoehtoista VE0+ aivan ylivertainen. Saaren virkistyskäyttö laajenisi todella merkittävästi, saavutettavuus olisi helppoa mutta samalla saaristolle ominainen eikä itse virkistysaluetta, täysin uniikki luontoa vaarannettaisi tai siis peruuttamattomasti tuhottaisi. Saaren palvelut parantuisivat laajoilta osin luonnon ja historian menettämättä muotoaan. Toisaalta siltojen rakentamisesta säästyneillä investoinneilla olisi mahdollisuus toteuttaa myös laajempi lauttaliikenne vuosikymmeniksi, kuten vaihtoehdossa VE2 oli esitetty myös Vuosaaren puolelle. Samoin rantojen käyttömahdollisuuksia, yhteiskäyttöveneillä rantautumisia, ankkurointeja sekä uimapaikkoja olisi hyvä lisätä VE2 mukaisesti.

Optimaalisimpana vaihtoehtona esittäisimme siis hybridiä, jossa VE0+:aan lisättäisiin VE2 vaihtoehdon laajempi lauttaliikenne sekä ranta-alueiden aktivointi monipuolisemman käytön osalta.

4. Vaihtoehtoista heikoin

Kaikilla mahdollisilla mittareilla arvioiden VE3 on osoittautunut vähiten kannatusta saaneeksi ja samalle eniten vastustusta keränneeksi. Koemme turhaksi toistaa aiemmin esitettyjä perusteluita tai kerätä kyselyn kommentteja, mutta haluamme tuoda esille huolestamme mahdollisesta peruuttamattomasta virheestä. Kerhomme hallituksen, useiden jäsentemme sekä itähelsinkiläisten kanssa käydyissä keskusteluissa on tullut selväksi, että jopa veneilyn haittavaikutuksia isompi asia on täysin uniikin luonnon mahdollinen tuhoutuminen. Helsingin merelliselle imagolle olisi tuhoisaa, mikäli jopa kansainvälistä huomiota saavuttava historiallinen saari muokattaisiin rantabulevardiksi pyöräliikenteen läpikululle. Siltojen päässä olevia saaria ja varsinkin niillä asuvia helsinkiläisiä on lukemattomia. Heistä iso osa ei ole vielä kokenut saarella käymistä sellaisena kuin sen kuuluu olla ja toivomme, että heille tämä mahdollisuus vielä tulevaisuudessakin tarjotaan.

VASTINE:

Mielipiteessä esiin nostetut merellinen strategia, Vartiosaaren kaavaratkaisun laaja kytkös veneilymahdollisuuksiin ja venesatamien toimintamahdollisuuksiin, vapaa pääsy merelle, Vartiosaaren ainutlaatuisuus ja sekä huoli saaren kestävydestä on otettu kaavatyössä huomioon. Kaavaluonnos mahdollistaa veneilyn edellytysten säilymisen ja myös vesiliikenteen saareen. Helvenerien edustajien kanssa on järjestetty Teams-neuvottelu, jossa käytiin läpi venekerhojen ja veneilyn toimintaedellytyksiä sekä tarkistettiin yhdessä Vartiosaaren mahdollisten päiväsaatamien paikat.

2.14.3. Helvi ry:n mielipide

Vuonna 2015 perustetun Helsinkiläisten loma- ja virkistysyhdistyksen (Helvi ry) tavoitteena on tarjota yhteisöllisiä luonnonläheisiä kesänviettomahdollisuuksia myös niille kaupunkilaisille, joilla ei ole halua tai, joilla ei ole varaa lähteä kesän viettoon muualle. Tähän tarkoitukseen yhdistys vuokraa kaupungilta Vartiosaarella sijaitsevaa Björknäs II huvilaa. Vuokra-aikana yhdistys on huolehtinut myös huvilan kriittisistä korjauksista ja yleisestä kunnossapidosta, minkä vuoksi huvila ja sen puutarha on tällä hetkellä huomattavasti paremmassa kunnossa kuin mitä se oli vuokrasopimusta solmittaessa.

Vartiosaaren vanhoissa huviloissa on kaupungin vuokralaisina myös useita muita yhdistyksiä, jotka tekevät omalla sarallaan erittäin tärkeää sosiaalista työtä. Näistä esimerkkeinä mm. VVA ja MieTo ry. Näemme vastaavanlaisen toiminnan jatkumisen mahdollistamisen erittäin tärkeänä Vartiosaarella myös tulevaisuudessa. Näemme, että jatkossa vastaavien hyvin vuokralaisuutensa ja huviloitaan hoitavien yhdistysten vuokrasopimuksia jatkettaisiin. Näin myös historiallisesti arvokkaat huvilat pysyvät kunnossa ja niistä on iloa myös tuleville sukupolville. Olisi tärkeää, että esim. Ny torp huvilakin saataisiin vielä kunnostettua ja yleishyödylliseen käyttöön.

Olemme tyytyväisyydellä todenneet, että Vartiosaaren uuden osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitetyt tavoitteet ovat hyvin linjassa yllä mainittujen yhdistyksen tavoitteiden kanssa erityisesti seuraavien kohtien osalta:

- Alueella mahdollistetaan virkistys-, loma- ja luontomatkailupalvelut ensisijaisesti olemassa olevaa rakennuskantaa hyödyntäen, kestävästi ja ympäristöystävällisesti sekä merellisen strategian mukaisesti.

- Kaavalla mahdollistetaan olevien rakennusten käyttö monipuoliseen yksityiseen, yhteisölliseen, sosiaaliseen ja merellisten elinkeinojen toimintaan.
- Huvila-alueet suojellaan ja edistetään rakennusperinnön suojelua ja alueelle tyypillisen puutarhakulttuurin ennallistamista.

Vaikka uusi osayleiskaava ei ymmärtääksemme suoraan ota kantaa huviloiden tulevaan omistukseen tai hallintamalleihin, toivomme, että niiden nykyisen käytön sosiaaliset aspektit voitaisiin ottaa huomioon huviloiden käyttötarkoituksia määriteltäessä ja siten mahdollistaa näitä tavoitteita tukevien yhdistysten toiminnan jatkuminen saarella myös tulevaisuudessa. Toivomme myös, että nykyisiä vuokralaisyhteisöjä ja omistajia kuultaisiin kaavoitusprosessissa paremmin ja myös saaren virkistyskäyttöä kehitettäessä. Saarella on paljon aktiivisia jokavuotisia kävijöitä, joiden kokemukset ja ideat saaresta ja sen virkistyskäytön mahdollisuuksista olisi hyvä ottaa huomioon. Tästä syystä olemmekin tyytyväisiä, että kaupunki kuulee saaren kävijöitä Kerro kantasi -palvelun avulla.

Seuraavaksi suunnitelmasta esiin nousevia asioita, joista olemme yhdistyksenä huolissamme:

Kokemuksemme mukaan Vartiosaaren viehätys on sen luonnossa ja hiljaisuudessa, saarella on paljon luontoarvoja. Saarella on paljon kulttuurihistoriallisia arvoja, kuten vanhoissa huviloissa ja niiden perinnepuutarhoissa, kuin myös saaren vanhoissa ja historiallisissa poluissa.

Mahdollinen siltarakennelma sekä virkistyskäytön myötä tuleva infrastruktuuri ja isommat tiet saattavat jopa vaikuttaa yllä mainittuihin arvoihin heikentävästi. Emme siis kannata minkäänlaisia siltarakenteita, mutta muilta osin saaren saavutettavuus on tärkeää varmistaa. Nykyinen aurinkosähkölautta on hyvä ja vastaavanlainen veneliikenne on tärkeää taata myös jatkossa. Reposalmessa voisi myös olla muutamia soutuveineitä kävijöiden vapaassa käytössä. Saavutettavuutta lisäisi myös paremmat laiturit, joilta esim. pyörätuolilla kulkevien olisi mahdollista nousta veneestä saareen. Samoin osan luontopolusta voisi tehdä esteettömäksi ja paremmalla pohjalla. (esimerkkinä tämän tyyppistä virkistäytymisestä, samoin kuin saaren polkujen historiaa on kuvattu Mia Kunnaskarin gradussa. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65248/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201908163852.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.)

Kuten Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen kannanotossaan kirjoittaa: "siltaratkaisut latistaisivat Vartiosaaren saaritunnelman, joka on tärkeä osa sen viehätystä. Silta tai sillat toisivat saareen myös pyörät, jotka lisäisivät maaston kulumista merkittävästi. Siltojen mukana lisääntyisi luultavasti myös moottoriajoneuvoliikenne huoltoajon nimissä. Erityisesti on syytä kantaa huolta ajoneuvoluokkien L6e ja L7e kulkuneuvoista, joihin kuuluvat muun muassa kevyet maantiemönkijät, maastomönkijät ja raskaat nelipyörät. Siltaratkaisuihin on nyt liitetty saarella kiertävät urbaanit kevyen liikenteen reitit, jotka eivät kuulu herkkään saarimaisemaan".

Toivomme, että suunnitelmassa laajennettaisiin mainittuja palveluita "virkistäytyminen, lomailu ja palstaviljely sekä niitä tukevat palvelut". Nyt elinkeinopalvelut korostuvat mielestämme liikaa.

"Kaavalla mahdollistetaan olevien rakennusten käyttö monipuoliseen yksityiseen, yhteisölliseen, sosiaaliseen ja merellisten elinkeinojen toimintaan". Tässäkin on elinkeinotoiminta vahvasti esillä. Lauseke voisi esimerkiksi olla mieluummin "yksityiseen, yhteisölliseen, sosiaaliseen virkistäytymiseen ja lomailuun sekä merellisten elinkeinojen toimintaan."

” Huvila-alueet suojellaan ja edistetään rakennusperinnön suojelua ja alueelle tyypillisen puutarhakulttuurin ennallistamista” tätä me yhdistyksenä toteutamme jo parhaillaan ja olemme tästä lauseesta erittäin mielissämme.

”Alueen virkistyspalveluiden saavutettavuus mahdollistetaan kestäväillä liikkumismuodoilla”> Ratkaisuilla turvataan ympärillä olevien vesireittien säilyminen myös reittiliikenteen ja purjeveneiden vaatimusten mukaisina. Edistetään saareen pääsyä kesäisin ensisijaisesti vesitse ekologisilla liikkumistavoilla samalla liittäen saareen tuloon siirtymäkokemus osaksi virkistymistä.

” Vartiosaaren metsän ja muiden luontoarvojen säilyminen turvataan”.-> Mielestämme siltarakennelma ja sen mahdollistama lisääntyvä pyöräily on ristiriidassa suojeluarvojen kanssa. Pyöräily lisää saaren luonnon kulutusta ja vaatii myös parempia tierakenteita.

Suunnitteluvaihtoehtoista kannatamme saaren säilyttämistä nykyisellään tietyin edellä mainituin parannuksin tai vaihtoehtoa VEO+, jossa selvästi jo parannetaan saaren retkeilymahdollisuuksia ja olisi näin mielestämme riittävä saaren luonteen ja upean luonnon ja huvilakulttuurin huomioiden. Näemmä huonoina vaihtoedot VE1, VE2 ja VE3, joista viimeinen on aivan liian järeä rakenteellisesti ja muuttaisi koko saaren luonteen ja toiminnan aivan toisenlaiseksi eikä näin myöskään palvelisi saaren luonnon monimuotoisuutta tai edes sen virkistysmerkitystä retkeilijöille ja ulkoilijoille. Emme kannata merkittävää lisärakentamista saareen. Vartiosaari on pieni saari ja sen luonto kärsisi merkittävästi tästä vaihtoehdosta.

Nykyisiä huoltorakennuksia ja käymälätiloja voi parannella.

Olemme yhdistyksenä kiinnostuneita Vartiosaaren kehittämisestä ja valmiita olemaan aktiivisesti mukana, ja tarjoudumme avuksi kokoamaan vartiosaarelaisia yhteisöjä mukaan prosessiin. Toivotammekin suunnittelijat ja päättävät poliitikot ilomielin tutustumaan saaren yhteisöihin ja toimintaan, etenkin Helvi ry:n yhteisölliseen toimintaan, talkoisiin sekä historialliseen puutarhaan! Olisimme myös kiinnostuneita tapaamaan suunnittelijaa kasvotusten ja kertomaan toiminnastamme ja kannanotostamme, mikäli tähän tulee tilaisuus.

VASTINE:

Kaavaluonnoksen mukaan pääyhteys saareen järjestetään joko vesiliikenneyhteyteen tai siltayhteyteen perustuen. Yhteysvaihtoehtojen vaikutuksia on arvioitu osana kaavatyötä. Vuorovaikutusta on järjestetty verkossa ja paikan päällä maastossa niin, että on voitu kuulla eri toimijoiden mielipiteitä ja tutustua näin saaren nykyiseen käyttöön ja toimintaan. Pyöräilyn ja siltojen ja mm. yhteisöllisyyden ja huviloiden hallinnan osalta viitataan edellä Laajasalo-Degerö-seuran mielipiteeseen annettuun vastineeseen.

2.14.4. Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry:n mielipide

Lähetämme kommenttimme kaupungin kirjaamon kautta, koska se on yhdistykselle käytännöllisempää kuin verkkokyselyyn vastaaminen.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys on Vartiosaaren osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta lähettämässään mielipiteessä korostanut virkistyskäytön ja luonnonsuojelun yhdistämistä kaavamerkinnällä SL/vl. Pidämme aivan välttämättömänä, että kaikki kahteen eri kokonaisuuteen kuuluvat METSO-kohdealueet otetaan mukaan suojelualueisiin lisättynä länsi-lounaisosassa sijaitsevalla lehdolla. Kerro kantasi -kyselyn vaihtoehto VE0+ on lähinnä yhdistyksen ehdotusta Vartiosaaren luonnon suojelusta ja virkistyskäytöstä, kunhan luonnonsuojelualueet täydennetään loppuilla METSO-metsillä.

Kannatamme veneliikennettä saareen Laajasalosta ja Vuosaaresta. Veneen lähtöpaikka tulee selvittää Vuosaaressa niin, ettei se lisää yksityisautoilua Ramsinniemen halki ja edellytä uutta parkkipaikkaa niemellä. Sähköveneen rinnalle tarvitaan lainattavia ja vuokrattavia soutuveneitä. Myös kapulalossia tulee tutkia mahdollisena yhteytenä Vartiosaareen.

Siltaratkaisut latistaisivat Vartiosaaren saaritunnelman, joka on tärkeä osa sen viehätystä. Silta tai sillat toisivat saareen myös pyörät, jotka lisäisivät maaston kulumista merkittävästi. Siltojen mukana lisääntyisi luultavasti myös moottoriajoneuvoliikenne huoltoajon nimissä. Erityisesti on syytä kantaa huolta ajoneuvoluokkien L6e ja L7e kulkuneuvoista, joihin kuuluvat muun muassa kevyet maantiemönkijät, maastomönkijät ja raskaat nelipyörät. Siltaratkaisuihin on nyt liitetty saareen kiertävät urbaanit kevyen liikenteen reitit, jotka eivät kuulu herkkään saarimaisemaan.

Suhtaudumme kriittisesti rantoja kiertävään polkuverkostoon. Suurena vaarana on, että polun takia jouduttaisiin kaatamaan runsaasti rantapuustoa. Lisäksi polku saattaisi uhata lintujen pesimärauhaa ja muita luontoarvoja.

Jollain huvilalla olisi hyvä olla luontotalotoimintaa eri ikäisille ja myös ryhmille. Kaupunki voisi järjestää sitä esimerkiksi yhteistyössä luontojärjestöjen kanssa.

Kun jätimme mielipiteen, Vartiosaaren osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, otimme jo siinä kantaa muun muassa suojeluun, yhteysratkaisuihin sekä kulunohjaukseen. Mielipide löytyy kokonaisuudessaan verkkosivuiltamme:

<https://www.sll.fi/helsinki/2022/03/25/mielipide-vartiosaaren-osayleiskaavan-osallistumis-ja-arviointisuunnitelmasta/>

VASTINE:

Mielipiteen johdosta kaavaluonnoksen valmistelussa on skenaarioissa esitettyjen luonnonsuojelualueiden rajauksia tarkennettu mm. mielipiteessä mainitun lehdon osalta. Suojelualueiden rajaukset ovat viitteellisiä ja ne tarkentuvat kaavoituksen ja muun suunnittelun edetessä. Kaavaluonnoksessa on pyritty yhteensovittamaan kestävä virkistyskäyttö, kestävät liikkumismuodot ja luontoarvojen säilyttäminen. Kaavaluonnos mahdollistaa mielipiteessä esitetyn luontotalotoiminnan.

2.14.5. Vartiosaari-seura ry:n mielipide

Vartiosaari-seura Ry:n kannanotto Vartiosaaren osayleiskaavatyössä esitetystä vaihtoehdoista. Maakuntakaava ja Vartiosaaren ominaispiirteet vesiliikenteen varaan syntyneenä huvilayhteisönä Helsingin seudun 24.9.2021 voimaan tulleessa maakuntakaavassa Vartiosaari on laajalla, koko pääkaupunkiseudun kattavalla taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeellä, mutta Vartiosaareen on kohdennettuna virkistysalue -merkintä sekä koko Vartiosaarta ja sen lähivesialuetta koskeva kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue -merkintä. Vartiosaari kokonaisuudessaan ja lähivesialueineen on Valtioneuvoston vahvistama valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristöosana Helsingin höyrylaivareittien varaan kehittyntä kesähuvila-asutusta. Valtioneuvoston valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva, 14.12.2017 tehty päätös tuli voimaan 1.4.2018. Päätös edellyttää, että valtakunnallisesti arvokaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot, kohteiden alueellinen monimuotoisuus ja ajallinen kerroksisuus turvataan maakuntien suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Laki saariston kehityksen edistämisestä (494/1981) on edelleen voimassa. Lain 2 § mukaan se on tarkoitettu mm. suojaamaan saariston maisemakuvaa ja luontoa ympäristöhaitoilta. Lain 3 § mukaan saaristoon katsotaan kuuluviksi sellaiset merialueen ja

sisävesistöjen saaret, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä. Seuran tiedossa ei ole, onko kyseessä lain vaikutus, mutta sen voimaan tulon jälkeen Helsingissä ei ole avattu uusia siltayhteyksiä sil-
lattomiin saariin.

Edellä mainittu muodostaa reunaehtopohjan tarkastella Vartiosaaren hyvin säilynyttä kulttuu-
riympäristöä ja tapoja turvata sen säilyminen myös tulevaisuudessa. Vartiosaaren RKY-kokonai-
suutta ei voi siirtää muualle tai korvata muualla, vaan se pitää suojella Vartiosaarella.

Luontoarvot

Kaikki Suomen lepakot kuuluvat luonnonsuojelulain 49 §:ssä mainitun EU:n luontodirektiivin
(1992/43/ETY) liitteen IV(a) lajeihin, joiden levähdys- ja lisääntymispaikkojen hävittäminen ja hei-
kentäminen on kiellettyä koko Euroopan Unionin alueella. Koko Vartiosaari on Helsingin kaupun-
kisuunnitteluviraston yleiskaavatyötä varten vuonna 2014 teettämän ja julkaiseman lepakkoselvi-
tyksen (Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014, Wermundsen Consulting
Oy, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:38) mukaan
tärkeintä 1. luokan lepakkoaluetta. Kaupungin tilaamien omien selvitysten lisäksi seura suosittaa
Suomen nimeettyjen asiantuntijaviranomaisten (Luonnontieteen keskusmuseo ja SYKE) käyttö-
mistä apuna rakennusten ja pihapiirien käytön lisäämisen ja reittien suunnittelussa sekä erityi-
sesti vesi- ja viiksisiipille elintärkeiden herkkien ranta-alueiden ja rantametsiköiden suojelussa.

Vartiosaarella on Helsingin luontotietojärjestelmän mukaan huomattavan arvokas luhta-alue,
arvokkaita linnustoalueita, suoraan Metso-ohjelman kriteerit täyttäviä vanhan metsän alueita ja
arvokkaita kääpälalueita. Vartiosaaren runsaiden ja lajirikkoisten korento- ja kuoriaiskantojen kar-
toitukset sekä kalkkipitoisen kallion ansiosta runsaiden sammal- ja jäkäläesiintymien tutkimus on
kokonaan tekemättä. Myöskään saaren monia lähteitä ei ole tutkittu ei liioin merkitty karttoihin.
Vartiosaaren ja Tervaluodon välinen maatuva kannas on arvokas luontotyyppi, joka YM:n ohjeen
mukaan on suojeltava kohde ja se tulee merkitä osayleiskaavaan suojelualueena. Lähinnä kiin-
teistön .91-433-1-22 pohjoisalueella, mutta myös kiinteistöllä .91-412-2-6 sijaitseva lehto ja sen
pohjoisreunan kosteikkoalue, joka keväisin muodostaa lisääntymispaikan saaren pohjoisosan
runsaalle sammakkokannalle, on suojeltava.

On syytä muistaa, että Vartiosaaren matalat ranta-alueet kaislikkoineen ovat vesi- ja rantalintu-
jen aktiivisia pesimäalueita ja niille ei ole syytä osoittaa julkista käyttöä. Olisi hyvä, jos luonnons-
suojelualueet ulottuisivat rantaan saakka alueilla, jossa se on mahdollista.

Myös hiljaisuus on suunnittelussa huomioon otettava arvo Helsingin kaupungin ja Liikenneviras-
ton vuonna 2012 teettämän selvityksen mukaan Vartiosaari kuuluu Helsingin hiljaisiin alueisiin
(<45 dB). Näitä koskee Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2002/49/EY) ympäristöme-
lun arvioinnista ja hallinnasta: tavoitteena on vähentää ympäristömelulle altistumisen haitallisia
vaikutuksia ihmisen terveyteen. Lisäksi direktiivissä EU-maita kehoitetaan kartoittamaan ja suo-
jaamaan etenkin taajamissa sijaitsevia hiljaisia ja äänimaisemaltaan miellyttäviä alueita melun
lisääntymiseltä. Ajatuksena on, että hiljaisia alueita olisi tarpeellista säilyttää kansalaisten käyt-
töön. Myös Valtioneuvoston periaatepäätöksessä (2006) mainitaan hiljaisten alueiden säilyttämi-
nen.

Edellä mainitun vuoksi seuran mielestä huoltoliikenteen verkkoa saaren kiinteistöille ei ole tar-
peen laajentaa nykyisestä, Vartiosaarta jo 130 vuotta hyvin palvelleesta verkosta. Huvilat sijait-
sevat rannoilla ja ovat hyvin huollettavissa vesitse. Siltayhteyks on tämän vuoksi tarpeeton.

Seuran kannanotto

Osayleiskaavatyön tavoitteiksi otetut luontokohteiden suojelu, virkistyskäytön sopeuttaminen luontoarvoihin ja valtakunnallisesti arvokkaan höyrylaivareittien varaan syntyneen huvila-alueen suojelun edistäminen ovat kannatettavia ja niistä ei tule tinkiä.

Seura katsoo, että ensisijaisen tärkeää on suojella mahdollisimman laajasti arvokkaat luontokohteet sekä rakennettu kulttuuriympäristö. Tämä edellyttää luonnonsuojelualueiden ja suojeltavien rakennusten merkitsemistä pienikokoisen saaren osayleiskaavaan.

Seura pitää loma-asumisen ja saaren luonnon kestävävyn mukaan sovitun virkistyskäytön yhdistämistä parhaimpana kehittämisvaihtoehtona. Saaren kestävävyn arviointi ja päätös kävijämäärien ohjauksesta tulee tehdä nyt osayleiskaavavaiheessa.

Rakennusten säilymisen turvaamiseksi Vartiosaareen on määrättävä rakennus- ja purkukielto kaavatyön ajaksi.

Esitetyistä vaihtoehdoista Vartiosaari-seura toivoo, että osayleiskaavan suunnittelua jatketaan sillattomana, ensisijaisesti vaihtoehdon VE0+ pohjalta, lisättynä vierailulaiturilla esim. Pässinlahdelle. Osana Helsingin julkisen vesiliikenteen kehittämistä osayleiskaavassa on hyvä olla varaukset yhteyslaitureille ainakin VE0+ -vaihtoehdossa esitetyllä tavalla. Seura ei kannata olemassa olevan polkuverkoston laajentamista.

Vartiosaari-seura ry yhtyy kaupunginmuseon, liikunta- ja nuorisopalveluiden sekä tilapalveluiden 9.3.2022 antamaan lausuntoon: ”Vartiosaaren luonto ei kestä hyvin suurten kävijämäärien aiheuttamaa kulutusta. Etenkin kallioiset ja ohuen irtomaakerroksen peittämät korkeammat maastokohdat ovat herkkiä kulumiselle ja kasvillisuuden häviämiseksi. Kulkemisen ohjauksella ja reitien toteutuksella voidaan estää haitallista kulumista kallioisilla osilla ja metsäisillä alueilla sekä puutarhojen ja pihojen alueilla. Liikuntapalvelut tuo esiin saaren molemmilla puolilla kulkevat vilkkaat veneväylät, joita käyttävät huviveneiden lisäksi vesireittiliikenteen alukset sekä työalukset. Pohjoispuolisten lahtien venesatamissa ja yksityisissä laitureissa on toistatuhatta venepaikkaa ja satoja purjeveneitä. Merelliseen Helsinkiin kuuluu olennaisesti veneily, jonka edellytyksiä ei tule heikentää. Massiiviset siltaratkaisut eivät ole kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen näkökulmasta tavoiteltavia. Alueen saavutettavuutta voi parantaa esim. lautta- ja veneyhteyksiä lisäämällä.”

VASTINE:

Valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön ja luonnonperinnön arvot, kohteen alueellinen monimuotoisuus ja ajallinen kerroksisuus on otettu huomioon valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden ja maakuntakaavan mukaisesti. Myös saariston maisemakuva ja luonto on otettu huomioon.

Vartiosaaren valtakunnallisesti arvokkaan höyrylaivakauden rakennusperinnön suojelutarpeet on otettu kaavaluonnoksessa huomioon siten, että koko saarta koskee ympäristön säilyttämistä koskeva kaavamerkintä /s. Rakennettuja alueita koskee kaavamääräys: Alueella on säilytettävä suojelumerkinnöillä osoitetut rakennukset sekä vaalittava ja ennallistettava huvilakulttuurin erityispiirteisiin liittyvää rakennuskantaa, puutarhamaista ympäristöä ja maisemaa. Suojeltavat rakennukset on osoitettu kaavaluonnoksessa. Maisema-arvojen säilyttäminen on mukana myös retkeily- ja ulkoilualuetta koskevassa määräyksessä.

Mielipiteessä esiin tulleet luontoarvot on otettu huomioon virkistyskäytön laajuutta ja saaren kestävyttä arvioitaessa. Keskeiset laajat metsäalueet on osoitettu suojelualueiksi. Kaavaluonnos

on luonteeltaan säilyttävä, ja mahdollistaa mielipiteessä mainittujen lajien ja kohteiden säilymisen. Luonto-selvityksiä on päivitetty linnuston ja lepakoiden osalta. Rantojen luontoarvot on tunnistettu ja saaren kaikille rannoille ei ole tarpeen osoittaa virkistystoimintoja. Saaren pohjoisosan lehto, kosteikko ja luhta ovat osayleiskaavaaluonnoksen virkistysaluetta. Suojelutarve on mahdollista selvittää seuraavissa suunnitteluvaiheissa.

Saaren kestokykyä, virkistystoimintojen yhteensovittamista sekä sillan myötä rajoittamatonta saareen pääsyä on arvioitu osana suunnittelua. Kaavaaluonnoksen mukaan pääyhteys saareen järjestetään joko vesiliikenneyhteyteen tai siltayhteyteen perustuen. Hiljaisuuden merkitys on otettu suunnittelussa huomioon.

Vartiosaarella ei ole tarvetta rakennuskiellolle, koska alue on suunnittelutarvealuetta. Myös purkamiseen vaaditaan lupa. Vartiosaaren rakennushankkeiden lupamenettelyistä on koottu rakennusvalvonnassa ohjeistus.

2.14.6. Vartiosaaren vuokralaiset ry:n mielipide

Vartiosaaren komeat maisemat ovat olleet pääkaupunkilaisten perinteikäs kesänviettokohde yli sadan vuoden ajan. Syksyisin kaupunkilaisia kutsuvat runsaat sien- ja marjamaastot. Saarella kukoistaa satoisa viljelypalsta-alue.

Luonnossa samoilun lisäksi tarjolla on nykyisin lukuisten järjestöjen tarjoamaa kulttuuri- ja majointustoimintaa saaren vanhoissa huviloissa sekä pienimuotoisia kahvila- ja ruokaravintolapalveluita. Saaren taiteilijat avaavat vuosittain kaupunkilaisille työhuoneensa, ja niin kotimaisia kuin kansainvälisiä näyttelyitä on järjestetty, luontoa kunnioittaen, myös maastoissa. Vailla Vakinaista Asuntoa ry (VVO) ja aiemmin Pienperheyhdistys ovat esimerkkejä sosiaalisesta kolmannen sektorin toiminnasta. Helsingin kaupunki järjestää tekemistä nuorisolle ja tuo vuosittain vierailijoiden rapsuteltavaksi kesälampaat.

Vartiosaaren huvilat, toisin kuin vaikkapa historiallista rakennuskantaa ja elämäntapoja ansiokkaasti esittelevä Seurasaari, ovat *e/ossa*: ajassaan ja kulttuurissa aktiivisesti kiinni. Ne eivät ainoastaan tarjoa kaupunkilaisille mahdollisuutta tutustua komeisiin ja vaatimattomampiin perinteikkäisiin rakennuksiin, joissa varakkaat ja vähäväkisemmät ovat nauttineen kesäisestä luonnosta ja kulttuurikokemuksista – ne tarjoavat niitä edelleen.

Saaren kesäasukaimisto ottaa kävijät lämpimästi vastaan ja organisoii muun muassa venekuljetuksia sekä neuvontaa. Järjestöjen jäsenet pääsevät nauttimaan miljööstä tavalla, johon harvalla olisi muutoin tilaisuutta. Kesäasukkaat kantavat saaresta ja sen ympäristöstä vastuuta yhteisöllisesti.

Pysyvyyden puuttuminen, etenkin saaren kaavoituksen ja käyttötarkoituksen suhteen, on kuitenkin rajoittanut saaren toimintojen kehittämistä. Kovin pitkälle tähtääviä suunnitelmia ei ole ollut mahdollisuutta tehdä, koska koko huvilakannan säilyminen on ollut vaarassa, ja on tällä hetkellä sitä akuutisti. Pitkäjänteisen työn mahdollistuessa Vartiosaari voisi olla luonto- ja kulttuurikohteena Helsingin kansainvälisestikin ainutlaatuinen kruununjalokivi.

Saarella kaupungin huviloita vuokraavat järjestöt toivoisivat, että saaren osakaavoitus tukisi sen nykyisten toimintojen säilymistä ja kehittymistä, joille historiallisilla huviloilla on sananmukaisesti korvaamaton merkitys.

VASTINE:

Vartiosaaren vuokralaiset ry:n edustajien kanssa on järjestetty Teams-neuvottelu, jossa seura kertoi tavoitteistaan Vartiosaaren kehittämiseksi. Yhdistys on perustettu Vartiosaaren vesihuoltoasian edistämiseksi ja mahdolliseksi sopimusosapuoleksi. Kokouksessa tähdennettiin, että Kerro kantasi kyselyn tuloksia esiteltäessä tulisi tuoda esiin, että suurin osa kannanotoista oli lauttayhteyden kannalla, vaikka mielipiteitä oli myös siltojen puolesta. Yhdistys korosti saaren kulttuuristen ja sosiaalisten toimintojen laajuutta ja mahdollisuuksia. Saari tarjoaa kahviloiden ja retkimahdollisuuksien lisäksi kesänviettomahdollisuuksia kolmannen sektorin toimijoille ja sitä kautta saadoille kesänviettäjille. Myös saaren kulttuuri- ja taidetoiminta on aktiivista. Kaavaselistusta on täydennetty mielipiteen pohjalta.

2.15. Viranomaisneuvottelut

Maankäyttö- ja rakennuslain 66 §:n mukainen Vartiosaaren osayleiskaavan aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu järjestettiin 8.3.2022. Kokouksesta on laadittu muistio ja se on tarvittaessa saatavilla. Paikalla olivat Uudenmaan ELY-keskuksen, Uudenmaan liiton, Helsingin kaupunginmuseon ja kaupunkiympäristön toimialan edustajat.

Puheenvuoroissa todettiin, että osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja kaavoituksen tavoitteet ottavat huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan ja tukevat erittäin hyvin kokonaisuutta. Virkistyskäytön ja luontoarvojen, ekologisen verkoston sekä kulttuuriympäristöarvojen yhteensovittaminen on tärkeää ja ne on otettava huomioon. Työssä on tunnistettu selvitystarpeet. Maisemavaikutusten arviointi korostuu tässä työssä esim. uudisrakentamisen, siltojen ja muiden näkyvien rakennelmien (esim. laiturit) osalta.

Lisäksi todettiin, että kulttuuriympäristön ja maiseman osalta selvitykset ovat riittävät. Tärkeää on miettiä, kuinka mahdollinen virkistyskäyttöä palveleva uudisrakentaminen sijoitetaan. Toimet nykyisten huviloiden säilyttämiseksi ovat tärkeitä. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös säilyneet puutarhat rantavyöhykkeellä. Suojelumääräyksiä on hyvä miettiä yhdessä kaupunginmuseon kanssa. Kaupunginmuseo suhtautuu kriittisesti kahden sillan vaihtoehtoon ja vaikutusten arviointi on tärkeää. Arkeologiset kohteet on myös merkittävä kartalle.

Puheenvuoroissa tuli esiin lepakkoselvityksen päivittämisen tarve. Lisäksi keskusteltiin huviloiden suojelumahdollisuuksista rakennusten vaihtelevan kunnan takia ja ympärivuotisesta asumisesta.

Vartiosaaren kaavoituksen lähtökohdat ja alustavat tavoitteet on esitelty myös Helsingin alkavia osayleiskaavoja koskevassa viranomaistapaamisessa, joka järjestettiin 2.11.2022. Tilaisuuteen osallistuivat Uudenmaan ELY-keskuksen, Uudenmaan liiton, museoviraston ja Väyläviraston lisäksi naapurikuntien ja Helsingin kaupungin edustajat.

2.16. Muut neuvottelut

Yhteistyötä ja maastokäyntejä on tehty kaupunkiympäristön toimialan eri palveluiden edustajien ja kaupunginmuseon edustajien kanssa.

Pelastuslaitos

Pelastuslaitoksen edustajan kanssa on järjestetty kaksi neuvottelua, joissa on käyty läpi virkistyskäytön laajuutta koskevat skenaariot ja keskusteltu valmisteluvaiheessa huomioon ottavista

asioista. Neuvottelussa 24.8.todettiin, että kaavaluonnoksen mahdollistama virkistyskäyttö voidaan turvata olemassa olevin pelastustoimen järjestelyin. Kaavaluonnoksessa saari osoitetaan virkistykseen, suojeluun ja loma-asumiseen sekä pienimuotoiseen matkailuun. Jos pääyhteys saareen esitetään hoidettavaksi lautalla, ratkaisu mahdollistaa sen, että saarella on kerrallaan rajattu määrä väkeä (esim. Helsinki-päivänä 700 henkeä ja muulloin vähemmän eli 20-200 henkeä ja lisäksi loma-asukkaat). Tapahtumat ovat väkimäärältään pieniä ja majoitustoiminta pysyy pienimuotoisena ja kevyemmät pelastusjärjestelyt riittävät. Kaavaluonnos mahdollistaa riskien pysymisen pieninä. Pienimuotoinen majoitustoiminta (esim. 20-40 majoituspaikkaa) on mahdollista. Vanhoja huviloita on mahdollista käyttää 1. kerroksen osalta ravintola- ja majoitustiloina. Pienet uudet majoitusyksiköt ovat turvallisempia. Valmistuskeittiöitä on turvallista sijoittaa erillisiin rakennuksiin. Vesihuollon parantamisessa tulee ottaa huomioon sammutusta palvelevat palopostit.

Turvallisen majoittumisen muodolle ja määrälle Vartiosaaressa eli ole ”rajaa” olemassa. Mikäli majoitustoimintaa saareen halutaan, toiminnanharjoittajan on varauduttava onnettomuustilanteisiin siten, että avun tuleminen kohteeseen tulee kestämään kauan. Eli käytännössä toiminnanharjoittajan on otettava vastuu ja varauduttava toimimaan paremmin omatoimisesti onnettomuustilanteissa, kuten tapaturmissa, sairaskohtauksissa, tulipaloissa yms. Samankaltaisia tilanteita on varmasti pohjoisempina Suomessa, jossa pelastusasemien verkosto on harvemmassa.

Kuvailulehti

Tekijä	Raisa Kiljunen-Siirola
Nimike	Vuorovaikutusraportti; Vartiosaaren osayleiskaava; Aloitusvaiheen vuorovaikutus
Julkaisuaika	2022
Sivuja	63
Kieli, koko teos	Suomi

Tiivistelmä:

Vuorovaikutusraportissa esitetään yhteenvedot Vartiosaaren osayleiskaavan valmisteluaineistosta saaduista mielipiteistä ja kannanotoista sekä vastineet niihin. Raportissa esitetään myös valmisteluvaiheeseen liittyneiden neuvotteluiden keskeiset asiat ja verkossa käydyn Kerro kantasi -kyselyn yhteenvedo.

Avainsanat: Vartiosaaren osayleiskaava, vuorovaikutus, kannanotot, mielipiteet, vastineet

Helsinki

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä ympäristöön liittyvistä palveluista.